

Uvodnik

Damijan Terpin

Deset let zaščitnega zakona

Po desetih letih od odobritve zaščitnega zakona smo Slovenci v Italiji še precej daleč od tega, da bi lahko bili z dejansko zaščito posebno zadovoljni.

Kljub takšnemu stanju pa v manjšini ni videti prav dosti razburjenja, prej bi lahko govorili o nekakšni prilagodljivosti, negibnosti ali stagnaciji.

Zakaj je temu tako?

Zgodba o zaščitnem zakonu je očitno predolga in v ljudeh se je najbrž podzvestno že usidralo prepričanje, da se itak kaj dosti ne da spremeniti, niti odločilno vplivati na kakšen premik pri izvrševanju zakona.

Nimam občutka, da bi manjšina ob njegovi odobritvi pred desetimi leti začutila, da sedaj končno "nič nam ne morejo". Prej bi rekel, da smo si le začasno oddahnili, vedoč, da se borba nadaljuje.

Pred desetimi leti smo na koncu le sprejeli to, kar nam je bila takratna leva sredina pripravljena priznati: zakon, ki je sicer priznal Benečane kot Slovence, njihovo dvojezično šolo, vendar pa brez dvojezičnih napisov v središču Trsta in Gorice, brez zajamčenega zastopstva, predvsem pa brez kakršnih koli posledic za javno upravo, če se zakon ne bi izvajal. Da o nerealno zapisanih določbah o Narodnem domu, slovenskem glasbenem konservatoriju in še marsičem niti ne govorimo. Odločitev o tem, kje in kako naj se zakon izvaja, kar je bilo ves čas ena od ključnih zaprek za njegovo odobritev, pa je parlament "pilatovsko" prenesel na lokalne uprave, ki so lahko danes bolj, jutri manj naklonjene naši manjšini. To se nazoru pozna npr. v Gorici, kjer nam bolj ali manj uspe braniti, kar je bilo doseženo pod Brancatičevu upravo, ne dobimo pa nič več. Kabine za simultano prevajanje v goriškem občinskem svetu so še vedno prazne, v tržaškem pa jih, kljub zakonu, ne nameravajo niti namestiti. Pa še rajone nam hočejo ukiniti.

Naša največja napaka pri uresničevanju zakona je v tem, da je kljub dokaj ugodni sestavi paritetnega odbora bil sprejet izjemno omejevalen sklep o vidni dvojezičnosti: samo to, kar so bili trenutni župani pripravljene dati: Dipiazza v Trstu, Romoli v Gorici in Novelli v Čedadu. Že imena veliko povedo in rezultati so le posledica: dvojezične napise imamo praktično skoraj samo tam, kjer smo jih imeli tudi brez zaščitnega zakona, razen v Ronkah, ki so zgled, kako bi moralo biti dvojezično območje, a se je to zgodilo le zato, ker je imel dovolj političnega poguma tedanji župan Furlan. Razumem potrebo po postopnosti, potrebo da se "pripravi teren" itd. Če pa bi vedno tako razmišljali, npr. ko je šlo za uveljavitev zakona v celotni občini Gorica, bi nam še danes govorili, da imamo pravice le v Štandrežu, Pevmi in Podgori. Premalo odločnosti in političnega poguma ima torej naša manjšina, tudi borbenost je s časom krepko padla. Res, da je k sreči napadov skrajnih nasprotnikov slovenstva in dvojezičnosti vse manj, ocenjujem pa, da smo tudi mi sami preveč previdni in pohlevni.

V političnem smislu smo še vedno organizirani bolj ali manj kot pred petdesetimi leti! Na eni strani samostojno politično nastopanje (SSK), na drugi dve, včasih kar štiri ali pet levičarskih strank, ki pa same, in Slovenci v njih, pomenijo vedno manj. Čeprav je v ljudeh vedno več želje po enotnosti, je paradoks v tem, da prav tisti na levi, ki zagovarjajo združitev krovnih organizacij, protislovno zagovarjajo status quo v politiki, čeravno je prav navedena politična delitev pravi vzrok, da sploh imamo dve krovni organizaciji.

/ stran 2

Nov val beguncev!

Obisk svetega očeta v Ogleju in Benetkah Utrdi nas v veri!

"Utrdi nas v veri"! je naslov obiska svetega očeta Benedikta XVI. na severovzhodu Italije, v Ogleju in Benetkah. Papež bo prišel na pastoralni obisk v Furlanijo Julijsko krajino in v Veneto 7. in 8. maja letos.

Na tiskovni konferenci v pastoralnem središču Kardinal Urbani v Zelarini pri Benetkah je minuli teden kardinal Angelo Scola z goriškim nadškofom msgr. Dinom De Antonijem vodil tiskovno konferenco, prisotna pa sta bila tudi beneški pomožni škof msgr. Beniamino Pizziol, ki je zadolžen za organizacijo papeževskega obiska, ter podpredsednik odbora za organizacijo sinode "Oglej št. 2", msgr. Lucio Soravito De Franceschi, škof iz Adrie in Roviga. "Oglej št. 2" je delovni naslov nadaljevanja sinode izpred desetih let. "Peter v Markovi deželi"! bo pisalo na letaku, ki vabi v Oglej in Benetke na srečanje s svetim očetom, saj je bil prav evangelist sv. Marko prvi znanilec krščanstva v naših krajih. Iz nekdanjega oglejskega patriarha je nastalo kar 57 krajevnih Cerkev (škofij in nadškofij), od katerih jih danes deluje na ozemlju Italije, Avstrije, Slovenije, Nemčije, Hrvaške in Madžarske še 35. Na letališče v Ronke bo sveti oče priletel s spremstvom ob 16. uri, tam bo imel krajše srečanje s političnim vrhom dežele FJK, nato ga bodo prepeljali v Oglej, kjer bo pred starodavno krščansko baziliko imel kratek nagovor. Sveti oče bo pozdravil v italijanskem, furlanskem in slovenskem jeziku; v slovenskem jeziku bo imel tudi krajši nagovor, saj je kardinal Scola poudaril, da iz Slovenije pričakujejo vse slovenske škofofe in številne vernike, kajti Slovenci smo prav iz Ogleja prešli krščanstvo. Takoj za pozdravi se bo sveti oče odpravil v baziliko in nagovoril delegate posameznih župnij iz Triveneta, ki bodo sodelovali pri drugi sinodi v Ogleju. Takoj po srečanju z verniki v oglejski baziliki bo sveti oče s helikopterjem odletel v Benetke, kjer bo na Tr-

gu sv. Marka nagovoril vernike iz Benetk in turiste, saj je to izjemno pomembno, če pa vemo, da vsako leto Benetke obišče več kot 26 milijonov turistov. "Sveti oče prihaja na pastoralni obisk za vse ljudi, kot Peter je naslednik Kristusa, ki je prišel na svet za vse ljudi, da bi nas vse odrešil! Bog se je namreč odločil, da izbere človeka, da bo prisoten v zgodovini"! je bil jasen beneški patriarh kardinal Angelo Scola, ki nam je častnikarjem vehementno zabičal, naj zapišemo, da prihaja sveti oče na obisk vseh ljudi, in

Goriški nadškof msgr. Dino De Antoni in beneški patriarh kardinal Angelo Scola (foto JMP)

to "na severovzhod, ki mora danes sam najti nov obraz, ne sme več gledati samo na odnose med Vzhodom in Zahodom, ampak se mora vse bolj zavedati svoje vloge na osi Sever - Jug"! V nedeljo, 8. maja, bo ob 10. uri zjutraj v parku San Giuliano pri Benetkah maša. Škofje so se odločili, da bodo papežev obisk v Ogleju in Benetkah plačali verniki sami, ker se zavedajo kočljivega trenutka, v katerem se je zaradi gospodarske krize znašla tudi Italija.

JUP

Zahvala

Člani uredništva in uprave Novega glasa se iskreno zahvaljujemo vsem naročnikom našega tednika, ki so poravnali naročnino, še posebej pa tistim, ki ste plačali t. i. podporno naročnino ali darovali ob naročnini še kakšno vsoto denarja za naš Novi glas. Hvala lepa in Bog naj povrne! Ostanite nam zvesti tudi v prihodnje, trudili se bomo, da bomo naš Novi glas skušali delati po najboljših močeh čim bolj zanimiv in verodostojen.

Slovenska škofovska konferenca

Izjava ob dolžniški krizi gospodarskih družb, povezanih z mariborsko nadškofijo

Dolžniška kriza gospodarskih družb, povezanih z mariborsko nadškofijo, je razkrila številne nepravilnosti pri poslovanju. Gospodarska uprava je prevzemala prevelika tveganja s sredstvi, ki so bila last Cerkev in njenih vernikov, pri tem pa je tudi presegala svoja pooblastila. Odpovedal je tudi nadzor. Ko bodo opravljene verodostojne analize, bo vse to potrebno pošteno razčistiti, ugotoviti naravo in težo teh nepravilnosti in odgovornost vseh vpletenih ter jih sankcionirati. Škofje podpiramo novega mariborskega nadškofa metropolit Turnška pri njegovem prizadevanju za pošteno razjasnitev nastalega položaja, za ugotovitev odgovornosti, za jasno in bistveno drugačno usmeritev v gospodarjenju s cerkvenim premoženjem in za personalne spremembe, ki jih bo ta proces zahteval. Verjamemo, da bo to izpeljal do konca. Prav tako ga podpiramo v njegovem odločnem prizadevanju, da bi tudi mali delničarji ne ostali brez svojih deležev. Končno pa se škofje pridružujemo opravičilu in obžalovanju, ki sta ga nekdanji in sedanjí mariborski nadškof že izrekla vsem, ki so zaupali Cerkvi in nanjo vezanemu gospodarstvu.

Ta izkušnja nas tudi zavezuje, da bomo v prihodnje gospodarjenje s premoženjem v Cerkvi zaupali strokovnjakom, predvsem pa bomo zagotovili še bolj skrben, reden in zlasti učinkovit strokovni nadzor.

Dogajanje, povezano s poslovanjem mariborske nadškofije, poskušamo razumeti kot Božji poziv, da vse delovanje Cerkev na Slovenskem še naprej opiramo predvsem na velikodušnost in prostovoljstvo naših duhovnikov in vernikov.

/ stran 4
msgr. dr. Anton Stres
ljubljski nadškof metropolit
predsednik SSK

NARODNI DOM V TRSTU Ob 10. obletnici odobritve zaščitnega zakona

SSO in SKGZ: zakon št. 38 je temeljni kamen naših pravic

“Nesporno je dejstvo, da neka manjšina živi bolje z zakonom, ki jo ščiti, kot brez njega”. S temi besedami je predsednik Sveta slovenskih organizacij Drago Štoka strnil svojo misel, ko je s predsednikom Slovenske kulturno gospodarske zveze Rudijem Pavšičem na tiskovnem srečanju v Narodnem domu v Trstu, v ponedeljek, 14. februarja,

zakonu določen kot organ, ki nadzoruje izpeljavo določenih zakonskih določil. Svojo prvenstveno vlogo je opravil s določitvijo občin, v katerih naj bi veljale zakonske norme, odslej pa mu je treba zagotoviti večjo vlogo v pogovorih med javnimi institucijami in slovensko manjšino, najbrž ravno z deželo FJK, ki ostaja še vedno krhek člen na poti uveljavitve naših pravic. Deže-

pništva začeli dolgoletno družbenopolitično prepričevalno akcijo, brez katere zaščitnega zakona ne bi bilo! Neomajnost tovrstnega zastopništva je po Štokovem mnenju prišla do izraza tudi takrat, ko ni bil sprejet Maccanico predlog zaščite, ki se ni nanašal na slovensko etnično telo v videmski pokrajini. Predsednik SSO je hibe zakona iz leta 2001 videl v dejstvu, da doku-

ment ne jemlje slovenske narodne skupnosti kot enovito etnično telo, temveč kot skupnost posameznih italijanskih državljanov slovenske manjšine: “To ni dobro, saj od posameznikov ne moremo zahtevati, da bodo vsi heroji”, je podčrtal. Drago Štoka pogrša tudi dejstvo, da zakon sam ni evidencial občin, v katerih naj bi veljala zaščita, a je to nalogo prepustil paritetnemu odboru,

in da še ni nastala slovenska sekcija na konservatoriju Tartini; zakon je pomanjkljiv tudi glede vračanja nepremičnin (to je narodnih domov) in glede avtonomije deželnega šolskega urada. Pozitivnost zakona št. 38 pa gre nedvomno uvideti v dejstvu, da SSG daje status produkcijske gledališke hiše in da določa rabo slovenskega jezika v odnosu do javnih oblasti. Posebno pomembno je zaščitni zakon tudi zato, ker sprejema dotedanje mednarodne sporazume, v katerih je predmet manjšinsko vprašanje, in ker je dvojezični šoli v Špetru dal državni značaj. “Zaščitni zakon ni več: lahko se spremeni v boljše, lahko pa tudi v slabše”, je svaril predsednik SSO. “Truditi se je treba, da bo zakon postal vedno bolj prikladno sredstvo pri zagovarjanju naših manjšinskih pravic!”

Igor Gregori

Foto IG

obeležil deseto obletnico odobritve zakona št. 38 oziroma boljše poznanega zaščitnega zakona.

Predsednika krovnih organizacij sta obletnico, zakon in njegovo udeležanje presodila bodisi s sinhroničnega bodisi z diahroničnega vidika. Oba sta obenem presodila razne vidike zakonskega besedila in ugotavljala njegove pozitivne in negativne plati. Osrednja vsebina pa je zadevala zlasti udeležanje oziroma neudeležanje zakona samega. Predsednik Pavšič je vsekakor prepričan, da stopa naša manjšina v boljše čase. To nedvomno lahko zatrdimo po obisku treh predsednikov v Trstu, zlasti v Narodnem domu, s čimer so “priznali zgodovino naše skupnosti”. V naši manjšini pa je treba ustvariti pogoje, da se bo zakon št. 38 uredniševal. Gotovo mora k temu prispevati svoj delež tudi država, tako da zajamči mesto manjšinskemu predstavniku v parlamentu in da dokončno reši vprašanje financiranja. V zakonu je namreč določena vsota v višini 18 milijonih evrov, ki pa se ne izkorišča zaradi neudeležanja nekaterih zakonskih norm. “Dve tretjini te vsote se vsako leto vračata v Rim in je treba vnovič moledovati za minimalno finančno podporo”. V ugotovitvi Pavšič, ki obenem meni, da se bo položaj izboljšal, če bodo v Rimu ustanovili manjšinsko omizje pri predsedstvu vlade: danes je neposredni stik s pristojnimi političnimi krogi zelo šibak. Posebno vlogo bo moral še naprej opranati paritetni odbor, ki je po

la se po Pavšičevih ugotovitvah ne zaveda, da ima status avtonomnosti ravno zaradi prisotnosti narodnih in jezikovnih manjšin. Dežela bi se morala zavzeti za drugačen odnos, ki naj ne bi slonel več na zgolj birokratskem nivoju, temveč na stimulativnih vsebinah: v zadnjih letih pa je bilo očitno, da se raven neposlušne dežele za manjšinska vprašanja veča. Kljub deželni zakonu so pristojni organi v bistvu izničili t. i. sklad za manjšino. Pavšič je tudi mnenja, da je pri uveljavitvi zaščitnega zakona poklicana zlasti celotna slovenska narodna skupnost, da strni svoje vrste in odločno koristi to, kar je že možno koristiti (na primer dvojezične osebne izkaznice, vračanje slovenskih primkov, uporabo slovenskega jezika v odnosu do institucij), ter da evidentira potrebno strategijo, da bodo tudi ostali člani postali otipljiva stvarnost. Pavšič je s tem omenil možnost uskladitve skupnega zastopstva, svojo vlogo pa morajo odigrati tudi mediji in slovenske šole.

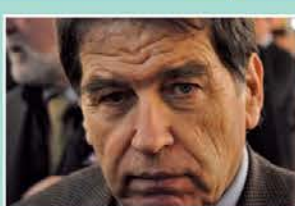
O skupnem pogledu, ki jo SSO in SKGZ imata glede pomembne obletnice, pa je spregovoril predsednik Drago Štoka, ki je obenem spomnil, da se je zgodba o zaščitnem zaknu začela dolgo prej kot 14. februarja 2001. Predsednik Štoka je obudil spomine na obdobje iz začetka sedemdesetih let, ko so se odnosi med Italijo in Jugoslavijo začeli boljšati in privedli do podpisa Ozimskih sporazumov leta 1975. Predstavniki manjšine so že leta 1971 v duhu nekega skupnega zasto-

S 1. strani Deset let...

Prešernov nagajenec Mirolav Košuta je septembra v Bazovici v isti sapi dejal, da je združitev krovnih organizacij nuja, skupna stranka pa utopija. Če bi ne imeli tedaj utopičnih idej Bazoviški junaki, za katere so bili pripravljeni celo umreti, bi gotovo danes tudi nas ne bilo več.

Vprašajmo se torej, potem ko Jugoslavije ni več, ko socializma ni več, ko Berlinskega zidu ni več, ko ni več komunistične partije Italije, ko tajnik njene glavne naslednice Bersani razmišlja, kako bi sklenil koalicijo s Finijem, ali ne bi bil končno čas, da naredimo korak naprej tudi mi? Zbirno stranko, ki bi imela v žepu npr. vsaj dvakrat toliko glasov, kot jih ima sedaj SSK, bi se gotovo dalo iztržiti marsikateri dvojezični napis, dobiti Trgovski dom in še marsikaj.

Društvo Edinost pa...

Samo Pahor o zaščitnem zakonu: “Po mojem mnenju je totalen faliment. Razsodbe ustavnega sodišča nam jamčijo rabo slovenskega jezika, kar je v Trstu in Gorici sedaj onemogočeno, otežkočeno, prepovedano. Razsodbe ustavnega sodišča so obvezujoče. Društvo Edinost je leta 1998, ko še ni bil odobren zaščitni zakon, doseglo v deželi objavo volilnih razglasov v furlanščini, nemščini in slovenščini. Po sodni poti se torej lahko nekaj doseže: hudo je, da v parlamentu so takrat to stvar prezrli. Razsodbe ustavnega sodišča se v Italiji imenujejo ‘di indirizzo’: to pomeni, da ustavno sodišče zavrne pritožbo, a pove zakonodajnim telesom, kaj morajo storiti, da bo ustava spoštovana. Teža naši voditelji niso nikoli razumeli”.

V desni sredini v Trstu

Zakulisne spletke za javne položaje oblasti

Že nekaj časa politično in drugo dogajanje v Trstu pogojujejo predvidene občinske volitve za izbiro novega župana in občinskega sveta ter pokrajinskega predsednika in sveta. Boj med strankami oz. strankarskimi koalicijami zlasti za prevzem prihodnje občinske uprave v mestu s skoraj 210.000 prebivalci, pomembnim pristaniščem, številnimi trgovinami, bankami in zavarovalnicami ter izhodišče prometnih zvez z zaledjem in tradicionalno politično torišče za prevzem glavnih vzvodov oblasti je zato trd in neizpros.

Kot klasičen primer naj navedemo pristanišča. Minulega decembra se je iztekel mandat predsedniku Pristaniške oblasti Bonicioliju iz levosredinskega okolja. Za njegovega naslednika je bila nato imenovana Marina Monassi, ki je to mesto zasedala že v preteklosti pred Boniciolijem. Odločilno vlogo pri njenem imenovanju sta imela Dežela in osrednja vlada, obe izraz desnosredinske politične opcije. Novo imenovana predsednica o sebi meni, da ima zato potrebne izkušnje za ponovno vodenje tržaškega pristanišča in si je kot enega prvih ukrepov privoščila njegov izstop iz Zveze italijanskih pristanišč z utemeljitvijo, da tržaško pristanišče nima od tega nobene pomembne koristi. Ta njena usmeritev je v marsikaterih krogih izzvala neodobranje, kajti povezava med pristanišči je zlasti v današnjih razmerah neobhodno potrebna, ker nobeno pristanišče si ne more privoščiti avtarhičnega samohodstva. Mnogi se ob tem tudi sprašujejo, ali omenjeni ukrep pomeni, da se tržaško pristanišče tudi ne bo potegovalo za načrtovano povezavo severnojadranskih pristanišč z vključno Koprom in Reko, če se želijo ustvariti pogoji za učinkovito tekmovanje z velikimi severnoevropskimi pristanišči.

V pravkar minulih tednih je v

tržaških krogih povzročila veliko razburjenje vest iz Rima, da osrednja vlada namerava prednostno finančno podpreti pristanišče v Benetkah na škodo znane ga načrta bančne skupine Unicredit za izgradnjo nove tržaško-tržiške logistične ploščadi v Tržiču prav z namenom, da se postavijo temelji za konkurenčno tekmovanje s severnimi evropskimi pristanišči. Omenjena bančna skupina se je čutila močno prizadeto, potem ko so italijanski vladni krogi pred kratkim izrazili podporo njenemu načrtu. V naslednjih

bolj ustreznega županskega kandidata, in sicer nekdanjega vladnega podtajnika Roberta Antonioneja, ki uživa podporo samega Berlusconi na škodo znane ga načrta bančne skupine Unicredit za izgradnjo nove tržaško-tržiške logistične ploščadi v Tržiču prav z namenom, da se postavijo temelji za konkurenčno tekmovanje s severnimi evropskimi pristanišči. Omenjena bančna skupina se je čutila močno prizadeto, potem ko so italijanski vladni krogi pred kratkim izrazili podporo njenemu načrtu. V naslednjih

kandidata deželnega svetnika Piera Tononija. Njegovo kandidaturu morata še potrditi deželno vodstvo Ljudstva svobode in vse državni koordinacijski odbor stranke v Rimu. V končni fazi bo ta odbor moral dokončno odločiti za Tononija ali Antonioneja. Odločilno besedo bo verjetno imel predsednik Berlusconi. Kandidatura Antonioneja uživa podporo deželnega predsednika Tonda in zunanjega ministra Frattinija.

Stranke leve sredine so že pred več tedni na osnovi notranjih primarnih volitev izbrale svojega županskega kandidata, in sicer Roberta Cosolinija (nekdanjega deželnega odbornika v Illyjevi upravi in do pred kratkim pokrajinskega tajnika Demokratske stranke), tako da ta že vodi volilno kampanjo. Končno še beseda o spornem regulacijskem načrtu tržaške Občine, ki da ga je desnosredinska uprava že pred poletnim premorem zamrznila zaradi njegovega spornega postopka in močnega nasprotovanja številnih krajevnih skupnosti. Po zadnji razsodbi Državnega sveta glede pritožbe tržaških geologov je župan Dipiazza nepričakovano odločil, da bo moral občinski svet ponovno razpravljati in glasovati o regulacijskem načrtu za “novo” geološko ekspertizo. Vprašanje je, ali bo načrt lahko prejel podporo zadostnega števila svetnikov.

Alojz Tul

Povejmo na glas

Nas že vodijo v nestrpnost?

Vsenci dogodkov v Egiptu, v senci burnih škandalov okrog predsednika Italijanske vlade, v senci Dneva spomina, kjer se vsi sklicujejo na spravnost in še vedno ponavljajo zamere Sloveniji in Hrvaški, smo bili pred nedavnim ponovno priče izjavi visoke politike, ki vzbuja osuplost in strah. Angleški predsednik David Cameron je pred dobrimi desetimi dnevi v Münchnu na zelo oster način izrazil prepričanje, da je politika multikulturalnosti propadla. V odnosu do priseljencev da je treba uporabiti tršo roko, pokazati “mišice”, ker je sedanja popustljivost kriva, da se “razraščata islamski ekstremizem”. Podoben izpad proti multikulturalnosti je pred nekaj meseci izvedla nemška kanclerka Angela Merkel, ker da se bo treba do turških in arabskih priseljencev poslužiti dosti odločnejšega prijema. Vsekakor je več kot pomembno, da v Nemčiji sedanjo politiko do tujcev porogljivo imenujejo “multi-kulti”, vendar je Merklova šla še dlje in se pohvalila s “krščanskimi vrednotami, s katerimi se čutimo povezane”. Ni potrebno dokazovati, da je sklicevanje na naše krščanske vrednote na način, kot da druga verstva vrednot sploh ne poznajo, daleč najslabši pristop k medverskemu in medetičnemu sožitju, še več, je daleč najboljša pot do popolne zaostritve in celo smrti vsakršnega srečnega sobivanja. Ob takšnem nastopu predsednikov dveh nadvse uglednih in vplivnih evropskih držav se človek vpraša, kaj se pravzaprav pripravlja, ali kaj nam pripravljajo, če se

spomnimo le pregonov Romov v Franciji ali nezakonitega priseljništva kot kaznivega dejanja pri nas v Italiji? Mar je mogoče, da Evropejci nad sožitjem s priselenci obupujemo in tega sožitja nismo več sposobni vzdrževati? Mar se ne zavedamo, da je t. i. tujcev na milijone in milijone, zgolj v Italiji skoraj štiri milijone? Mar nismo pomislili, da bi opustitev politike multikulturalnosti vodila v takšen ali drugačen pregon tolikšnega števila pripadnikov drugačnih narodnosti in drugačne vere, da bi bilo obračunavanje z Judi pred drugo svetovno vojno in med njo le nekakšen uvod v novo katastrofo? In medtem ko se upravičeno z vso pretresenostjo spominjamo nasilja nad Judi, kaj res nismo sprevideli, da se lahko podobna nestrpnost razraste in ponovno izbruhne danes, če bomo vrgli sožitje na smetišče? Klanjamo se judovskim žrtvam v preteklosti, pri tem pa se ne zavedamo, da drsimo v nestrpnost tukaj in danes in sedaj. Verjetno še nismo do kraja prepoznali značaja zla - in zlo je neskončno iznajdljivo in močno in prevrta, ki se pod novo podobo in novo preobleko časa vtihotaplja v cloveka in ga preslepi, kot da nima ničesar skupnega s preteklimi dogodki. Zato je pravi odgovor na malodušje naše visoke politike jasna zavest, da brez odločnega in prepričnega ustvarjanja dobrih odnosov s priselenci nimamo nobene prave prihodnosti, če pa jo že imamo, bomo oropani miru pripravljali prostor za novo zatemnitev človečnosti.

Janez Povše

POGOVOR P. David Šrumpf, gvardijan na Kostanjevici

V Frančiškovem duhu pred vedno novimi izzivi za medsebojno povezovanje in sodelovanje

Pater David Šrumpf, gvardijan na Kostanjevici, biva na Goriškem deset let, pred dobrim mesecem je vodil večredno slavo ob 200-letnici prihoda frančiškanov v goriško svetišče; to velja za živo in živahno versko in kulturno žarišče, ki po več desetletjih z novimi močmi povezuje Goričane na obeh straneh meje.

Kaj nam lahko poveste o sebi?

Prihajam iz Sv. Trojice v Slovenskih Goricah, iz družine, kjer sem bil tretji, najmlajši. Po osnovni šoli sem šel na gimnazijo v Kamnik, kjer sem živel v samostanu in po drugem letniku gimnazije sem vstopil v noviciat na Kostanjevici in prav tukaj postal frančiškan. Po gimnaziji in vojaščini sem študiral na Teološki fakulteti v Ljubljani in bil leta 1990 posvečen v duhovnika.

Kot duhovnik sem bil eno leto v Kamniku in eno leto v Mariboru, nato sem preko Avstralije, kjer sem pol leta pomagal tamkajšnjim izseljenkim duhovnikom, odšel za izseljenkega duhovnika v Združene države Amerike. Tam slovenski frančiškani delujemo med našimi rojaki že več kot sto let. Dve leti sem bil v Jolietu pri Chicagu v državi Illinois, potem pa sem odšel v bližnji Lemont, na "Ameriške Brezje". V tistem času so naši rojaki v Lemontu gradili "Slovenski dom", čistaška nadškofija pa je tam ustanovila slovensko narodno župnijo, ki sem jo tako imel priložnost oblikovati od samega začetka. Konec leta 2001 sem se vrnil v Slovenijo in predstojniki so me poslali za župnika na Kostanjevico. Župnik sem bil do leta 2007, od 2005 dalje pa sem gvardijan, to je predstojnik samostana.

Nedavno ste izjavili, da se "človek na Kostanjevico kar naveže". Tu ste deset let. Kako ste se znašli na Goriškem?

Teče deseto leto... To je že moje tretje bivanje na Kostanjevici: v letu 1980-81 sem bil tu v noviciatu, v pastoralnem letu 1989-90 pa sem bil na Kostanjevici kot diakon. Že ob svojem prvem stiku s Kostanjevico ali Kapelo, kot rečete tukaj "po domače", sem občudoval povezanost frančiškanov z ljudmi ter skupno skrb za samostan in župnijo. Dalje je bila zame nekaj novega neposredna bližina državne meje. Goriški nadškof De Antoni je pri pridigi na dan spomina (6. januarja 2011, op. ur.) rekel, da je to lahko tudi blagoslov - a tega takrat nismo občutili tako. Ne samo na materialnem, tudi na duhovnem in kulturnem področju sem začutil odprtost in povezanost Slovencev z obeh strani meje. Občudoval sem tudi pogum pričevati za vero in krščanske vrednote ljudi, ki so prihajali na Kostanjevico, kar v tistem času in v tistih okoliščinah v Novi Gorici ni bilo vedno lahko. Živeti na Kostanjevici sem vseeno že od vsega začetka doživljal kot "privilegij" in mislim, da so ga tako doživljali tudi mnogi drugi kostanjeviški frančiškani.

Za nami je odmevno praznovanje ob 200-letnici

prihoda frančiškanov na Kostanjevico. Kaj vam je pomenila ta obletnica?

Ob 50- oziroma 60-letnici župnije smo v podnaslovu Spominske knjige, ki smo jo takrat izdali, napisali: "da spomini ostanejo živi in ne utonejo v pozabo...". Pisanje zgodovinskega dela te knjige me je kar malo "zasvojilo" z zgodovino Kostanjevice in Goriške. Ob sedanjem praznovanju, ki ima za svojo osnovo zgodovinski dogodek, sem hotel nekaj tega bogastva zgodovine deliti tudi z drugimi in to zgodovino povezati s sedanostjo. Zato sem prvi dan poimenoval "Dan spomina", ki nas je spominjal na dogodek izpred 200 let, ko so se frančiškani preselili iz samostana sv. Antona na Kostanjevico. Ta dan spomina pa je nosil v sebi tudi vso tragiko zadnjega stoletja, ki se je tu dogajala, ko je

"Živeti na Kostanjevici sem že od vsega začetka doživljal kot 'privilegij'".

to območje v celoti spadalo v drugo državo z narodom drugačne kulturne in jezikovne tradicije (tudi politične), žal tolikokrat sovražne do vsega, kar je slovenskega. Procesija iz Gorice na Kostanjevico ni bila samo podživitve procesije izpred dvesto let, ampak tudi znamenje naše povezanosti, ki jo moramo vedno graditi in poživljati; da sem povabil goriškega nadškofa, msgr. Dina De Antonija, prijatelja Slovencev in Kostanjevice, ni bilo samo zato, ker je pred dvesto leti tudi Kostanjevica spadala v goriško škofijo, ampak tudi zato, ker živimo skupaj, ker smo sosedje. To je bilo po drugi svetovni vojni prvič, da je goriški nadškof maševal za našo, kostanjeviško slovensko skupnost.

8. januarja, dan po njegovem rojstnem dnevu, smo se spomnili p. Stanislava Škrabca, ki je med vsemi kostanjeviškimi frančiškani gotovo najgloblej zaznamoval ne samo Goriško, ampak vso slovensko kulturo, predvsem slovenski jezik in slovensko jezikoslovje. Na ta "Dan p. Stanislava Škrabca" smo mu skupaj z družino Škrabčevih iz Hrovače (prapranečakom Janezom Škrabcem) postavili spomenik na alejo zaslužnih na Erjavčevi ulici v Novi Gorici.

Naslednji dan pa sem poimenoval "Dan zahvale", ko je zahvalno bogoslužje vodil koprski škof msgr. Metod Pirih. Z njim smo se frančiškani zahvalili za Kostanjevico, zahvalili smo se za vse dobro, kar smo

v teh dveh stoletjih prejeli od Boga in od ljudi. Zahvalili smo se tudi za vse, kar so frančiškani dobrega in plemenitega dali ljudem Goriške v teh dveh stoletjih na duhovnem, kulturnem, narodnostnem, šolskem in pastoralnem področju. Zavedali smo se tudi, da je "zahvala najlepša prošnja za naprej", da bi Bog še naprej kazal, kje in na kakšen način naj služimo, in da bi nam dal moči, da to po najboljših močeh tudi izpolnimo, kot so to naredili naši predniki.

V zadnjih letih ste lahko bili priča nekaterim pomembnim spremembam na tem področju. Kako ste jih doživljali?

Spremembe, kakršne so se zgodile v zadnjih dveh desetletjih, so se v preteklosti dogajale stoletja. Smo res blagoslovljena generacija, ki je vse to doživela - a te spremembe niso enkratna dogajanja ali dejanja. Bolj ko se jih zavedamo, bolj spoznavamo, da naloge in možnosti, ki so nam jih prinesle, še daleč niso izčrpane, ampak predstavljajo vedno nove izzive za naše medsebojno povezovanje in sodelovanje.

Znamenje tega bo, upam, tudi obnovljena Pot na Kapelo. Skupaj z novogoriško in goriško občino smo se prijavili na evropski razpis za čezmejne projekte, toda na italijanski strani se zatika in ne vemo, zakaj zavlačujejo. Poleg praktične uporabnosti za Goričane (pot je sicer prehodna že od leta 1990) bi bilo med drugim tudi lepo znamenje zgodovinske povezanosti dveh narodov in enega naroda, živečega v dveh državah, dveh držav, dveh mest, dveh Evrop itd.

Na Kostanjevici je občutiti živo in mnogoplastno pastoralno - in drugačno - dejavnost, ki je preseglala župnijsko raven. Kaj vam daje največ zadoščenja in v kaj bi radi vložili več prizadevanj?

Če spet pogledam zgodovinsko, je Kostanjevica v skoraj štirih stoletjih obstoja izpolnjevala zelo različna poslanstva: najprej je bila - in je še vedno - romarska Božja pot,

karmeličani so živeli globoko duhovno in molitveno življenje, ko je bil samostan prazen, je služil za pribežališče beguncev in za bolnišnico; frančiškani so tu odprli srednjo šolo in pričeli študij teologije, kar se je ob skrbi za romarje in ob drugi pastoralni dejavnosti odvijalo do prve svetovne vojne; ko je italijanska oblast po prvi vojni slovenske frančiškane pregnala, so italijanski frančiškani na "slovenski" Kostanjevici malo težje našli svoje poslanstvo; po drugi svetovni vojni, ko so se slovenski frančiškani vrnili, pa je bila tu ustanovljena župnija in od takrat naprej je ena glavnih skrbi tukajšnjih frančiškanov redno župnijsko delo. Tu je bil 15 let sedež apostolske administrature za slovenski del goriške

Foto DPD

Foto DPD

nadškofije, tu je pričel izhajati verski list Družina, dogajale so se stvari, pomembne za celotno ozemlje današnje koprske škofije; tu je bil dolga leta noviciat, leta 1994 pa smo dali del stavbe na razpolago za "Skupnost srečanje", kjer si fantje utrjujejo voljo, da bodo mogli po zaključku programa zaživeti brez odvisnosti od drog. Ves čas pa smo frančiškani tudi varuhi bogate

"Dokler bomo frančiškani živeli pristno frančiškansko življenje, bo to vedno zanimivo in privlačno".

kulturnozgodovinske dediščine samostana. Vse to nam daje veliko priložnosti, da to svoje raznoliko poslanstvo vedno preverjamo in ga izboljšujemo na vseh področjih.

Na Kostanjevici sta prisotna tudi dva posebna zgodovinska spomenika: samostanska-Škrabčeva knjižnica z inkunabulami in drugimi dragocenostmi ter grobnica Bourbonov. Vlada zanimanje za ta dva bisera?

Knjižnica ima bogato in burno zgodovino, saj so najstarejše knjige tiste, ki so jih frančiškani prinesli s Svete Gore, najprej v Gorico in potem sem. Tu so morali knjižnico za potrebo šole in študija obogatiti. Večji del je na srečo

preživel burne dogodke prve vojne. Danes je vseh knjig približno 16.500, od teh 30 inkunabul oz. prvotiskov, kar nas postavlja na peto mesto med knjižnicami v Sloveniji. Najpomembnejša knjiga pa je gotovo eden od osmih na svetu še ohranjenih izvodov prve slovnice slovenskega jezika "Arcticae Horulae" Adama

"Prepričan sem, da prav zbiranje pri maši ljudi še posebej 'posvečuje' v slovenskost".

Bohoriča z njegovim posvetilom, ki je bila natisnjena leta 1584.

Grobnica zadnjih članov francoske kraljevske družine Bourbonov, z zadnjim kraljem Francije, Karlom X., Kostanjevico povezuje z zgodovino evropskih vladarskih hiš, ki je med seboj precej prepletena,

običajno sam prihajam maševati. Največkrat mašujem pri sv. Ignaciju (do leta 1947 je tudi naš samostan spadal pod to župnijo, tako da sem kar nekako "doma"), včasih tudi v Štmavru.

Prepričan sem, da prav zbiranje pri maši ljudi še posebej "posvečuje" v slovenskost. Kot duhovnik sem ponosen na vse tiste duhovnike, ki so v hudih časih fašizma prav po teh cerkvah ohranjali slovensko besedo in slovensko vernost - in za to mnogi veliko pretrpeli, kot tudi mnogi laiki; ponosen sem na vse tiste duhovnike, ko so v časih Cerkev in veri ne-naklonjenega režima v Sloveniji kljub vsemu znali ohranjati ljubezen do Slovenije, slovenske besede in kulture ter verjeli, da se bo politična situacija v Sloveniji spremenila.

Meja je v dobrih štiridesetih letih vseeno globoko zarezala v naše narodno telo. Zdi se mi, da še vse preveč čutimo razliko med tem, kar je "tu pri nas" in kar je "tam preko meje" - in tako čutimo veliko bolj mi v Sloveniji kot goriški Slovenci, ki se čutijo (kar me velikokrat prijetno preseneča) vseeno bolj doma v Sloveniji kot v Italiji.

Vse to občutim sedaj popolnoma drugače kot pred tem in Bogu sem hvaležen za to izkušnjo in za vsa ta nova prijateljstva - in seveda tudi za to, da lahko frančiškani s Kostanjevice pomagamo.

Kakšno je "stanje duha" med slovenskimi frančiškani? Zakaj je karizma "ubožca iz Assisija" danes lahko še aktualna tudi za mlade?

Da lahko rečem, da je "stanje duha" med nami frančiškani dobro,

ne gre toliko zasluga nam, kot gre zasluga našemu ustanovitelju. Sv. Frančišek svoje karizme ni "zabetoniral" in je strogo določil; postavil jo je tako, da jo lahko živimo na različnih področjih, v različnih kulturah in na različnih koncih sveta. Spolnjevali evangelij na preprost način z življenjem po redovnih zaobljubah se da tako pri delu z brezdomci kot pri pastoralnem delu ali delu na univerzi. Povsod smo lahko znamenje bratstva vsem in vsemu ter prinašalci Kristusovega miru.

Slovenskih frančiškanov nas je 101 in delujemo na 16 krajih po Sloveniji, kjer imamo župnije ali skrbimo za romarska svetišča (tudi Sveta Gora in Brezje), na treh mestih med izseljenci v Združenih državah Amerike ter na treh mestih v Avstraliji (slovenski frančiškani smo v Avstraliji edini, ki pastoralno delujemo med našimi rojaki). Dva naša sobrata sta v misijonih. Trenutno so v noviciatu na Sveti Gori trije novici, ki se uvažajo v frančiškanski način življenja v bratski skupnosti.

Kot je sv. Frančišek rekel glede kruha, da bo svet še zadnji kos kruha delil z njegovimi brati, če bodo res živeli po evangeliju, tako gotovo velja tudi za poklice: dokler bomo živeli pristno frančiškansko življenje, bo to vedno zanimivo in privlačno. Če bi se pa pričeli "prilagajati" v svojem osnovnem poslanstvu samo zato, da bi bili bolj "zanimivi in privlačni", pa si novih poklicev tako in tako ne bi niti zaslužili.

Danijel Devetak

Poslanica papeža Benedikta XVI. za 19. svetovni dan bolnikov

"Z njegovimi ranami ste bili ozdravljeni" (1 Pt 2,24)

3. S pogledom na svetovni dan mladih, ki bo avgusta 2011 v Madridu, želim posebno pozornost usmeriti k mladim, zlasti k tistim, ki doživljajo izkušnjo bolezní. Jezusovo trpljenje in križ pogosto zbujata strah, ker se zdita zanikanje življenja. V resnici je ravno obratno! Križ je Božji "da" človeku, je najvišji in najsilovitejši izraz njegove ljubezni in vir, iz katerega vre večno življenje. Iz prebodega Jezusovega srca je privrelo božansko življenje. Samo On more osvoboditi svet zla in dati rast kraljestvu pravice, miru in ljubezni, po katerem vsi hrepenimo (prim. poslanice papeža Benedikta XVI. za svetovni dan mladih 2011, 3). Dragi mladi, naučite se gledati in srečevati Jezusa v evharistiji, v kateri je v obliki hrane resnično navzoč. Spoznajte ga in mu služite tudi v revežih, bolnikih, trpečih bratih in v težavah, v katerih je potrebna vaša pomoč (prim. prav tam, 4). Mladim, bolnim in zdravim ponavljaj povabilo, da ustvarjate mostove ljubezni in solidarnosti, zato da se ne bo nihče počutil osamljenega, ampak blizu Bogu in del velike družine njegovih otrok (prim.

splošno avdienco papeža Benedikta XVI. z dne 15. novembra 2006).

4. Ko opazujemo Jezusove rane, se naš pogled usmeri k presvetemu Srcu, v katerem se razodeva najvišja stopnja Božje ljubezni. Presveto Srce je križa-

Predvsem vi, dragi bolniki, čutite bližino tega Srca, polnega ljubezni, in črpate z vero in veseljem iz tega izvira, ko molite: "Voda strani Kristusove, operi me. Trpljenje Kristusovo, utrdi me. O dobri Jezus, usliši me. V svoje rane sprejmi me" (prim.

ni Kristus s stranjo, ki jo je odprla sulica in iz katere sta pritekli kri in voda (prim. Jn 19,34), kot "znamenji zakramentov Cerkve, zato da vsi ljudje, pritegnjeni k Odrašenikovemu srcu, z veseljem zajemajo iz večnega vira odrešenja" (Rimski misal, Hvalospjev na slovesni praznik Presvetega Srca Jezusovega).

molitev sv. Ignacija Lojolskega z naslovom Duša Kristusova). 5. Ob sklepu poslanice za svetovni dan bolnikov izražam svojo ljubezen vsem in vsakomur, ko se čutim sodeložnega trpljenja in upanja, ki ju združeni s križanim in vstelim Kristusom doživljate vsak dan. Naj vam da mir in ozdravljenje srca. Skupaj z njim naj bdi ob

vas devica Marija, ki jo z zaupanjem kličemo Zdravje bolnikov in Tolažnica žalostnih. Ob vznemirjenosti križa se zanjo udejanja Simeonova prerokba: njeno materinsko srce je prebodoeno (prim. Lk 2,35). Iz brezna bolečine, ki je združena s Sinovo bolečino, je usposobljena za sprejem novega poslanstva: postane Kristusova Mati v njegovih udih. Na križu ji Jezus predstavi vsakega od svojih učencev, ko ji pravi: "Glej, tvoj sin!" (prim. Jn 19,26-27) Materinsko sotrpljenje s Sinom postane sotrpljenje z vsakim izmed nas v

naših vsakodnevnih bolečinah (prim. homilijo papeža Benedikta XVI. v Lurdu z dne 15. septembra 2008).

Dragi bratje in sestre! Ob svetovnem dnevu bolnikov vabim tudi odgovorne v družbi, da v delovanje zdravstvenih struktur vložijo čim več naporov, da bodo le-te v pomoč in oporo trpečim, najbolj revnim in potrebnim. Pozornost namenjam škofijam in pri srčno pozdravljam škofove, duhovnike, posvečene osebe, bogoslovce, zdravstvene delavce, prostovoljce in vse, ki z ljubeznijo zdravijo in lajšajo rane vsakega bolnega brata ali sestre tako v bolnišnicah in domovih za ostarele kot tudi v družinah. V obličjih bolnikov vedno prepoznavate obličje vseh obličij, ki je Kristusovo obličje. Zagotavljam vam molitev in vam podeljujem poseben apostolski blagoslov.

Misli iz knjige duhovnika Pier Antonia Belline Biti duhovnik ni lahko (7)

"Najbrž je kar malo stereotip ali usoda človeka, da se prepozno zave pomena zdravja, skrbnosti in ljubezni staršev, ljubezni žene ali moža, mnogih stvari, ki bi nam jih mati želela povedati, če bi jo le želeli kdaj poslušati, ko smo še imeli priložnost. Mnogim se zgodi, da odkrijejo dragocene stvari, vključno z ljubeznijo, ko jih ni več".

"Ko sva z materjo končno imele možnost in čas, da bi si povedala vse o najinih tako različnih življenjih, o najinih strahovih, o najinih malih zadoščanjih, najinih načrtih, o najinih porazih in razočaranjih, ona ni govorila več (Ko je namreč potres porušil rojstno hišo pre Tonija, je šla mama v dom. Od vsega popotresnega

zaprta vrtnica ali zaprta ostriga – ko jo odpreš, bi najraje vzdihnil: "In to je vse"!"

Vsak od nas nosi neko svojo skrivnost, tisto, čemur sam pravim skrivni predalček. Je nekaj osebnega, lepega, velikega, izredno dragocenega ali tudi neprijetnega. Je pa ta predalček zaprt. Kadar želim drugim posredovati nekaj njegove vsebine, jim lahko povem le en odstotek tistega, kar se v njem skriva, drugi pa bo razumel samo eno tisočinko tistega, kar mu povem. Govorjenje je zelo potratno!

Od vsega, kar sem v petinšestdesetih letih življenja izkusil, ti morda lahko povem deset minut ali pol ure, ti pa razumeš, kar razumeš. Ne morem ti povedati vsega, kar sem pretrpel, čutil, kar sem se naučil, kar sem šoka in izgube svojega naravnega okolja do smrti ni več veliko govorila, razen nekaj skopih osnovnih stavkov, op. prev.). Povedala bi si lahko vsak svojo življenjsko zgodbo v celoti, pa z najinih ust ni prišla niti ena sama beseda. Prav v tistih neskončnih tihih obiskih pri materi v domu za starejše sem prišel do tega spoznanja: največje, najlepše, resnične in pomembne

stvari je težko povedati, kakor je tudi težko vedno najti čas in način, da bi jih povedali. Ostanejo znotraj nas, postanejo neizrečene besede, naredimo nekakšen besedni splav. Če bi tudi kdo hotel povedati "neko veliko stvar", bi se kmalu zavedel, da je velika, dokler ostane v skrini srca. Ko nekaj takega posredujemo drugemu, bodisi iz sramu bodisi iz drugih razlogov, izgubi večji del svoje vrednosti in obstaja celo nevarnost, da ostane brez neke prave vrednosti. Je kot tisti, ki se javno poljublja. Tisti poljub ni intimen, osebni, vznemirljiv. Iz intimnega čutenja lahko postane karikatura le-tega. Če isto stvar, namesto na nekem skrivnem kraju, naredimo vsem na oči, izgubi na svetosti in resni (i)čnosti. Takšna je skrivnost človeka – je kakor vrtnica, zaprta v popek. Dokler je vrtnica zaprta v popek, je lepa in skrivnostna, ko se odpre, postane nekaj običajnega, vsakdanjega, izgubi svojo lepoto. Človek je kakor

Vi sprašujete, duhovnik odgovarja

Andrej Vončina

Zakaj je treba moliti? Kakšen smisel ima molitev rožnega venca?

Pravzaprav sem tudi sam imel na tem področju velike težave – ne smemo pozabiti, da naša družina ni bila tradicionalno verna, torej tudi rožni venec ni imel svojega mesta zvečer pri mizi. Vsak večer sem sicer kot otrok zmolił tiste "molitvice", a so bile samo neka dolžnost, nekaj zunanjega. Zdi se mi, da je tako tudi pri naših veroučencih. Kadar jih potem nihče več ne nadzira in "spodbuja" k molitvi, se tudi ta neha (če včasih "mulo" ni hotel moliti, je takoj dobil "dve okoli ušes"). Kaj bi delali nekaj tako neprijetnega, pa še splošča se ne, saj nič ne dobimo, kar prosimo. Torej, sam sem si moral molitev osmisliti postopoma, tudi rožni venec oziroma še posebej rožni venec. Spoznal sem, da je molitev nekaj, kar kristjan potrebuje, saj je res "pogovor" z Bogom, v smislu, da se mu popolnoma odprem in mu izrazim vse, kar sem in nosim v sebi. Videl sem, da Bog ni nekje daleč, ampak nam je res blizu, da je vedno ob nas. Bog vsakega izmed nas ljubi kot svojega ljubljene sina in nam vso to

ljubezen vseskozi izkazuje na številne načine, saj je ljubezen iznajdljiva. Bog ni tak, da bi čakal, da postanemo pridni in nam potem nekaj da, ampak on nam najprej da, mi pa se moramo odpreti in te darove njegove ljubezni sprejeti. Kakor bi nam mama ali tata dala čokolado na mizo in rekla, naj si jo pridemo iskat, samo to. Z nekom, ki me ima rad, bi pa rad imel odnos, z njim bi rad govoril, rad bi se mu prepustil. Seveda nam Bog ne odgovarja na človeški, ampak na Božji način. Dobimo darove duha, o katerih govori apostol Pavel v pismu Galačanom: v sebi čutimo ljubezen, veselje, mir, potrpežljivost, blagost, dobrotljivost, zvestobo, krotkost in samoobvladanie (Gal 5,22-23). Vidimo, kako zelo to potrebujemo, dobimo pa to prav v molitvi. To se potem v vsakdanjem življenju še kako pozna. Oblik molitve je kar nekaj – lahko v molitvi prosimo, se zahvaljujemo, se priporočamo, se izročamo. Sam že od srednje šole naprej še posebej skrbno opravi večerno molitev pred spanjem, ko pregledam dan, ki sem ga preživel: kaj je bilo v njem dobrega, kaj sem dobrega tudi prejel, katere ljudi sem srečal, potem šele pride na vrsto vse, kar je bilo v dnevu narobe in nepopolno. Boga nato prosim, da sprejme vse dobro, ostalo pa popravi in dopolni, kakor tudi naj sprejme in blagoslovi vse ljudi, ki sem jih srečal, posebej pa naj ponoči bdi nad bolnimi, osamljenimi ostarelimi in otroki, ki se bodo

rodili. Je pa prav tako pomembna jutranja molitev, ko Boga prosim, naj blagoslovi vsa srca, vsa srečanja in vse delo – tak dan je precej drugačen. Bog nam seveda posebej govori po Svetem pismu, zato zelo priporočam, da pri molitvi uporabljamo to knjižico življenja. Bog je stalno navzoč po naših cerkvah pod podobo kruha v tabernaklju, pogosto (pri nas tedensko) pa posvečeno hostijo tudi izpostavljamo v češčenje – zame je to navadno priložnost, da premišljam evangeljski odlomek prihodnje nedelje, v preostalem času pa Bogu povem, kaj nosim v srcu ali tudi koga nosim tam. Rožni venec, ki ga navadno molim v avtu, je moja prošnja za pomoč in blagoslov, moja izročitev nebeski Materi Mariji. Ona vse to ljubeznivo sprejme in preda, a obogateno še s svojo materinsko priprošnjo, Bogu. Če vsako jagodo rožnega venca posvetim meni ljubi osebi, potem mi sploh ne bo težko (sam se navadno spomnim svojih veroučencev, mladih, duhovnikov, prijateljev, bolnih in trpečih, ostarelih, mladih zakoncev, družin v težavah...). Pa še tako čudovito me pomirja – notranje. Ko se mi zdi brez veze moliti, takrat si predstavljam, da se vse tiste moje molitve, ki pridejo iz srca, kot zrna spravljajo v eno veliko žitnico, kjer se pridružijo še vsa druga zrna, ki jih vsak molivec prispeva. Ker je ves svet lačen duhovne hrane, si predstavljam, da jo dobiva prav iz te žitnice.

da večina naših duhovnikov in vernikov po župnijah gospodari varčno, zgledno in pošteno ter z zelo skromnimi sredstvi izpolnjuje vse pastoralne in druge naloge. Kot smo že večkrat poudarili, Cerkev na Slovenskem ni bogata v gmotnem smislu, bogata pa je z velikodušnimi in požrtvovalnimi duhovniki in verniki, ki imajo Cerkev za svojo. Zato se ne moremo strinjati s posploševanjem, kakor da je vse cerkveno gospodarjenje v Sloveniji enako sporno. Res je utrpel škodo ugled enega dela Cerkve kot dobrega in odgovornega gospodarja. Ta ugled si bo marijorska nadškofija skušala povrniti s temeljito ugotovitvijo krivde odgovornih in njihovim sankcioniranjem ter z verodostojnim ravnanjem v prihodnosti. V ostalem

delu Cerkve na Slovenskem bomo zato še bolj budni in bomo skrbeli, da se kaj takega ne bi zgodilo tudi drugod. V Cerkvi na Slovenskem bomo delili položaj celotne družbe, ki doživlja gospodarsko krizo. Zaradi tega, kar se je zgodilo v Mariboru, se Cerkev na Slovenskem ne bo odpovedala svojim nalogam in bo storila vse, kar je v njeni moči, da bodo lahko njene ustanove, ki delujejo v blagor ljudi in pri njih uživajo zaupanje, še naprej nemoteno delovale. Tudi leto družbene nauka, ki je pred nami, bomo porabili za to, da se bomo še bolj jasno kot posamezniki in kot občestvo zavedali svojih nalog in osebno odgovorno delovali pri poslanstvu, ki nam ga je zaupal Jezus Kristus.

S 1. strani

Izjava ob dolžniški...

Tako je bilo v minulih desetletjih in bo ostalo še naprej, kar pa ne izključuje pametnega in zlasti odgovornega gospodarjenja s premoženjem, ki nam je zaupano, pač pa nam nalađa dolžnost, da na novo upravičimo pričakovanje, da bo Cerkev dober gospodar in da bo prednostna namembnost teh materialnih sredstev za pospeševanje pastoralnih dejavnosti Cerkve v celoti spoštovana in dovolj jasno razvidna.

Škofje se tudi boleče zavedamo nevarnosti, da bi mnogi z nepravim odzivom na te žalostne do-

godke postali malodušni ali se celo oddaljili od Cerkve. Četudi je razkritje teh nepravilnosti v javnem mnenju naletelo na odmev, ki ga je v naših razmerah bilo pričakovati, gospodarske dejavnosti še zdaleč niso v ospredju naših prizadevanj, našega dela, našega upanja, našega veselja in razlogov, da pripadamo Kristusu v Katoliški Cerkvi. Gospodarska dejavnost posamezne škofije in Cerkve nasploh je njen zelo mali del, z njim se neposredno ukvarja sorazmerno malo ljudi, a ob zlomu pade senca na vse in vsakogar. Vendar nimamo pravice prezreti dejstva,

Vabilo slovenskih agencij

Romanja v Rim ob beatifikaciji papeža Janeza Pavla II.

Na Trgu sv. Petra v Rimu bo v nedeljo, 1. maja, med mašo, ki jo bo daroval papež Benedikt XVI., potekala razglasitev papeža Janeza Pavla II. (1978–2005) za blaženega. Nekatere slovenske turistične agencije in Društvo SKAM bodo ob tej priložnosti organizirali romanja v Rim.

- Turistična agencija Appia: od sobote, 30. aprila, do ponedeljka, 2. maja. Spored in druge podrobnosti na spletni strani.
- Agencija Quo Vadis v sodelovanju z Radiom Ognjišče: od 30. aprila do 1. maja 2011. Dodatne informacije na spletni strani.
- Turistična agencija TRUD organizira tri različice programa. Za dvodnevni program je predviden odhod 30. aprila in vrnitev 1. maja 2011. Tridnevni program bo potekal od 30. aprila do 2. maja 2011, štiridnevni pa od 29. aprila do 2. maja 2011. Dodatne informacije na spletni strani agencije.
- Društvo SKAM – Skupnost katoliške mladine je pripravilo dve možnosti romanja za mlade. Dvodnevno bivanje v Rimu vključuje večerno vigilijo na Circus Maximus ter mašo na Trgu sv. Petra. Odhod bo 29. aprila, vrnitev 2. maja. Krajša oblika: odhod 30. aprila, vrnitev 2. maja. Dodatne informacije na spletni strani. Programi so začasni, organizatorji si pridržujejo pravico do sprememb.

Msgr. Giampaolo Crepaldi je predaval v Gorici

Ali moderni Evropejec lahko verjame v Božjega Sina?

O tem, ali lahko moderni Evropejec verjame v Božjega Sina, je v torek, 8. februarja, v dvorani Della Torre Fundacije Carigo v Gosposki ulici v Gorici govoril tržaški nadškof msgr. Giampaolo Crepaldi. V organizaciji kulturnega središča Studium v sodelovanju z državno knjižnico je vodja tržaške škofije prvič uradno obiskal Gorico. Po pozdravu Sergia Pellegrinija je goriški nadškof msgr. Dino De Antoni o gostu povedal, da oba izhajata iz škofije Chioggia, čeprav je bil msgr. Crepaldi posvečen v mašnika v Rovigu. Po opravljenem študiju filozofije in teologije je od 80. let dalje vodil pomembne cerkvene ustanove, saj je bil med drugim tajnik papeškega sveta Pravičnost in mir, vodi mednarodni observatorij

S. Pellegrini, msgr. G. Crepaldi in msgr. D. De Antoni

obrača proti človeku. "Prisiljeni smo iti naprej, toda še sami ne vemo, kam gremo". Osrednje vprašanje je danes vprašanje smisla.

Velike ideologije 19. stoletja so propadle. Vedno bolj pa se uveljavlja nova ideologija, vezana na svet tehnike in tehnologije. Pa še pojav globalizacije: ta odpira nova vprašanja, ki silijo Evropo v iskanje nove identitete in nove vloge. Dovolj je, da pomislimo na vrole multikulturalnosti, ki je npr. v Veliki Britaniji doživela pravi polom, in priseljevanja, pa tudi varstva okolja in promocije miru. Verstva na evropski celine so prepuščena valovom parajočega procesa sekularizacije, obenem pa se ljudje odločajo za oblike vernosti "à la carte"; v težavah so tradicionalna verstva, z močjo pa se vračajo bogovi in ne Bog.

Odperto vprašanje je tudi vloga Evrope v odnosu do mogočnih vesil (Kitajska, Indija, Brazilija, Rusija), ki prihajajo na površje. Mednarodno prizorišče se spreminja z neverjetno naglico. Kot primer je msgr. Crepaldi povedal, da je nedavno kupoval mašniško obleko v okolici Vatikana, pa je na etiketi videl zapisano: Made in China. "Kitajski komunisti torej oblačijo katoliške duhovnike"! Kaj ima v takšni Evropi še povedati kristjan danes? Kako lahko stara celina sploh preživi v takih okoliščinah, ko je ostala brez lastnih korenin? Predavatelj je povedal, kako je bila ena zadnjih velikih bitk Janeza Pavla II. prizadevanje, da bi bile v preambuli evropske ustavne listine omenjene krščanske korenine. "Bitko je izgubil" kljub številnim javnim nastopom in intenzivnemu dogovarjanju s političnimi vrhovi. Pri tem ni hotel uveljavljati razlogov Cerkve, temveč

Evrope. Wojtyłove sanje so bile Evropa od Atlantika do Rusije, ki bi dihal z dvema pljučnima kriloma in imela jasno zavest svojih korenin, te sanje pa so se razblinile na čerh moderne šibke misli. V temelju krščanske omike so grška misel, rimski svet, judovsko-krščanska vera. Pojmovanje človeka kot osebe ter njegovih temeljnih in neodtujljivih pravic je tipično krščansko, in vendar današnja Evropa nevzdržno drsi proti popolnemu odpadništvu, nima zaupanja vase, se sovraži, nima več kaj povedati, izgubila je svoje vesoljno poslanstvo. "Smo pred samomorom Evrope"! V letošnjem rokovniku Evropskega sveta, najvišjega političnega telesa EU, so prisotni vsi mogoči prazniki razen krščanskih, o Božiču in Veliki noči ni ne

"Evangelizacija ni stvar priučenega znanja, temveč posredovanje pristne osebne izkušnje Boga prek medčloveškega odnosa".

duha ne sluha... O samomoru celine govori upadanje rojstev, "demografska zima" kaže na nezaupanje v prihodnost. Evropa je vedno starejša, "Evropejci bodo čez 30 let manjšina na svoji zemlji". Preplavila jo bodo - po vsej verjetnosti muslimanska - ljudstva z juga. Katoliška vera je danes med vsemi najbolj preganjana, in to že na ravni simbolov. Vse več je poskusov, da bi jo izkoreninili iz javnega življenja, vse več je na-

padov na družino in življenje (bioetika!). Na vse to Cerkev odgovarja z zagovarjanjem štirih glavnih in neodtujljivih pravic, to so: življenje, družina kot zveza med moškim in žensko, družbena pravičnost in svoboda. Danes o 'spolu' govori

samo še Cerkev, je pripomnil tržaški nadškof; drugim je očitno bližji izraz 'gender': biti moški ali ženska postaja osebna izbira... Mogočni lobiji podpirajo in podpihujejo to ideologijo, sad današnje kulture.

Zlasti v večjih evropskih državah je kristjanov vedno manj, slavne katedrale postajajo "tematski parki" za kitajske in japonske turiste. Z izgubo krščanstva in zaupanja vase izgublja Evropa tudi sposobnost razumevanja. Bolezen današnje Evrope se imenuje relativizem: vse sloni na mnenjih in na pohlepu po oblasti, ki ni sposobna ločiti dobrega od zlega. In vendar ni vse, kar prihaja iz Bruslja in Strasburga, dobro. V evropskih organizmih odločajo birokrati in lobiji, ki pa ne morejo zamenjati politike in etike, tistih, ki postavljajo cilje, ki so po svoji naravi sad moralnih prizadevanj. Evropejec brez Boga je že dokazal, da je propadel. Največje kulturno in politično vprašanje Evrope je zato danes vprašanje Boga. "Ni krščanstvo tisto, ki potrebuje Evropo, temveč Evropa potrebuje krščanstvo, da bi uvidela, kaj sama je in kaj lahko postane". Kristjani sicer nimamo 'recepta', da bi rešili vse vzele: 'recept' je pravzaprav vedno izst - prenoviti se v veri v Boga, ki pa ni Bog vrednot in morale, temveč Bog vere. Če to "tekmo" izgubi Evropa, bo huda predla vsemu katoliškemu svetu tudi po drugih celinah. "Bogu moramo omogočiti, da se vrne v svet, to pa zmoremo storiti, samo če ga nosimo v srcu". Evangelizacija ni stvar priučenega znanja, temveč posredovanje pristne osebne izkušnje Boga prek medčloveškega odnosa. Pred 2000 leti je dvanajst preprostih apostolov spremenilo svet... / DD

Kratki

Nov apostolski nuncij v Sloveniji

Papež Benedikt XVI. je za novega apostolskega nuncija v Sloveniji s funkcijo apostolskega delegata na Kosovu v četrtek, 10. februarja, imenoval naslovnega nadškofa mesta Caorle msgr. Juliusza Janusza. Nadškof Janusz se je rodil 17. marca 1944 v Lyczani na Poljskem. V duhovnika krakovske nadškofije je bil posvečen l. 1967. Po diplomu iz kanonskega prava na Papeški cerkveni akademiji leta 1973 je vstopil v diplomatsko službo Svetega sedeža. Služboval je na papeških nunciaturah na Tajskem, v Skandinaviji, Nemčiji, Braziliji, Nizozemski in na Madžarskem. Za odpravnika poslov a. i. na Kitajskem je bil imenovan 25. avgusta 1992, za naslovnega nadškofa mesta Caorle in apostolskega nuncija v Ruandi 25. marca 1995, za apostolskega nuncija v Mozambiku 26. septembra 1998 in za apostolskega nuncija na Madžarskem 9. aprila 2003. Nadškof Juliusz Janusz poleg poljskega jezika govori še angleško, francosko, italijansko, kitajsko, madžarsko, nemško, nizozemsko, portugalsko, rusko in špansko.

SD Sončnica: Branko Cestnik o pop ljubezni

V organizaciji Skupnosti družin Sončnica bo Branko Cestnik v torek, 22. februarja, ob 20.30 v dvorani Doma Franc Močnik v Gorici govoril na temo: "Pop ljubezen". Danes je ljubezen prisotna povsod. Še nikoli se ni toliko govorilo o njej, pa vendar je veliko razbitih družin. Naša kultura je pop kultura, kjer prevladujejo uživaštvo, erotika in nihilizem. Potencira naše potrebe po užitku in jih potem zadovoljuje, pomembno je, da ne razmišljamo, saj nas lahko vznemiri občutek praznine. Pristna in zrela ljubezen pa je tista, ki se daruje za drugega, zato jo bo tisti, ki jo išče z iskrenim srcem, tudi našel. Branko Cestnik je diplomiral iz teologije in pripada misijonarskemu redu klerincev. V Rimu je študiral filozofijo, teologijo, pedagogiko in mladinsko pastoralo. Najbolj se je poglobljal v vprašanja umetnosti, medijev in vere. Sedaj je župnik župnij Frankolovo in Črešnjice, aktiven je pri skavtih, piše za Družino.

Nekaj misli ob članku Bogdana Vidmarja Ovisnost od prenosnega telefona

V prvi številki nove priloge Bodi človek objavlja Bogdan Vidmar članek o ovisnosti od prenosnega telefona. Z njegovimi ugotovitvami se strinjam, čeprav bi bil verjetno tehnično bolj točen izraz "čezmerna ali rizična uporaba prenosnega telefona". Kot pri čezmerni uporabi interneta in sploh moderne tehnologije gre za rizična obnašanja, ki jih mednarodna klasifikacija še ne priznava kot motnje, ampak kot sredstva, preko katerih se lahko izraža druga psihična patologija, npr. depresija, motnja osebnosti ali druga ovisnost. Vemo, da mnogi mladi igrajo na srečo prek prenosnega telefona, zlasti so pri tem razširjene športne stave in igranje pokerja. Podatki so glede tega zelo jasni. Raziskava CNR (Consiglio nazionale delle ricerche) iz Pize, ki je bila opravljena v lanskem letu na 2200 študentih med 8. in 35. letom starosti, pravi, da je med tehnološkimi pripomočki najbolj pogosta rizična uporaba avtomatov za igre na srečo, nato pa pride uporaba Interneta ter televizije oz. prenosnih telefonov. Vsa ta sredstva lahko človeka spravijo v virtualen svet, kjer obstaja popolno življenje z idealnimi odnosi med ljudmi. Prav tako zanimiva je raziskava, ki jo je pred kratkim opravila ameriška univerza Maryland. 200 univerzitetnim študentom so eksperimentalno odvzeli za 24 ur možnost stika z elektronskimi mediji, smeli pa so brati knjige in telefonirati preko fiksnega telefona. Ko so jih potem vprašali za poročilo o njihovem psihičnem stanju, so mnogi izrazili strah, depresijo, nemir, občutek osamljenosti zaradi tega, ker se jim je zdelo, da niso povezani s svetom. Bolj kot pomanjkanje informacij jih je skrbelo pomanjkanje povezanosti z vrstniki, da bi vedeli za njihove reakcije ob dogodkih.

Rad bi poudaril še en vidik, ki je značilen za čezmerno uporabo tehnologije. Ko imamo opravka s patologijami ovisnosti, kemičnih in ne kemičnih, je cilj zdravljenja abstinenca. Taka na-

ravnost zdravljenja izhaja iz prepričanja, da je njena glavna značilnost prav izguba kontrole nad nekim obnašanjem. Če je kdo izgubil kontrolo nad obnašanjem ali nad uporabo neke snovi, je ne bo nikdar več spet mogel pridobiti. Zato vsa zdravljenja slonijo na programu, ki skuša prepričati pacienta in njegovo družino, da je vsaka ponovna uporaba kemične snovi ali patološkega obnašanja nov začetek bolezni ali rizičnega obnašanja. To velja za alkohol, za droge, za pomirjevalna sredstva, pa tudi za igre na srečo. Pri tehnologiji pa je tak cilj neuresničljiv. Mediji nam lahko zelo koristijo, če znamo kritično in selektivno sprejemati informacije, v obratnem primeru pa našo realnost izkrivljajo. Kako si lahko sploh zamišljamo človeka, ki ne bo uporabljal prenosnega telefona ali interneta! Smo torej pred nemogočim ciljem: doseči kontrolo nad uporabo pri človeku, ki je kontrolo izgubil. Ti primeri v ambulanti za ovisnosti predstavljajo resnično velik izziv za terapevta.

Zato je pomembno preventivno opozarjanje staršev in vzgojiteljev. Kot pri uporabi kemičnih snovi sta tudi pri rizični uporabi tehnologije potrebna pravilna informacija in postavljanje pravil zlasti v družinskem krogu. Tehnologijo je treba uporabljati, toda z omejitvami! Pravijo, da je Bill Gates, ustanovitelj Microsofta, svojim otrokom omejil dostop do Interneta na eno uro na dan. Prav tako je brez smisla tekanje za zadnjimi novostmi, ki jih ponuja tržišče, saj je pri normalnem uporabniku vsak naveden prenosni telefon dovolj za vsakodnevno potrebo.

Na koncu pa še ugotovitev, da ni povsem jasno dokazano, da čezmerna uporaba prenosnega telefona ne škodi organom v notranjem ušesu in v glavi. Rezultati raziskav so na tem področju do sedaj še nejasni, vendar je tudi zaradi tega boljše omejena uporaba.

Bernard Spacapan

Misijon v mestu Koper

Poudarek na evharistiji

Kristus, sonce življenja, je bil naslov mestnega misijona v Kopru, to je župnij Koper-stolnica in Koper-sv. Marko, ki sta zaupani v dušnopastirsko varstvo župnikoma msgr. Jožetu Peganu in mag. Jožetu Korenu. Skrbno oblikovano geslo je z izbiro sonca kazalo na identiteto mesta Koper, saj je sonce upodobljeno v mestnem grbu in ga za svojega že od nekdaj uporablja tudi koprška škofija. Po drugi strani pa okrogla podoba sonca kaže na sveto hostijo in evharistijo, kar je bil glavni poudarek misijona.

Misijon sta uvedla škof ordinarij msgr. Metod Pirih ter koprski pomožni škof msgr. Jurij Bizjak. Vodili pa so ga bratje kapucini, Štefan Kožuh, Primož Kovač in Jurij Štravs, in v tistem milostnem času skušali pri vernikih poglobiti osebno

vero, da bi se ponovno odločili za Jezusa Kristusa ter s tem za odgovorno življenje iz vere. Za vse se je Jezus daroval; za vse iz Kalvarije izvira studenec "žive vode", ob katerem se na poti vere iskalec lahko odžaja in okrepi. Misijon je trajal deset dni. Da bi se mogli iztrgati vsakdanjim navadam in spremeniti svoje življenje, so spodbujali udeležence, naj prehodijo celotno pot misijonske prenovne, saj je uspeh odvisen predvsem od lastne zavzetosti in sodelovanja. V stolnici in pri sv. Marku so se tako udeleženci dnevno zbirali pri maši, kar pomeni jedro za življenje iz vere. Misijonska spodbuda je dajala poudarek tudi pozitivni osebni in družinski molitvi, čiščenju Rešnjega Telesa, odpovedim in premagovanju.

Eden od misijonskih dnevo je bil posvečen nebeški Materi Mariji, ki, kot je poudaril br. Štefan, "more biti učiteljica in sopotnica v ljubezni do Jezusa", ter dodal: "Njene oči so gledale bolj navznoter

se v desetletje ponudi le enkrat. Bog daj, da bi iz te misijonske setve vsakdo zajemal za poglobljeno življenje iz vere in tako uresničeval zaupano mu poslanstvo.

Jba

Kratke

Marko Vogrič: fotografska razstava Miška v Gorici

Kinodvorana Kinemax prireja v sodelovanju s Fotoklubom Skupina75 fotografsko razstavo njenega člana Marka Vogriča. Odprtje razstave bo v razstavnih prostorih v atriju kinodvoran Kinemax na Travniku v Gorici v petek, 18. februarja, ob 19. uri. Fotografski projekt z naslovom Miška v Gorici sestavlja niz vedut iz Gorice in ga bo kritično predstavila priznana fotografinja in umetnostna ter fotografska kritičarka Lorella Klun. Fotografije so posnete z luknjičarko (pinhole camera) z "mišje perspektive" na črno-beli film. Avtor si predstavlja, da je miškaturist, ki se potepa po Gorici in jo opazuje iz cestnih odtokov in jaškov. Cestni tlak in objekti, ki jih po navadi prezremo in le teptamo, postanejo protagonisti. Fotografije, ki so bile že razstavljene v Ločniku, Ronkah, Fiumicellu, Števerjanu, Šmartnem in Celovcu, so končno na ogled v Gorici, med njimi je marsikateri nov posnetek. Marko Vogrič, večletni član goriškega Fotokluba Skupina75, je sodeloval na natečajih in razstavah ter je soavtor fotografskega dela raznih knjižnih publikacij. Razstavo si bo mogoče ogledati v prostorih Kinemaxa ob urnih odprtja kinodvoran do konca marca. Tehnika: Hibridna tehnika: snemanje z luknjičarkami, z doma izdelanimi luknjicami na ČB film malega in srednjega formata; digitalno skeniranje negatva in digitalni Giclée Fine Art tisk s karbonskimi pigmenti.

Dobrodelni nastop štandreške dramske skupine

Društvo srčnih bolnikov Severne Primorske se je v soboto, 12. februarja, zbralo na letnem zasedanju in podalo poročilo o delu v korist srčnih bolnikov in preventivnih ukrepov za preprečitev teh težav. Srečanje je bilo v veliki dvorani Mestne občine Nova Gorica. Društvo skrbi poleg strokovnega dela za razna predavanja in za druge prireditve na družabnem, rekreacijskem in kulturnem področju. Tokrat je povabilo štandreške igralce, ki so jih razvedrili s komedijo Čudna bolezen. Nastopajočim so številni prisotni namenili topel in navdušen aplavz.

Ob dnevu slovenske kulture / Malčki iz vrtcev so sooblikovali pravljico

Na sam dan slovenske kulture, v torek, 8. februarja 2011, se je nad petdeset malčkov, ki obiskujejo zadnji letnik vrtcev v doberdobskem ravnateljstvu, v Doberdobo, Sovodnjah, Rupih, Ronkah in Romljanu, zbralo v župnijski dvorani v Doberdobo, da bi s pravljico počastili naše velike knjižne ustvarjalce. Mednje je prišla učiteljica, izvrstna ljubiteljska igralka Majda Zavadlav, ki s pripovedovanjem pravljic otrokom razkriva bogati svet literature in lepoto slovenskega jezika ter svojo dragoceno odrsko izkušnjo radodarno vliva v ta pravljčna srečanja, da v njih zgodbe oživijo in postanejo pravi drobni odrski prikaz. Vanj seveda dejavno vselej vključuje tudi male poslušalce, da so še sami soustvarjalci pripovedi. Tako je bilo tudi tokrat, ko je s pomočjo rekvizitov, velikih živali, med katerimi je bil še posebno posrečeno izdelan protagonist polž Vladimir, razvijala zgodbo Polž Vladimir gre na stop Mojce Osojnik, o polžu, ki se je zbudil zelo lačen in je zaman prosil ježka, želvo, žabo, ptička in celo avto, naj mu pomagajo priti do hrustljave solate na zelenjavnem vrtu.

Uspelo mu je dospeti do nje, ko se je opogumil in sam vzel pot pod noge, saj "tudi počasi se daleč pride". Festina lente! so pravili modri Latinci. O tem so se prepričali tudi otroci, ki so najprej povedali, kje si izposojamo in kje kupujemo knjige, kakšne očarljive zgodbe najdemo v njih, nato pa jih je pravljčarka naučila pesmico, ki so jo večkrat navdušeno zapeli in dvigovali tablice z napisom štop, da bi polžku pomagali štopati. Zavadlavova jim je živo, živahno in z veliko privlačnostjo prikazala polžve dogodivščine in njegova občutja. Ob koncu se je od njih poslovila s 'poskočnim', z mimiko in gibom obogatenim pozdravom, ki je še dodatno razigral malčke. Prav gotovo jim bo ta dan ostal še dolgo v spominu. / IK

Prešernov dan na osnovni šoli v Doberdobo

Kultura se izraža na mnogotere načine, eno izmed njenih sredstev izražanja je knjiga. Lahko je velika, majhna, debela ali tanka, če je namenjena otrokom, mora biti predvsem privlačna. Otroške knjige morajo biti lepo oblikovane in morajo imeti lepe ilustracije. Ta svet je opisal Walter Grudina učencem doberdobske osnovne šole v ponedeljek, 7. februarja. Učitelji so namreč tako hoteli nameniti nekaj časa dnevu slovenske kulture. Grudina je otrokom prikazal razne ilustracije in knjige, ki sta jih z ženo Paolo Bertolini opremila in ilustrirala. Njuno delo ni poznano samo v našem okolju; njune ilustracije so namreč obredle cel svet. Otroci so si z zanimanjem ogledovali knjige v raznih jezikih. Grudina je pripovedoval šolarjem, kako se je približal oblikovanju in ilustraciji in kako pomembno je, da avtor in ilustrator sodelujeta pri nastajanju knjige. Učenci so pozorno poslušali, še raje pa so si ogledovali ilustracije in knjige v tujih, nerazumljivih jezikih. Razumeli so, da nas v knjigi ne nagovarja samo beseda, ampak tudi ilustracija.

SD SONČNICA Predavanje Alenke Rebula v Močnikovem domu

Otrok mora čutiti notranji mir staršev

Kadar v vzgoji pademo v svojo zgodbo je bil naslov predavanja, ki ga je v sredo, 9. februarja, imela Alenka Rebula. Drugo srečanje Skupnosti družin Sončnica je spet privabilo v Močnikov dom lepo število staršev in vzgojiteljev, saj je bila dvorana tudi tokrat nabito polna. Alenka Rebula je v uvodu povedala, da ima vsakdo svojo zgodovino. Pri vzgoji je tako kot pri zgodovini narodov. Narodi, ki svoje zgodovine ne poznajo, ponavljajo svoje napake. Vzgojitelji torej morajo vedeti, kaj so čutili, ko so bili sami otroci. Opazovati morajo same sebe, kako se obnašajo z otroki. Ko nastopijo huda čustva (jeza, strah, sram), se zgodijo stvari, ki odnos natrgajo. V takih trenutkih pride do močnih reakcij. Odrasli takrat delajo stvari, zaradi katerih

izgubijo otroci zaupanje do njih. Če pride do težav, ne zaupajo več staršem, ker se bojijo

njihovih reakcij. Naučijo se skrivati svoja čustva, opazujejo

starše in pretehtajo, ali so stvari, ki jih morajo povedati, primerne. To se dogaja zato, ker si otroci želijo bližino s starši in čutijo, da se starši v primeru močnih čustev oddaljijo od njih. Iz svojih izkušenj je povedala, da je prva stvar, ki jo prosijo dijaki, ko ji zaupajo svoje težave, ta, da ne pove ničesar njihovim staršem. Najvažnejše, kar je treba iskati v odnosu do otrok, je zaupanje. Ni važno to, da otrok naredi v vsakem hipu to, kar si starši želijo, pač pa to, da jim zaupa. Čustev se pred otroki ne da skrivati, ker jih ti opazijo, tudi če jim odrasli ničesar ne povejo. V tem primeru pomaga le to, da tudi sami odrasli vedo, kaj čutijo. Postati morajo kos svojim čustvom, razumeti morajo svoje reakcije. Dobro bi bilo vedeti, katere reak-

cije so odrasli imeli ob močnih čustvih v otroškem obdobju. Od vseh čustev pa je najhujše čustvo sramu, ker je nanj zelo težko reagirati. Ljudje delujemo podobno kot zrcalo. Ko odrasli vidijo žalostnega otroka, postanejo tudi sami žalostni, možgani priključijo spomine na žalost, ki so jo odrasli doživeli. Takrat se morajo starši ločiti od svojega spomina in se osredotočiti na otrokove želje. Ohranjanje čustva jim ne pomaga, ker ta zamegli um. Zato se morajo starši najprej pomiriti, tega pa ne morejo narediti s svojo voljo, pač pa le s čustvi in čutenjem. Poudarila je tudi, da se možgani nehajo učiti, ko so v šoku, zato se otroci s tepenjem ne naučijo ničesar. Starši lahko na otroke vplivajo le, če ti čutijo toplino v odnosu. Pri tem je pomembno poslušanje, ki je zelo dragoceno predvsem v tistih trenutkih, ko se kdo počuti poražen ali osramočen. Otroci bodo veliko bolj ubogali, če jih bodo starši poslušali. Iskali bodo stik, ki se zgodi le takrat, ko imajo starši svoj notranji mir. Zato je poudarila, da je gojenje notranjega miru najpomembnejši del starševstva.

Bee

Zelo pomembna pridobitev SCGV Emil Komel Prevzel je šolsko stavbo na Plešivem

Prejšnji četrtek sta predsednica SCGV Emil Komel Mara Černic in predstavnik občine Krmin podpisala pogodbo za najem in uporabo šol-

ske stavbe na Plešivem. Do podpisa je prišlo na sedežu glasbene šole v Gorici. Glede na to, da imata od letošnjega šolskega leta slovenska osnovna šola in vrtec novo poslopje v Bračanu, je pomemben dogodek, da je stavbo prevzel SCGV Emil Komel. Tako namreč poslopje lahko še vedno ostaja referenčna točka za Slovence na Plešivem.

Foto IG

O tem pomembnem dogodku ter o prihodnjih načrtih smo nekaj vprašanj postavili predsednici Mari Černic.

Od četrta dalje nekdanjo šolsko stavbo upravlja SCGV Emil Komel. Ali bodo pri tem kakšne novosti?
Prav gotovo vstopamo v novo obdobje in potrebno

bo uvesti tudi kaj novega. Glavni namen pa je isti, ohranitev in razvoj slovenske identitete, jezika in kulture. S tem ciljem že več let deluje naša podružnica, ki otrokom omogoča glasbeni pouk na pevskem in instrumentalnem področju. Še naprej bo pomembno ohranjati tesen stik s prebivalci ter skupaj z njimi razvijati kulturno udejstvovanje. Podčrtala bi tudi, da si veliko nadejamo od sodelovanja z domačim društvom Mali Collio.

Kako je prišlo do podpisa konvencije? Kakšen je bil odnos z občino Krmin?

Krminkemu županu Patatu je treba priznati, da je bil vseskozi zelo razpoložljiv. Od trenutka odločitve, da se bo osnovna šola preselila v Bračan, je Slovenecem takoj ponudil stavbo na Plešivem. Pri podpisu konvencije ni bilo večjih težav. Na roko pa nam je šla tudi občinska odbornica Gizela Reja. Ob strani pa nam je vseskozi stal pokrajinski predsednik SSO Walter Bandelj. Seveda si SCGV Emil Ko-

mel prevzema pomembno breme, saj so z uporabo stavbe povezani tudi stroški, ki jih bo treba kriti.

Na SCGV Emil Komel si nadejamo, da bomo lahko imeli tudi kakšno prireditev v samem Krminu. Župan Patat je pri tem izrazil razpoložljivost in nam obljubil možnost uporabe prostorov v mestni hiši, tako da bi tam lahko izvedli kakšen koncert ali večji glasbeni dogodek.

Imate že kakšen konkreten načrt?

Izročnic je precej. Poleg rednega delovanja naše plešivske podružnice, ki predstavlja osnovno delovanje, želimo dodatno razviti sodelovanje z občino Doberovo in tamkajšnjo glasbeno šolo, s katero imamo že nekatere stike. Želimo tudi, da bi se s šolo in z vrtcem v Bračanu razvilo redno sodelovanje. Na Plešivem pa bomo še naprej prisotni tudi s prireditvami Snovanj, kakor prejšnja leta. V mislih pa imamo tudi organizacijo poletnega središča. Kot vidite, idej in dela nam ne manjka.

JČ

KULTURNI DOM Komigo

Uvertura z bodicami satirične komedije

Na oder Kulturnega doma v Gorici so se vrnile predstave trijezičnega festivala komičnega gledališča Komigo, ki ga osmo leto prireja Kulturni dom in kulturna zadruga Maja iz Gorice v sodelovanju z ZSKD, združenjem Terzo Teatro in še drugimi ustanovami iz Slovenije in Italije, pod pokroviteljstvom goriške občine in pokrajine ter SKGZ in s posebnim prispevkom Fundacije Goriške hranilnice. Prva predstava letošnjega, edinstvenega tovrstnega abonmajskega sporeda je bila v torek, 1. februarja, v popolnoma zasedeni veliki dvorani goriškega Kulturnega doma – v pozdravne besede ravnatelja Igorja Komela se je s 'telefonskim klicem' v njemu lastnem tonu vpletel sam 'italijanski premier' in zaželel Komigo-ju čim več uspeha - in je zabeležila velik uspeh pri občinstvu, ki je bučno ploskalo Borisu Kobalu in Gojmirju Lešnjaku -

Gojcu, protagonistoma "revolucionarne komedije z blagoslovom", Poslednji termina (It) or. Dramsko delo je nastalo izpod

peresa Tamare Matvev in Borisa Kobala, ki je zelo priljubljen tudi pri goriški publiki. Režijo je podpisal Samo M. Strelec, dramaturginja je bila Maja Lapornik. V satirično obarvani komedijski vsebini se zrcali, kot v sicer vseh Kobalovih predstavah, 'zamejski' politični vsakdan z večnim bojem Slovencev za pravice, ki jim jih zagotavlja zaščitni zakon, a jih oblasti ne udeležajo. Predstavnik te realnosti je trdoživ bорец, nekdanji partizan, rojak iz Trsta Stanko Škerjanc-Scheriani, lastnik Radia Juriš, preko valov katerega kot

neomajni idealist bije svoj boj 'proti mlinom na veter', pa tudi oglašuje razne dejavnosti, s katerimi se preživlja njegova družina (npr. copate iz ovčje kože); žal se ob vsem tem njegova hčerka in sin že utapljata v morju asimilacije. Po naključju se pri njem znajde papež Celestin VI., rojen v Ameriki kot John Wayne, ki je prišel v Trst blagoslovljat žveljski terminal. Skupaj se tako znajdet

želi opozoriti svetovno javnost nase in na zamejske težave ter pri tem postavi določene zahteve za njegovo izpustitev. Žal ga ob lažnih obljubah čaka popoln poraz. Celestina je v dostojanstveni papeški drži, ki mu je tuje vaticanško spletkarjenje ter na račun tega pove marsikateri vic, upodobil Gojmir Lešnjak - Gojc, dobrodušnega, v ideale partizanstva zaverovanega Stanka, ki se izraža v

sočnosti narečja, pa Boris Kobal. Z marsičim natrpani komediji, tudi z že slišanimi vici ali že vidnimi scenskimi domisljicami, s katerimi želi zabavati gledalce, primanjkuje ostrejših kritičnih vbodov, ki bi gledalca resnično zbudili in prevzeli, pa tudi čvrstosti, ki bi objemala celoten potek in vsebinski razvoj. Vsekakor pa vsebuje kar precej trpkosti, grenkobe in melanholije, ki silijo k razmisleku o naši prihodnosti in usodi.

IK

Gojmir Lešnjak-Gojc in Boris Kobal

Predavanje na licejskem polu ob dnevu slovenske kulture

Valvasor bolj zanimiv od znanstvene fantastike

Na goriškem licejskem polu so proslavili dan slovenske kulture s predavanjem Tomaža Čeča in Stanke Golob o Slavi vojvodine Kranjske. Adrijan Pahor je v uvodu povedal, da je zamisel za praznovanje v taki obliki nastala jeseni, ko je bil predvalvasorjevo delo predstavljeno v Kulturnem domu. Kljub temu da izhaja Valvasorjev rod iz Bergama, ga Slovenci imamo za svojega, a mu ne namenimo veliko pozornosti.

Tomaž Čeč je predstavil Valvasorjevo življenje in najpomembnejše delo: Slavo vojvodine Kranjske. Valvasor se je v mladosti odpravil na študijsko potovanje in v trinajstih letih pregledal celotno zahodno Evropo. Prišel je v stik z

protestantski in katoliški veri je pisal popolnoma objektivno. Na gradu Bogenšperk je imel največjo knjižnico v Evropi, zbiral je tudi

napisano v latinščini, in torej dostopno le strokovnjakom. Zato se je odločil, da bo sam delo napisal v nemščini, ki je bila tedaj jezik ši-

rokih množic. Najprej je prosil vse samostane, župnike in grofe, naj mu posredujejo podatke, a ker mu ti niso odgovorili, mu ni preostalo nič drugega, kot da se s konjem odpravi naokoli po Kranjski. Njegovo delo je izjemno, tako da se prevajalci pred njim počutijo res majhne. Bil je polihistor, izvedenec na različnih področjih znanosti. Valvasor je vse podatke, če je le mogel, preveril.

bakrorezi in to obrt prinesel na Kranjsko. Potovanja so bila pomembna za razvoj njegove osebnosti, ker jih je opravil v času po tridesetletni vojni, zato je zanimivo, da je bil katolik, a je v svojo ekipo pripeljal tudi protestante. O

kovance in glasbene instrumente. V sedemnajstem stoletju so bile kronike različnih dežel zelo pogoste. Valvasor je pomagal Schönlebnu pri njegovem delu Carniola antiqua et nova. S tem je bil zelo nezadovoljen, tudi ker je bilo

da se s konjem odpravi naokoli po Kranjski. Njegovo delo je izjemno, tako da se prevajalci pred njim počutijo res majhne. Bil je polihistor, izvedenec na različnih področjih znanosti. Valvasor je vse podatke, če je le mogel, preveril.

Tomaž Čeč je priznal, da je sam velik ljubitelj znanstvene fantastike, vendar je Slava vojvodine Kranjske mnogo boljša od Harryja Potterja ali Gospodarja prstanov, ker v njej nastopa veliko več skratov, duhov, čarovnic in kamnov modrosti.

To delo ni enciklopedija, saj se bere od začetka do konca. Ker avtor ni želel biti dolgočasen, je v knjigo vključil veliko bajk, pripovedk in zgodb iz ljudskega izročila. Je duhovit in ciničen. Prevedli so ga v sodoben slovenski jezik, a ohranili starinsko patino tako, da so ohranili značilnosti Valvasorjevega baročnega jezika: veliko pridevnikov, prislovov in priredij.

Stanka Golob je Valvasorja predstavila kot avtorja in izdajatelja. Poleg Slave vojvodine Kranjske je izdal še osem knjig, nekaj jih je ostalo v rokopisu, nekateri izmed teh so se izgubili. Izdal je dve študiji o Habsburžanih, nekaj literarnih in teoloških del. Zanimiv je njegov cerkveni molitvenik, ki je v celoti napisan v slovenščini. Poudarila je pomen njegovih grafičnih listov, ki dodatno bogatijo njegova dela in prikazujejo gradove, samostane in večja mesta. Doslej sta izšla prevoda prvih dveh delov Slave, ki opisujeta zgodovino in vero, konec leta pa bi moral iziti tretji del, ki opisuje zgodovino mest, trgov in gradov. V četrtem delu je opisana zgodovina severne Hrvaške, izdali pa bodo tudi peto knjigo s študijami različnih strokovnjakov.

Dijaki so imeli na koncu možnost, da so gostoma postavljali vprašanja in tako so izvedeli, da bo Slava vojvodine Kranjske prej ali slej izšla tudi v cenovno dostopnejši obliki in da za zdaj lahko berejo Valvasorjeve zgodbe kar na facebooku, kjer jih Tomaž Čeč enkrat tedensko objavlja.

Bee

Prejeli smo

"Sami moramo izvajati zaščitni zakon!"

Iz razprave ob desetletnici odobritve zaščitnega zakona, ki poteka že nekaj tednov, zelo jasno izhaja, da je njegovo izvajanje v veliki meri odvisno predvsem od nas samih. Od posameznikov pa tudi od ustanov, ki tako ali drugače predstavljajo slovensko narodnostno skupnost.

In prav tu beležimo težave in zamude, neko - morda prirojeno - mlačnost in ponižnost, ki bi ju morali čim prej preseči, namesto da se ob vsaki priložnosti sklicujemo na pomanjkanje politične volje javnih uprav, ki da so gluhe, nimajo posluha in še kaj. Vidna dvojezičnost je le eden od vidikov (ne) izvajanja zaščitnega

zakona; to vprašanje gre pogosto precej gladko mimo nas. Seveda je pomembno tudi, kako bo z rajonskimi sveti v Gorici po preureditvi, ki se napoveduje. Že danes bi lahko naredili precej več prav na področju vidne dvojezičnosti. Recimo v Štandrežu, kjer potekajo dela za prenovu glavnega trga, da bi od Občine Gorica zahtevali, da na gradbišču namesti sicer obvezno tablo z opisom javnega dela, na kateri bo prisotna tudi slovenščina, da namesti dvojezične smerokaze na obvoznicah, in še kaj. Majhen, a konkreten korak!

Pred slabim letom sem predsednikom treh rajonskih svetov

(Štandrež, Podgora, Štmauer) predlagal, naj bi - prav zaradi že takrat nakazanih možnih sprememb in ukinitve oziroma združevanja rajonskih svetov - sami in v sodelovanju z društvi poskrbeli za namestitev tabel z izvirnimi ledinskimi imeni, ter izrazil pripravljenost, da priskočim na pomoč z izkušnjami na tem področju. Če je izvajanje zakona, kar zadeva vidno dvojezičnost počasno in težavno v Gorici in Trstu, se včasih zatakne tudi v "naših"

občinah.

V začetku lanskega novembra sem na županstvu v Sovodnjah izročil kratko pismo in dve samolepljivi tablici z besedilom RINI/VLECI (kupil sem ju v Novi Gorici) in prosil, da se namestita na vhodna vrata slačilnic novega nogometnega igrišča, na katerih je bil (in je še zmeraj, tako sem preveril v soboto, 12. t. m.) nameščen samo napis v italijanščini. Pa so se tablici in pisimo nekje očitno "izgubili".

Vlado Klemš

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ, KROŽEK ANTON GREGORČIČ, RTV SLOVENIJA, KD ČEDERMAC in KINOATELJE - GORICA

vabijo na

projekcijo filma po istoimenski povesti Franceta Bevka

ČRNI BRATJE

scenarij za film sta napisala Marjan Bevk in Marko Bratuš
režija Tugo Štiglic

pred predvajanjem filma bo spregovoril Marjan Bevk

Kulturni center Lojze Bratuž
petek, 18. februarja 2011, ob 20.30

vljudno vabljeni na

KONCERT JPC QUARTET

Nicola Privato, Jan Sturiale, Marco Privato in Igor Cecchini

posebni gost J.Kyle Gregory

predstavljena bodo dela iz zgoščenke LIBRA

vstop prost

Kulturni center Lojze Bratuž
sobota, 19. februarja 2011, ob 20.30

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
ZDRUŽENJE CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV

Koncertna sezona
2010-2011

VOKALNA EKSTAZA

Perpetuum jazzile

Tomaž Kozlevčar, umetniški vodja

Kulturni center Lojze Bratuž
četrtek, 3. marca 2011, ob 20.30 - RAZPRODANO
ponovitev v sredo, 13. aprila 2011, ob 20.30

predprodaja vstopnic na tel. 0039 0481 531445
info@kclbratuz.org

Obvestila

V petek, 18. februarja 2011, ob 18. uri bo v galeriji A. Kosič odprtje slikarske razstave Brede Sturm iz Ljubljane. Umetnico in razstavljena dela bo predstavil prof. dr. Milček Komelj. Umik razstave: od torka do sobote, od 9. ure do 12.30 in od 15.30 do 19.30. Vhod skozi trgovino v ulici Raštel 7.

SKPD F. B. Sedej vabi v petek, 18. februarja, ob 20.30, v Sedejev dom v Števerjan na Prešernovo proslavo. Dan slovenske kulture bosta obeležila dramska skupina KPD iz Sel na Koroškem z igro Obisk ter Nikolaj Pintar z recitalom Prešernovih poezij. Toplo vabljeni!

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja v soboto, 12. marca, ob prazniku dneva žena enodnevnih izletov v Koper. Odhod iz Gorice ob 8. uri. Ob 10. uri vodeni ogled kleti Vina koper, nato z avtobusom vodeni ogled Luke Koper. Popoldne srečanje v restavraciji EMONEC, kjer bo družabnost in podelitev mimoz vsem ženskam. Vpisovanje do zasedbe prostorov na avtobusu na tel. št. 0481 882024 (Ivo T.), 0481 882183 (Dragica V.), 347 1042156 (Rozina F.), 0481 21361 (Ema B.), 0481 390697 (Marija Č.), 0481 390688 (Saverij R.), 0481 78061 (Ana K.). Na račun 20 evrov.

PD Štandrež prireja šestdnevni društveni izlet Italija - Črna gora od 9. do 14. aprila 2011. Program predvideva: Loreto, Monte Sant'Angelo, San Giovanni Rotondo, Alberobello, Matera, Bari, Bar, Kotor, Lovčen, Cetinje, Bečići, Dubrovnik, Međugorje, Čitluk in Mostar. Informacije: 0481 20678 (Božo) ali 347 9748704 (Vanja).

KD Sabotin prireja od 9. do 11. aprila tridnevni izlet v Rim. Razpoložljivih je še nekaj mest. Informacije 0481 539992 (Nadja).

Z Novim glasom v Nemčijo od 14. do 21. junija 2011. Prijava in informacije na upravi NG v Gorici, tel. 0481 533177, in na uredništvu v Trstu, tel. 040 365473. Akontacija ob vpisu: 200,00 evrov. Kdor bi želel prejeti program potovanja po elektronski pošti, naj sporoči na naslov mohorjeva@gmail.com.

Slovensko planinsko društvo v Gorici prireja ob 100-letnici ustanovitve

večdnevni planinsko-turistični izlet v Bolgarijo od 25. junija do 3. julija. Prevoz z avtobusom. Prednost imajo člani.

Še vedno se nadaljuje akcija za riž otrokom p. Pedra Opeke na Madagaskarju. Vaš dar lahko izročite po banki na: Misijonski krožek Rojan, via Cordaroli 29, 34135 Trieste, tel. 040 362120, IBAN: IT22 L089 2802 2010 2000 0086 948, Codice BIC: CCTSIT2TXXX.

Darovi

Ob nabirki za katoliški tisk, za Novi glas: župnija Zgonik 110,00 evrov, župnija Šempolaj 90,00 evrov, Slovensko pastoralno središče-Gorica, Travniki in kapucini 520,00 evrov.

Namesto cvetja na grob sestrični Elici Pintar daruje Ana Vicchi za cerkev v Štmauru 50 evrov, za akcijo riža mis. Pedro Opeka 50 evrov in za CRO Aviano 50 evrov.

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje (od 18.2.2011 do 23.2.2011)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97,5, 91,9 Mhz; za Furlanijo 103,7, 103,9 Mhz; za Kanalsko dolino 95,7, 99,5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98,2 Mhz; za Karnijo 97,4, 91, 103,6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, razen ob četrtek in sobotah, od 21.30 do 22.30. Ob nedeljah od 14.30 do 15.30. Spored:

Petek, 18. februarja (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studija 2.

Nedelja, 20. februarja (vodi Ezio Gognach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem in rejzianskem narečju.

Ponedeljek, 21. februarja (v studiu Andrej Baucon): Narodno-zabavna, zabavna in zborovska glasba - Zanimivosti v naši okolici - Iz krščanskega sveta - Kratke zgodbe - Obvestila.

Torek, 22. februarja (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 23. februarja (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Divja mačka - Izbor melodij.

V sodelovanju z:
Okrožnim svetom za Pevmo-Štmauer-Oslavje,
Župnijo sv. Mavra in Silvestra,
Zvezo slovenske katoliške prosvete,
Civilno zaščito Občine Gorica
Turističnim društvom Solkan

ŠAGRA SV. VALENTINA

ŠTMAVER

NA SEDEŽU DRUŠTVA - OKRAJ ZNORIŠČE, 4

17., 18., 19. in 20. februarja 2011

četrtek, 17. februarja 2011

ob 20.30 odprtje razstave Zdravka Grudna
MOJA MAMA KUHA KAFE: vzorci kavnih mlinčkov

petek, 18. februarja 2011

ob 20.30 tekmovanje v briškoli
ob 21.00 rock večer s skupinami RADIOWAVE in ANTIOKSIDANTI

sobota, 19. februarja 2011

ob 18.00 nastop otroških pevskih zborov
ob 20.00 ples z ansamblom ARENA

nedelja, 20. februarja 2011

ob 10.00 odprtje kioskov
ob 14.30 slovesna sv. maša
ob 16.00 ples z ansamblom BRJAR

Toplo vabljeni!

DRUŠTVO ARS

vljudno vabi na odprtje razstave

VODA IN ZEMLJA

predstavili se bodo likovniki Društva Mazzini iz Tržiča
razstavljena dela bo predstavil Jurij PaljakGalerija Ars na Travniku 25 v Gorici
petek, 18. februarja 2011, ob 18. uri

SSG v goriškem Kulturnem domu

Beda srca v skrajno naturalistični tragikomediji

Ansambel Slovenskega stalnega gledališča, ki je z letošnjo 'okrnjeno' sezono na Goriškem postal v zavesti goriških gledalcev še bolj tržaški, je v soboto, 5. februarja, v goriškem Kulturnem domu uprizoril svojo zadnjo produkcijo, tragikomedijo dubrovniškega pisca iz 18. stoletja Vlaho Stulija Kate Kapuralica, ki je v prevodu igralca Danijela Malalana postal Kažin ali Karabinjerjeva Katra, pod njo pa se je podpisal režiser Vito Taufer. Premiero je delo doživelo v tržaškem Kulturnem domu na silvestrski večer, kar je bilo verjetno precej neposrečeno. Kdo bi si upal sproščeno in z optimizmom voščiti srečno novo leto po takem gledališkem prikazu, ki te pusti izpraznjenega, malodušnega, skrajno razočaranega.

Komaj čakaš namreč, da se odpravi iz dvorane in zadiháš svežega zraku, pri tem se pa vztrajno sprašuješ, zakaj je treba uprizorjati prav v našem gledališču tako delo, v katerem se kot toča usipajo na gledalčeva ušesa kletve in psovke vseh vrst v italijanskem, slovenskem in hrvaškem jeziku. Zdi se, da je ob prelišanju teksta v 'kraško' narečje, ki je izzvenelo bolj kot jezikovna spakedranščina z veliko italijanskimi primesmi – v

poklicnem gledališču, predvsem pri nas, si želimo slišati lepe slovenske besede, saj je naš jezik že tako siromašen! -, igralec Malalan zelo užival in da sta se z režiserjem Tauferjem prav izživljala, ko se je delo levilo v gledališko predstavo,

Foto Agnese Divo

ki bi si jo lahko privoščili v slovenski prestolnici, kjer je na razpolago pestra pahljača uprizoritev za vse okuse, ne pa v 'zamejskem' gledališču, ki se je komaj prebilo iz hude finančne krize, nikakor pa še ne iz popolnega sušnega obdobja obiskovalcev, ki se tragično kaže prav v Gorici. Tu so mu v zadnjih letih obrnili hrbet tudi najbolj zvesti gledalci. Tudi Kažin si je ogledala le peščica gledalcev, in to predvsem zato, da bi preve-

rili, ali je v predstavi res tako, kot je z ogorčenostjo in gnevom opisala gospa Marijuča Offizia v pismu Koprolalija, ki je bilo objavljeno v Primorskem dnevniku 6. januarja 2011. Spoznali so, da je vse res! Prikaz družine, v ka-

ca odvrtačo nagrmadeni prostaški izrazi, geste, tako da mu videno vzbuja gnev in gnus ter se pri tem sprašuje, zakaj morajo igralci (dva sta odigrala dve različni vlogi in se pri tem učinkovito prelevila v ženski) kratiti svoje

enegije za takole predstavo, ki naj 'šokira'. Čeprav bo za ušesa tistih, ki so želeli postaviti na oder ta tekst, izzvenelo starikavo in anahronistično ter prežeto s 'terciarskim' moraliziranjem, si gledalec v gledališču še zmeraj želi videti nekaj, kar človeka obogati in kulturno dvigne, tudi ko mu predstava, kot je prav, prikazuje negativne strani družbe našega ali nekdanjega časa, v katerem se vselej zrcalijo splošne človeške stranpoti, od antike do danes. Poslušati

prostaške besede, zmerjanje in gledati do skrajnosti priveden naturalistični prikaz, pa je prava muka, ki ne dela časti niti režiserju, katerega sicer poznamo kot čudovitega tolmača različnih gledaliških žanrov in ki se je v Talijin svet zapisal kot enkratni ustvarjalec in pronicljiv ter domiseln posrednik misli in razmišljanj avtorjev iz slovenske in svetovne literature.

Iva Koršič

Visoko priznanje glasbenemu pedagogu Prof. Sijavuš Gadžijev Škerjančev nagrajenec

V spomin na slovenskega skladatelja, dirigenta in pedagoga Lucijana Marjona Škerjanca so v Ljubljani tudi letos podelili Škerjančeve nagrade, diplome in priznanja. V počastitev kulturnega praznika je Konservatorij za glasbo in balet Ljubljana v Slo-

venski filharmoniji 4. februarja priredil koncert Simfoničnega orkestra in podelitev odličij. Škerjančevi nagrajenci v letu 2011 so prof. Sijavuš Gadžijev, prof. Slavko Goričar, prof. Irena Baar, violinistka Ana Vasič, harfistka Ula Mlakar, violonče-

list Sebastian Bertoncelj in baletna plesalka Barbara Po. Prof. Gadžijev, ki od l. 2001 poučuje klavir na ljubljanskem konservatoriju, že vrsto let pa tudi na Slovenskem centru za glasbeno vzgojo Emil Komel v Gorici, kjer je vzgojil lepo skupino odličnih in uspešnih glasbenikov, je prejel Škerjančovo diplomu "za izjemne zasluge pri vzgoji mladih slovenskih pianistov in umetniškem uveljavljanju šole".

Šesta številka otroške revije Pastirček Kratkonogi, a bogati februar

Pred dvema tednoma smo v korakali v februar, ki je krajši kot ostali meseci, a vendar nosi v sebi kar nekaj pomembnih dni. Drugega je svečnica, po kateri se februar poimenuje svečan. Na ta dan se spominjamo na to, kako je Marija darovala Jezusa v templju, in se dokončno poslovimo od božičnega časa. Tetjega februarja nam sv. Blaž, ki je bil zdravnik, kasneje pa škof, podeljuje blagoslov proti boleznim v grlu. Enajstega praznuje Lurška Mati Božja, priprošnjica bolnikov; ta dan je namenjen vsem trpečim. Štirinajstega februarja goduje sv. Valentin, ki ima ključce od korenin. Valentinovo je v zadnjih letih tudi praznik zaljubljenec. Urednik Pastirčka Marijan Markežič nagovarja otroke, naj se zahvalijo mami in očetu, da med njima še gori ljubezen, ki je nedvomno velik božji dar. Šesta številka Pastirčka opozarja tudi, da je 8. februar od leta 1945 dan slovenske kulture, spomin na vse naše velike ustvarjalce, predvsem na Prešerna. Njegovo Zdravljico, ki jo je uglasbil Stanko Premrl in je slovenska himna, bodo lahko

zapeli tudi šolarji, saj besedilo in notni zapis je na drugi strani šeste številke. Pastirček ponuja še drugi pesmici: Sveča na besedilo Jožeta Tovšaka in glasbo Dominika Krta ter Po hribečkih, dolinah, ki jo je ob misli na zasneženo pokrajino, polno pristnega veselja smučarjev, napisala Barbara Rustja in ji pridala še posamezne dele smučarske opreme, ki jih bodo poimenovali bralci; vse je razigrano narisala Svetlana Brecelj. V rubriki Jezikoslovje se Berta Golob poigrava s protipomenkami in postavlja otrokom vprašanja za boljše poznavanje jezika. Nos je ime kratkemu prizorčku iz zimске idile, ki ga je skral Vojan T. Arhar. Mala, prikupna miška praznuje rojstni dan; otroci ji bodo pomagali prešteti svečke na torti in povezati številke, da se bo prikazal... Narisala jo je Danila Komjanc, ki je poskrbela tudi za ostale ilustracije. V kar

najbolj iskrive barve jih bodo pobarvali najmlajši prijatelji Pastirčka, ki bodo gotovo tudi radi prisluhnili zgodbi izpod peresa Marize Perat, Marinka in igrače. Pri tem bodo spoznali, da ti je toplo pri duši, če koga osrečiš. Dobro nam je pri srcu tudi, ko zmolimo jutranjo in večerno molitev. Prav ti dve sta med prvimi, ki se jih otroci naučijo, in prav ti sta tokrat v rubriki Boža Rustje. V zgodbah iz Svetega pisma, ki jih na kratko

zimski zgodbi je glavni junak ravedni medvedek, ki se odpravi iz toplega brloga, da bi videl, kaj je tisti 'belih prah', ki prekriva zemljo, a pri tem ga zaloti volk s svojimi ostrimi zobmi... Kako je prebrisan kmet pregnal ptičke s polja, bodo otroci izvedeli iz kratke pripovedi V. T. Arharja, na katero se navezuje tudi slikovna križanka. Simpatične prstne lutke iz kartona, papirja in še česa bodo otroci lahko izdelali po navodilih

povzema Walter Grudina, opremilja pa Paola Bertolini Grudina, so Mojzes in egiptovske nadloge. O Izraelcih v puščavi in o kralju Davidu je govor v kvizu, namenjenem predvsem ministrantom. V

raž, razvedrilni koticček na hrbtni platnici in najbolj pisane in raznolike strani Pastirčkove pošte, ki prinašajo vrsto lepih risbic in zapisov različnih vsebin.

IK

Kratke

Odprtje razstave Rudija Skočirja v Tolminskem muzeju

V galeriji Tolminskega muzeja je bilo v sredo, 9. februarja, odprtje razstave ilustracij akademskega slikarja Rudija Skočirja. Ob umetnikovi 60-letnici bo letos cikel razstav v tistih slovenskih krajih, ki so povezani z njegovo življenjsko potjo.

V galeriji Tolminskega muzeja bodo do 30. marca predstavljena Skočirjeva dela. Ob življenjskem jubileju je slikar pripravil premišljen izbor interpretacij ženske figuralike. Dela, ki jih je ustvaril v zadnjih dvajsetih letih, so razdeljena na tri cikle: Rojenice in sojenice, Moje kraljice in izgubljeni raj.

Skočirjeva dela je na odprtju predstavil umetnostni zgodovinar Janez Kavčič, ki je prispeval tudi besedilo za razstveni katalog. Letega je Tolminski muzej izdal ob slikarjevi 60-letnici. Kustos tolminske razstave je Marko Grego.

Od 9. februarja do 9. marca so v galeriji Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin na ogled tudi knjižne ilustracije Rudija Skočirja. Predstavljene so originalne ilustracije, ki jih je pripravil za knjižno izdajo Anderseneve pravljice Kakor nam pravi stari, je vedno prav in Balkanskih ljudskih pripovedk.

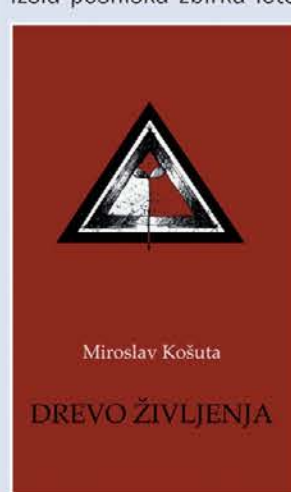
Prvo razstavo iz letošnjega cikla je pripravil v Kobaridu. Tolminski bodo sledile še razstave v Idriji, Novi Gorici, Kopru in jeseni v Ljubljani. Zamisel za niz šestih razstav je Skočir dobil po uspešni predstavitvi po nekaterih muzejih in galerijah po Sloveniji pred dvema letoma.

Skočir je bil rojen 1951 v Kamnem pri Kobaridu. Leta 1977 je diplomiral na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani. Podiplomski študij na slikarski specialki je nadaljeval pri profesorjih Janezu Berniku, Štefanu Planincu in Kiarju Mežku. Kot slikar je več kot stokrat samostojno razstavljal in sodeloval na več kot 250 skupinskih razstavah doma in v tujini. Za svoje delo je prejel več nagrad in priznanj, med njimi študentsko Prešernovo nagrado leta 1975, nagrado na prvem Bienalu slovenske grafike Otočec leta 1989 in nagrado Hinka Smrekarja leta 1999.

Skočir se je uveljavil kot slikar, grafik in ilustrator. Ilustriral je več kot 50 literarnih del. Ustvaril je tudi nekaj javnih del, večinoma v Idriji. Danes živi in ustvarja v Zibzrah nad Logatcem.

Miroslav Košuta: Drevo življenja. Izbrane in nove pesmi

Pri tržaški založbi Mladika je ob avtorjevi petinsedemdesetletnici izšla pesniška zbirka letošnjega Prešernovega nagrajenca

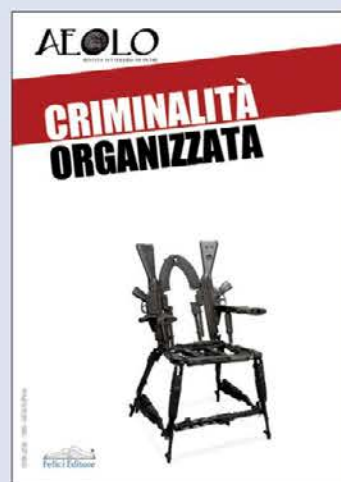
Miroslava Košuta. V delu je objavljenih 120 pesmi, ki predstavljajo izbor celotne Košutove pesniške produkcije, nekaj pa je tudi doslej neobjavljenih.

Pesmi so razdeljene v devet sklopov, katerih naslovi so: Prežim na vsak tvoj gib, Tam za turškim gričem, Na starem zemljevidu štirje kraji, Nekoč je dež sijal z lučjo, Hlad v školjke zakletih usod, Vulgo Trieste oder Terst, V krvi praznično zvoni, Z granatnim jabolkom spomina, November je zeleni volk.

Spremno besedo k pesniški zbirki je napisala Tatjana Rojc.

Izšla je nova številka revije Aeolo

V Pisi je pred nekaj tedni izšla šesta številka revije Aeolo. Njena vsebina je tokrat namenjena organiziranemu kriminalu in zlikovskim združbam v Italiji in po svetu. Monografska številka je nastala po seminarju, na katerega je Aeolovo uredništvo povabilo pisatelja Roberta Saviana, avtorja knjižne uspešnice Gomorra. Aeolo VI "La criminalità organizzata" (Organizirani kriminal) objavlja zapise Massima Ciancimina, podjetnika in sina pokojnega mafijca Vita Ciancimina, ustanovitelja in ravnatelja siciljskega dokumentacijskega središča "Giuseppe Impastato" Umberta Santina, filmskega režiserja Davideja Barlettija, novinarke rimskega dnevnika La Repubblica Anaësa Ginori, nova številka Aeola pa prinaša tudi zanimiv intervju o nastanku in razvoju kriminalnih združb na Balkanu, ki ga je novinar Primož Sturman opravil z zgodovinarjem Jožetom Pirjevcom. Ta je bralcem Aeola predstavil pisan balkanski mozaik ter se zaustavil pri specifični južnoslovanskih narodov. Aeolo VI bo svojo predstavitev doživel v Trstu, in sicer v drugi polovici marca letos.

Gorica / Kulturni dom

Razstavlja slikar Andrej Kosič

V torek, 8. februarja, je bilo v galeriji Kulturnega doma v Gorici odprtje razstave slikarja Andreja Kosiča iz Gorice, ki se je rodil l. 1933 v Rupi pri Gorici, živi in dela v Gorici. Po opravljeni trgovski šoli je več let obiskoval večerne tečaje v državnem umetnostnem zavodu v Gorici. Izpopolnjeval se je pri znanih goriških slikarjih v različnih slikarskih tehnikah. Znan je predvsem kot akvarelist,

Foto DPD

uglašen na postimpresionizem. Slika tudi na olje ter se občasno ukvarja z grafičnim dizajnom in knjižno ilustracijo (Koledar GMD 1988, 1992). Razstavlja je začel leta 1954, prva njegova samostojna razstava sega v leto 1959. Načrtoval in uresničil je (l. 1992 in 1998) vrsto vitraž za cerkev v Rupi. Leta 1997 in 1998 je za isto cerkev naslikal tudi križev pot. Med drugim je prejel: srebrno medaljo na XX. bienalu nabožne umetnosti v Neaplju l. 1982; posebno nagrado za akvarel v Tokiju l. 1983; prvo nagrado za pejsaž na VII. evropskem bienalu v Rimu l. 1988; posebno nagrado za akvarel v Gorici l. 1992.

Andrej Kosič se predstavlja pretežno z akvareli, ki s svojo prosojno

zračnostjo in globino vse bolj določeno orisujejo svojskost umetnikovega doživljanja narave. Kosič primerno obvladuje tehniko akvarela in jo z že potrjeno izkušnostjo prilagaja svojim potrebam, povsem v harmoniji z motivi, ki jih upodablja: briški griči, krajine naših dolin in predvsem Kras. Nam že domači motivi dobijo v njegovih delih neobičajne pomene, zaživijo novo življenje ob stilno ubranem izražanju in smotni rabi barvne palete.

Do danes je imel nad 100 osebnih razstav. Sodeloval je na preko 160 skupinskih razstavah. Razstavo v goriškem kulturnem hramu je pripravil Kulturni dom iz Gorice v sodelovanju s Kulturno zadruzo Maja iz Gorice, ZSKD in SKGZ za Goriško ob Dnevu slovenske kulture 2011. O umetniku je izčrpno spregovoril Joško Vetrh. Razstava bo odprta do 25. februarja od ponedeljka do petka, od 9.00 do 12.00 in od 16.00 do 18.00 ter v večernih urah med raznimi kulturnimi prireditvami.

Trst / Slovensko stalno gledališče
Nova predsednica
je Maja Lapornik

Skupščina SSG je na zasedanju v torek, 8. februarja, za novo predsednico Slovenskega stalnega gledališča v Trstu izvolila Majo Lapornik. Za njenega namestnika pa je bil izvoljen Alessandro Malcangi, ki ga je v nov organ predlagala dežela FJK. V novem upravnem svetu po novem sedijo še Adriano Sossi na predlog SKGZ, Andrej Berdon (dosedanji izredni upravitelj, ki ga je v upravnem odboru predlagalo Društvo Slovensko gledališče), Gianni Torrenti (na predlog pokrajine), Paolo Marchesi, dosedanji izredni upravitelj, ki ga je v nov organ predlagala občina Trst. Da bi izvedeli kaj več o prihodnosti našega kulturnega hrama, smo povabili k pogovoru novo predsednico.

Gospa Maja Lapornik, najprej iskrene čestitke za vaše imenovanje na čelo predsedstva Slovenskega stalnega gledališča. Glede na vaše dosedanje plodne izkušnje v gledališkem okolju kako doživljate ta trenutek?

Mislím, da ni velika skrivnost dejstvo, da sem to imenovanje sprejela z iskrenim veseljem, pri-

pravljenostjo na delo, predvsem pa z velikim čutom odgovornosti. Dovolite, da se tudi preko vašega časopisa iskreno zahvalim Svetu slovenskih organizacij, še posebno predsedniku dr. Dragu Štoki, ki me je predlagal na to mesto, ter Slovenski kulturno-gospodarski zvezi, Društvu Slovensko gledališče, Deželi FJK, Tržaški Pokrajini in Občini Trst, ki so ta predlog soglasno podprli. Z odobritvijo novega statuta in izvolitvijo novega odbora se dejansko začneja neko novo obdobje: svoje sile bom zastavila v to, da bomo z odprtim in konstruktivnim delovanjem ter z dialogom vseh sodelujočih podprli in udeležili nadaljnjo rast našega gledališča.

Kaj je po vašem v širšem pomenu gledališče, kakšno vlogo pa je po vašem mnenju odigralo SSG doslej v manjšinskem kulturnem tkivu?

To je vprašanje, ki bi terjalo veliko daljše in zahtevnejše razmišljanje, za katerega verjetno trenutno ni prostora. Gledališče je v vsaki skupnosti, tako verjamem, ena izmed osrednjih, nepogrešljivih kulturnih institucij: brez njega je nepopolna. Od nek-

daj je gledališče človeka nago-varjalo, mu postavljalo vprašanja, izzive, s tem morebiti kazalo v smer rešitev. Gledališče zmore biti luč v določeni temini bivanja. Lahko je govorica zlahtnosti v dobi molka. Prvi po-

goj za to pa je seveda nesporna estetska relevantnost posameznih gledaliških hote-tenj. Taka dovršena estetska govorica je nadčasovna, a lahko pomaga pri iskanju odgovorov na naš vsakdanji hic et nunc. V tem oziru je vloga SSG znotraj manjšine izjemnega pomena - to so očitno vedeli že naši predniki, ko so na začetku prejšnjega stoletja v Trstu ustanovili poklicno gledališče. Pred nami je danes naša skupna dolžnost in odgovornost, da SSG še naprej omogočimo in utrdimo vlogo osrednje kulturne ustanove Sloven-cev v Italiji, ki je danes nujno večplastna. Sa-

ma vidim v gledališču izjemno priložnost za kulturno-umetniško ustvarjanje in intelektualni razvoj naše skupnosti; naša dragocena posebnost je v tem, da delujemo na stičišču različnih kultur, kar nam ne le nalaga vloge ambasadorja med različnimi kul-

turami, ampak nam ponuja izjemne možnosti, ki jih lahko ima taka ustanova.

A celoviti odgovor na Vaše vprašanje bi res potreboval drugačnih okvirov, nakazala sem vam le

Foto Kroma

nekaj osnovnih misli.

Z vašim imenovanjem na čelo predsedstva SSG se dejansko končuje izredno stanje gledališča, ki je trajalo kar nekaj časa. Katere težave, menite, boste morali v prihodnje še reševati?

Tudi na to vprašanje lahko v tem trenutku odgovorim le s svojega zornega kota. Slovensko stalno gledališče je v zadnjem desetletju doživljalo hude preizkušnje, predvsem na finančnem področju, kar je potem nujno vplivalo tudi na druge dimenzije in bilo ne nazadnje opazno pri stiku s publiko. Prav zagotavljanje potrebnih finančnih podpor in utrditve stika z občinstvom bo naloga, ki se je bomo morali lotiti z največjo odgovornostjo. Ob tem se moramo zavedati nujnosti delovanja znotraj razpoložljivih finančnih sredstev in si aktivno prizadevati za iskanje novih projektov in finančnih virov.

Kako bo nova sestava upravnega odbora vplivala na ohranitev slovenskega kulturnega izročila znotraj gledališča samega?

Prepričana sem, da je pripravljenemu odboru uspelo pripraviti statut, ki je uravnotežen, ki izhaja iz tradicije našega gledališča, jo spoštuje in upošteva možnosti razvoja. V tem smislu ne vidim nobenih težav. Rada bi tudi poudarila, da je prisotnost javnih uprav v upravnem odboru gledališča nekaj normalnega za takšno ustanovo, za vse nas pa tudi velika prednost. V tem je

garancija dejanske skrbi za naše gledališče, saj gledališču zagotavlja večjo upravno in verjetno tudi finančno stabilnost.

Poglejmo v prihodnost! Kakšne bodo glavne smernice vašega predsedovanja?

Predsednik koordinira delo celotnega odbora in zato je to vprašanje nekoliko preuranjeno, saj bo prva seja novega odbora in s tem začetek skupnega dela šele v prihodnjih dneh. Osebnim verjamem v gledališče, ki je estetsko relevantno, v svoji družbeni splošnosti pa odprto na tristo šestdeset stopinj, kar pomeni, da je to gledališče slovenske narodnostne skupnosti v Italiji, da je kot tako namenjeno tudi italijansko govorečemu občinstvu, da je kot kulturni ambasador ne le znanik (hote uporabljam znani župančičev izraz, ki se nanaša na poveljni začetek delovanja našega gledališča) kulture sožitja in medsebojnega poznavanja med različnimi kulturami, ampak tudi promotor novih, sodobnih iniciativ v evropskem prostoru.

Gledališče ima izjemno dober in zagnan gledališki kolektiv. Verjamem, da nam bo s skupnimi močmi uspelo. Verjamem v SSG kot gledališče, ki nas privlačuje, vzpodbuja, razveseljuje, pa tudi vznemirja in jezi, če je to potrebno za našo skupno kulturno rast. Naj bo to dom vseh nas, odprt za vse.

IG

Tržič / Večer slovenske kulture "Tam, kjer se vodi združujeta"
"Naše največje bogastvo je
v naših ljudeh"

Večera slovenske kulture se je v petek, 11. februarja, v Tržiču udeležilo veliko ljudi iz Laškega, pa tudi iz drugih krajev zamejstva in Slovenije. Občinsko gledališče je bilo skoraj polno, ko so tri deklice na odru odpele kitico iz Zdravljice, nato pa je Otroški pevski zbor osnovne šole iz Romjana pod vodstvom Lucije Lavrenčič s slovensko himno svečano uvedel praznično prireditev. Tradicionalno srečanje, ki so ga organizirali društvi Jadro in Tržič ter Združenje staršev slovenskih šol Romljan v sodelovanju s Kinoateljstvom občine Tržič, je tokrat nosilo naslov *Tam, kjer se vodi združujeta*,

posvečeno pa je bilo vodam, krajem in ljudem, ki se srečujejo v svoji različnosti ter se v spoštovanju, ljubezni in prijateljstvu vzajemno oplajajo. Potem ko je OPZ OŠ Romjan ob klavirski spremljavi Zulejke Devetak odpel še *Barčico* v priredbi Petre Grassi in Gobčev Čira čara, se je podžupanja Silvia Altran v svojem pozdravu navdušeno zahvalila navzočim za številno udeležbo in izrazila veselje nad velikim kulturnim bogastvom, ki ga na občinskem ozemlju predstavlja slovenska stvarnost. Na velikem platnu je nato zaživela smaragdna lepota, protagonistka dokumentarca *Trenutek reke*, ki je v režiji Anje Medved in Nadje Velušček nastal v zadnjih letih v produkciji goriškega Kinoateljstva. Na poti od izvira do izliva Soče živijo različni ljudje, ki imajo do te vode različni odnos, sta v predstavitevni besedah - v slo-

Dr. Peter Bossman

OPZ OŠ Romjan

venščini in italijanščini - povedala povezovalca večera Valentina Sivec in Piero Donnini; film je zato v prvi vrsti film o našem zapletenem odnosu do narave. Soča je vedno bila mejna reka, saj v

svoji razmeroma kratki strugi povezuje dve zelo različni pokrajini, Alpe in Sredozemlje. Zdi se, kot da ima dve osebnosti, ima tudi dve imeni: Soča je ženska, Isonzo je moški. To je tudi voda protislovij, hkrati privlačna in nevarna, znana po svoji čudoviti barvi in obenem krvavi fronti. Prva svetovna vojna tu ni uničila le življenj, vasi in polj, ampak tudi odnos človeka do narave. O vsem tem - od doline Trente pa do kraja Punta Sdobba, kjer se v laguni Soča preliva v slano morje - pripovedujejo ljudje, ki še živijo na planinah, ribiči, staroselci (t. i. Sočarji oz. Obsočani oz. Ambisonti), naravovarstveniki, etnografi, kajakaši, lovci in drugi, slovenski in italijanski priče-

valci, ki jim je reka živa in dragocena spremljevalka.

Slavnostni govornik na tržičski počastitvi slovenske kulture je letos bil piranski župan Peter Bossman, ki je v duhu sožitja in medsebojnega sodelovanja povedal, da Laško in Obalo združujeta morje in dvojezičnost. Združuje nas tudi umetnost, predvsem pesem, dolgoletna zborovska prireditev Primorska poje. Mlade združujejo mednarodni projekti, kot npr. piranska osnovna šola Unesco, kjer se učenci različnih narodnosti povezujejo s šolami po svetu in širijo vrednote sodelovanja, prijateljstva in miru. O miru, svobodi in dobrososedskih odnosih govori v slovenski himni tudi naš veliki pesnik, je povedal gost in dodal: "Kar je bilo nekoč vizija, je danes resničnost". Kultura je tisti dejavnik, ki nas povezuje. Preko umetnosti vodi pot

do izražanja, komunikacije in s tem tudi združevanja. Majhen narod na prepihu zgodovine so ohranjala in bogatila dela njegovih velikih posameznikov. "Na

to smo lahko ponosni. Naše največje bogastvo je v naših ljudeh in v širini njihovega ustvarjalnega duha". Bossman je nato izpostavil pomen šole, ki ima za poslanstvo vzgojo mladih, pa tudi slovenske zamejske družine, "ki vzgajajo otroke v pokončnosti in ljubezni do slovenske kulture in jezika". Ob koncu je prireditev večera čestital za vztrajnost pri negovanju sožitja in medsebojnega spoštovanja v upanju, da bi še nadalje gojili našo tradicijo in jo uspešno prenašali na mlade rodove.

Večer, ki sta se ga poleg številnih zastopnikov naših kulturnih ustanov in civilne družbe udeležila tudi predsednik pokrajinske uprave Enrico Gherghetta in pokrajinska odbornica Mara Černic, je sklenil Oktet Starši Ensemble s pesmijo *Uči utruk* na besedilo Damjane Kobal, ki jo je uglasbila Silvia Pierotti. / DD

Oktet Starši Ensemble (foto DPD)

Kratke

Strokovno - družabno srečanje Slovenskega zdravniškega društva Trst-Gorica

Slovensko zdravniško društvo je v petek, 11. februarja 2011, ob 20. uri priredilo v prostorih društvene gostilne na Proseku, ki jo sedaj

Predavateljica dr. Tjaša Bogatec

upravlja Aleksij Križman, strokovno - družabno srečanje, ki je bilo že 161. Članica dr. Tjaša Bogatec, specialist interne medicine in strokovni direktor na oddelku za prvo pomoč bolnišnice v Palmarnovi, je predavala o temi: "Splošni ukrepi pri oskrbi rane". Opisala je najprej razne vrste poškodb in načine, kako ona ukrepa, če so te bolj ali manj hude tudi z ozirom na pacienta. Predvsem pazljivo obravnava npr. diabetike. Sicer pa je vsaka rana, tudi najmanjša, lahko vir hude okužbe. To trditev je podprla s svojimi izkušnjami in povedala, da se je srečala s kar nekaj primeri okužbe s tetanusom. Priporoča zato vsekakor cepljenje. Razgovor se je nadaljeval ob zelo okusni ribji večerji in prijetnem vzdušju, ki ga je gotovo ustvarila tudi prisotnost mladih kolegov, ki so z zanimanjem prisluhnili mladi predavateljici.

Mačkolje / Govorica srca

Slovensko prosvetno društvo Mačkolje bo zabeležilo dan slovenske kulture z dvema prireditvama pod skupnim naslovom Govorica srca. Osredotočeni sta na govorico podobe: trenutka ujetega na slikarsko platno in življenjskega izseka, ki je trajno zabeležen na filmskem traku. V obeh gre za pristni izraz gledanja in čutenja, pa naj bo to pogled mladega likovnega ustvarjalca ali zavzetega filmskega snemalca, ki že skoraj 60 let lovi naš svet v svojo kamero. V petek, 18. februarja, ob 20. uri bo v prostorih mačkoljanske Torklje, v pritličju vaše Srenjske hiše, odprtje razstave likovnih del mladega domačega ustvarjalca Alana Mozana. Na ogled bodo predvsem dela, ki so nastala v zadnjih dveh letih, v različnih tehnikah in oblikah. Med vsemi bo gotovo najbolj zanimiv strip z aktualno naravovarstveno vsebino, za katerega je avtor prejel tudi posebno priznanje na lanskem mednarodnem natečaju "Viva i fumetti - Živel strip", in to iz rok slavnega ilustratorja Corrada Altana. V svet Alanovega ustvarjanja nas bo na petkovem odprtju pospremila njegova likovna mentorica prof. Jasna Merku'. Za prijeten glasbeni uvod pa bo poskrbela Mladinska pevska skupina A. M. Slomšek iz Bazovice pod vodstvom Zdenke Kavčič Križmančič.

Dva dni kasneje, v nedeljo, 20. februarja, ob 17. uri bo Govorica srca ponovno zazvenela v dvorani Srenjske hiše, in sicer skozi filmski objektiv Aljoše Žerjale. Podobe vsakdana, ki jih njegovo radovedno oko lovi že šest desetletij, so svojevrsten dokument, ki v sebi združuje pripoved dogajanja in izpoved avtorja posnetkov. Dolga ustvarjalna pot pomeni tudi stalno soočanje s tehniko in posodabljanje snemalne tehnologije, stalnico pa predstavlja osebni pristop do posnetega, v katerem igra središčno vlogo snemalčev smisel in občutek. Predvajali bomo sicer le skromen izsek iz njegovega skoraj brezmejnega opusa - kaj nam bo g. Žerjal prikazal, naj ostane majhna skrivnost in spodbuda k srečanju z njim. Prisrčno vabljeni - naj srce spregovori tudi vam... / (NT)

Škofijsko združenje laikov Mater Civitatis

Dne 7. oktobra 2010, na praznik rožnovenske Matere Božje, je tržaški nadškof Giampaolo Crepaldi ustanovil novo škofijsko združenje laikov Mater Civitatis.

Glavni namen združenja je širjenje prave pobožnosti do Matere Božje posebno z molitvijo rožnega venca. Že sv. oče Pavel VI. je molitev rožnega venca označil kot kompendij - povzetek - evangelija.

V tržaški škofiji je veliko vernikov, ki radi in pogosto molijo - osebno ali skupno - rožni venec. Tudi med slovenskimi verniki je razširjena navada, da molimo rožni venec pred sv. mašo, v mesecu maju pri šmarnicah, pa tudi v mesecu oktobru, ki je posvečen rožnemu vencu. Lepo bi bilo, da bi molitev vsaj desetke rožnega venca vpeljali tudi v naše družine.

Novo škofijsko združenje želi utrditi in razširiti molitev rožnega venca prav v vseh župnijskih skupnostih, poživiti in ovrednotiti Marijine praznike, Marijina svetišča in tako vsestransko širiti marijansko pobožnost.

V ta namen so vse župnijske skupnosti tržaške škofije povabljene, da posredujejo združenju Mater Civitatis ime vezne osebe, ki bi prevzela skrb za molitev rožnega venca v domači cerkvi ali kapeli. To velja tudi za slovenske vernike. Ponekod vodijo pri nas molitev rožnega venca duhovniki ali redovnice, drugod laiki.

Svet škofijskega združenja laikov Mater Civitatis je sestavljen iz 10 članov, med katerimi je po nadškofovi želji tudi Slovenka Ida Klarič, kateri lahko sporočite ime veznega molivca na tel. št. 040 55326 od 20. do 21. ure. / i. kl.

Dom glasbe

Sugestivni zvoki keltske harfe

Dom Glasbe v Trstu je pred kratkim idealno uprl pogled v divje in sugestivne pokrajine zelene Irske s tridnevni tečajem in koncertom znamenitega dediča pristne folklorne tradicije. Dublinski harfist Cormac De Barra je član znane skupine Clannad, igra v duu s

prvo damo keltske glasbe Moyo Brennan (sestra pevke Enye) in izhaja iz družine glasbenikov, ki iz generacije v generacijo prenašajo predanost bogati narodni zakladnici. De Barra je poleg tečajnikov pospremlil tudi širšo publiko skozi spевne in plesne izraze ljudske tradicije

na neformalnem večeru z melodijami narodnega barda O'Carolana in drugih irskih avtorjev. Klasična izobrazba in družinska "šola" sta enakovredno prisotni v sporočilnem izvajanju, ki ga je harfist dopolnil še s petjem brezčasnih melodij v gelščini. Akademski koncertna di-

Društvo slovenskih izobražencev

Prešernova proslava v znamenju nagrajevanja ustvarjalnosti

Na predvečer najpomembnejšega dneva za vsakega zavednega Slovenca sta Društvo slovenskih izobražencev in Slovenska prosveta priredila tradicionalno Prešernovo proslavo v Peterlinovi dvorani v Trstu. Po občinstvu sodeč, je to že vpeljana prireditve, ki privablja vsako leto več gledalcev.

Uvodoma je večer glasbeno obarval dekleški zbor Kraški slavček iz Nabrežine pod vodstvom Mirka Ferlana, nato je Nadia Roncelli, urednica Mladike, uradno odprla razstavo ilustratorke, ki živi in ustvarja v Bresciji, a je po rodu Tržačanka. "Želim si, da bi moje ilustracije prepuštile prostor domišljiji, kjer je vse možno in ne obstajajo več zakoni in pravila. Tu mačka lahko postane zelena in medved lahko leti. Z gledanjem teh risb se v gledalcih vzbudita skrivnost in radovednost, svet katerih si želimo spoznati". Tako je svoj pogled na delo, s katerim se ukvarja že veliko let, podala slikarka in ilustratorka Erika Cunja, ki poučuje ilustracijo v Bresciji, ilustrira otroške knjige, izdeluje stripe in sodeluje z revijo Galeb. Decembra lani je pri založbi Mladika izšla knjiga Trdoglavček Tomaž. Pravljico je napisala Vesna Cunja, ilustrirala pa jo je njena sestra Erika. V Peterlinovi dvorani si lahko ogledamo več ciklusov, in sicer ilus-

tracije iz knjige Trdoglavček Tomaž, nekaj zasebnih ilustracij in ilustracije iz pravljic mladinske revije Galeb. Osnova njenih del so akrilne barve, na katere dodaja kolaž, na koncu pa popestri

nakov. "Vse to se je zgodilo, ker so želeli zatreto slovensko kulturno prisotnost". Ob koncu svojega govora je Igor Švab poudaril, da "smo eden izmed redkih narodov, ki ima kot državni praznik

Ribič iz Maribora, drugo nagrado si je prislužil Roman Kukovič iz Trbovelj z novelo Popotovanje z Almo, tretjo pa novela Dedijeva hruška avtorja Janeza Jurkiča iz Bukovja pri Dravogradu. Prvo

nagrado za poezijo je prejela Nada Lomovšek iz Domžal, na drugo mesto se je uvrstila Marija Švanjcer iz Maribora, tretje mesto pa si je zagotovil David Banelj iz Gorice.

Že tradicionalno Prešernovo proslavo vsako leto pestriti nagrajevanje literarnega natečaja in tudi podelitev priznanj Mladi oder. Letos so priznanja igalskim skupinam in Šolam, ki so lani pripravile gledališko predstavo in se prijavile na natečaj, podelili že 36. leto zaporedoma. Nagrado je prejelo kar dvanajst skupin: Nižja srednja šola Ivana Can-

karja, Osnovna šola Alojza Gradnika, Nižja srednja šola Srečka Kosovela, priložnostna gledališka skupina Finžgarjev dom, skupina Tamara Petaros, glasbena skupina Glasbena kamba, gledališka skupina mladih pri društvu Igo Gruden, otroški zbor Slomšek, gledališki krožek Slovenskega kulturnega kluba, mladi lutkarji otroškega poslušanja, dramska skupina Jaka Štoka in Slovenski oder za Gledališki vrtljak.

Stn

SLAVISTIČNO DRUŠTVO TRST GORICA VIDEM Knjiga prof. Ivana Verča

Literatura v svetu reprezentativnega

"Je mogoče v krizi sedanjosti kljub vsemu dometi težko predstavljivo in 'neznosno' besedo?"

To vprašanje je zapisano na kolo fonu študije prof. Ivana Verča z naslovom *Razumevanje jezikov književnosti*, ki je letos izšla v

rana Košute in prof. Davida Bandlerja v konferenčni dvorani Narodnega doma v četrtek, 10. februarja.

V odgovoru na citirano vprašanje je srčika avtorjevega raziskovanja, ki v svojem delu razglablja "brez romantičnih slepil o primate literature, kaj sploh je lite-

davateljsko dejavnost uskladiti z zahtevami bolonjske univerzitetne reforme. Prof. Verč potencial književne vede odkriva v posebnostih njenega predmeta, književnosti same. "Zgodovina književnosti je zgodovina človekovega bivanja v jeziku", je zapisal Blaž Podlesnik v svoji recenziji. "V precepu med relativizmom tekstualnih reprezentacij stvarnosti in težnjo po ponovnem zakoličenju pomenov znakov avtor vlogo literarne vede vidi v obuditvi pristopov, ki so se ukvarjali s tekstom kot mehanizmom porajanja pomena". In ravno v razstavljanju tega mehanizma po Verčevem mnenju lahko doumemo različne reprezentacije literarnega

jal avtor. Po besedah prof. Košute je literatura vrhunec človekovega opomenjanja stvarnosti preko

jezika. Ivan Verč je v knjigi analiziral, na podlagi sodobnega književnega - umetniškega področja življenja in nekdajšega zaledja ruskega realizma, kakšno reprezentativnost ohranjata literatura in literarna veda v sedanjem svetu ne-realnega, temveč reprezentativnega: "Danes proizvajamo več informacij, kot jih lahko prebavimo", je dejal prof. Verč. Po njegovem mnenju se v večanju števila informacij potrjujejo dosežki demokratične sle po svobodi; "svoboda besede pa je danes nadomestil hrup besede, zato se bo moral človek odslej boriti za svobodo poslušanja". Demokracija se je namreč prelevila iz družbe, kjer vlada večina, v družbo, kjer prevlada, kdor posreduje najboljšo pripoved. V 20. stoletju so se zato reprezentacije sveta pomnožile, tako da doživljamo pravo "inflacijo znakov".

Kako torej vzpostaviti pravi odnos do take čaršije 'prevečnosti': po menju prof. Davida Bandlerja se je treba kot avtor knjige raje prepustiti neskončnosti razumevanja kot pa končnosti razlage.

IG

Foto IG

zbirke Studia litteraria pri Inštitutu za slovensko literaturo in literarne vede ZRC SAZU. Publikacija je predstavilo Slavistično društvo Trst Gorica Videm ob prisotnosti avtorja in njegovih univerzitetnih kolegov prof. Mi-

ratura, kakšno ontološko žejo potešuje, čemu služi, zakaj je treba spoznati njene različne jezike" - tako prof. Košuta. Metodološka vprašanja o književnosti zanimajo Ivana Verča najprej kot profesorja, ki je moral svojo pre-

pojavo, ki sloni na jezikovni kodi: z njo navezadnje upodabljam svet, ki nas obdaja. Namreč: "Ne živimo v svetu, ki ima stik s stvarnostjo; na svet gledamo skozi prizmo tega, kar smo o njem brali, videli, slišali", je de-

menzija ne ustreza tej literaturi, ki zaživi v spontanosti preproste melodije, komorne ga vzdušja, neposrednega stika s poslušalci, katerim je prijazni harfist izpolnil tudi nekatere glasbene želje.

V sobotni koncert mojstra je uvedel nastop tržaške skupine keltskih harf Girotondo d'arpe. Vodja in ustanoviteljica skupine je Tatiana Donis, ki poučuje harfo na Glasbeni matici in v Trstu in v Centru Emil Komel v Gorici. Dejavnost

na harfistka si je zamislila in organizirala tečaj, ki odgovarja na zelo specifično povpraševanje: "Zamisel o izpopolnjevalnih srečanjih s priznanimi irskimi harfisti je nastala preprosto iz pomanjkanja tovrstnih tečajev v Italiji. S svojim delom pri vodilnem podjetju, ki se ukvarja z izdelovanjem harf, sem stopila v stik z raznimi irskimi mojstri in sem jih povabila k oblikovanju tečajev za poglobljanje literature in predvsem

načina izvajanja v pristnem slogu irske tradicije. Cormac je eden najpomembnejših predstavnikov mlajše generacije in se je z delovno skupino izkazal za umetniškega in človeškega vidika s svojo prijazno razpoložljivostjo in rado-darnostjo. V prihodnjih mesecih pa se bo vrnila prizanana Grainne Hambly, tokrat s tečajem o škotski literaturi za harfo".

PAL

DEŽELA Mladi za mlade

Predstavitev CD-ja o vidni dvojezičnosti

Med člani zaščitnega zakona je morda deseti člen tisti, ki zlasti s simbolnega vidika potrjuje prisotnost slovenske manjšine na ozemlju, saj obravnava vidno dvojezičnost na območjih, ki so deležne zakonskih normativ.

Prav zato še toliko boli dejstvo, da ostaja v bistvu neudejanjen. Zaradi tega je podmladek stranke Slovenska skupnost, politična skupina Mladi za mlade, lani začel s hvalovrednim projektom oziroma študijo, ki je dobila dejansko sintezo v CD-ju z naslovom *Pomanjkanje dvojezičnosti na cestnih oznakah v Tržaški pokrajini*. CD so v imenu skupine predstavili deželni tajnik Tomaž Špacapan in predsednica Nataša Zeriul ob prisotnosti deželnega svetnika SSK Igorja Gabrovca v ponedeljek, 14. februarja, na sedežu deželnega sveta. Tiskovno srečanje je bilo ravno na dan, ko so natanko pred de-

setimi leti sprejeli zaščitni zakon za slovensko manjšino. In prav o zakonu je najprej spregovoril Gabrovec; po njegovem mnenju je bilo sprejetje dokumenta kompromisno dejanje "med željo in možnostjo", kljub temu pa so zakon težko iz-

ključnega pomena za korektno in legitimno držo slovenske manjšine v Italiji. Vsebinsko CD-ja sta podrobneje orisala Zeriulova in Špacapan. Študija pregledno osvetljuje na podlagi kartografije Furlanije Julijske krajine položaj v

jezičnosti: gre predvsem za napise na občinskih in pokrajinskih cestah ter avtocestnih odsekih. Največ težav so mladi zasledili v tržaški občini (okrog 75 kritičnih točk), slabo je predvsem v občinah Milje in Devin-Nabrežina (nad deset spornih točk); položaj je nedvomno boljši v občinah Dolina, Repentabor in Zgonik, kjer je udeležanje vidne dvojezičnosti sistemsko. CD, ki sloni na izredno bogatem fotografskem gradivu, bo postal nedvomno pomembno sredstvo zlasti za

javne uprave (v prvi vrsti za pokrajino, saj je večina tabel v njeni domeni), če bodo začele izvajati vidno dvojezičnost. Prisotni so še poudarili, da je za pravno podlago projekta poskrbel odv. Andrej Berdon, dodatne informacije je ponudil odv. Peter Močnik, tehnično plat pa izvedel Danijel Suligoj. CD je trojezičen, v angleščini ga bodo predstavili maja na srečanju za manjšine v Evropskem parlamentu v Strasbourgu. Predstavitev se bodo zvrstile tudi po Tržaškem, Goriškem, v Špetru in na Trbižu, pa tudi v Sloveniji in sosednjih državah.

IG

Foto IG

vajali. Po mnenju deželnega svetnika se CD skupine Mladi za mlade dotika delikatne teme, ki je politično najbolj boleči del življenja narodne skupnosti, saj je vidna prisotnost na ozemlju

posameznih občin tržaške pokrajine. Prikazanih je mnogo kritičnih točk, kjer so občestni napisi izključno v italijanskem jeziku in kjer se dejansko kaže neizvajanje vidne dvo-

lamenteu v Strasbourgu. Predstavitev se bodo zvrstile tudi po Tržaškem, Goriškem, v Špetru in na Trbižu, pa tudi v Sloveniji in sosednjih državah.

IG

Tržaška knjigarna, Mladika in ZTT

Na kavi z Jožetom Šušmeljem

Tržaška knjigarna ter založbi Mladika in Založništvo tržaškega tiska so se po lanski izvedbi 'literarnega aperitiva' odločili, da bodo v letošnjem letu ponudili ljubiteljem knjig in literarnega ustvarjanja nasploh podobna druženja, ki pa ne bodo v popoldanskih urah, ampak v jutranjih: taka ponudba z naslovom Na kavi s knjigo bo gotovo prišla v navado jutranjih obiskovalcev Tržaške knjigarne in vseh, ki se zjutraj mudijo v središču Trsta.

Prvi gost rednih tedenskih srečanj je bil v sredo, 9. februarja, slovenski diplomat ter nekdanji predstavnik Republike Slovenije na veleposlaništvu v Rimu in na Generalnem konzulatu v Trstu Jože Šušmelj, ki ga naš zamejski prostor dobro pozna. Bil je ena izmed ključnih osebnosti našega okolja zadnjih dvajsetih let: čeprav je po večini deloval v ozadju oziroma v skladu z diplomatsko prakso, ki zahteva uglašeno in diskretno

nastopanje, je veliko pripomogel k izglasovanju zaščitnega zakona pred desetimi leti. Njegove diplomatske izkušnje je prelil v knjigo z naslovom *Trpko sosedsstvo* (2009), o mukotrpnem parlamentarnem postopku sprejetja zakona št. 38 pa je spregovoril v delu *Zgodba o zakonu: sprejemanje zakona za zaščito slovenske manjšine v italijanskem parlamentu* (2003). Avtor se je ob kavi, ki jo bo za niz predavanj poklanjal podjetje Qubik caffè, s sogovornico Martino Kafol zaustavil zlasti ob tej dolgotrajni bitki. Jože Šušmelj je genozu zakonskega osnutka postavil v leto 1996, ko je poslanec Unione Valdotaie Luciano Caveri na pobudo Slovenske skupnosti vložil prvi zakonski predlog, nato je sledilo petletno obdobje mučnih odlaganj, številnih amandmajev in vlaganja pripomb. Prvi udarec zakonskemu osnutku je dala Ljudska stranka znotraj Prodijeve vladajoče koalicije, ko je na pri-

tisk Trsta zahtevala okrnitev pravic: prvotna varianta je določevala, da bi bile v zakon vključene vse občine, nato pa je bil sprejet kompromis, da bi za evidentiranje občin, kjer naj bi veljala določila zakona št. 38, bil zadolžen poseben organ, to je paritetni odbor. Sprejetje zakona pa je moralo prestajati tudi trdno opozicijo nekaterih znanih desničarjev: poslanec Roberto Menia je namreč vložil kar 1.500 amandmajev, kar bi pomenilo od 10 do 15 amandmajev na člen! Splošno vzdušje v parlamentu ni bilo zakonu naklonjeno, saj so morali pristojni dobesedno loviti parlamentarce, da bi bila skupščina v avli sploh sklepčna. K sprejetju zakona sta nedvomno veliko prispevali slovenska politika in diplomacija, kar je v Tržaški knjigarni potrdil tudi predsednik SSO Drago Štoka. Šušmelj je obudil spomin na dogodek, ki ga je bistro zrežiral tedanji senator Dimitrij Volčič: v Rim je namreč povabil slovenskega zunanjega ministra Dimitrija Rupla in zaprosil za sestanek predsednika senata Nicolo Mancino. Iz besed šefa slovenske diplomacije je predsednik Mancino spoznal, da bi zavlačevanje zaščitnega zakona lahko postavilo na kocko

celo odnose med Italijo in Slovenijo. Mancino se je zavedal, da ima zakon lahko tudi mednarodne posledice, in se osebno zavezal za pozitiven razplet. Šušmelj je nato obudil spomin na dan, ko je bil zakon končno sprejet – na Valentinovo! Ko je v družbi predstavnikov slovenske manjšine nazdravljaval s francoskim šampanjcem na Trgu Navona, se je dobro zavedal, da zakon ni najboljši; "zadovoljni pa smo bili, ker bi kljub vsem pomanjkljivostim postal temeljni kamen za uresničevanje pravic slovenske narodne skupnosti v Italiji". Resnici na ljubo se je jutranje kramljanje začelo ob neki drugi knjigi Jožeta Šušmelja z naslovom *Na razpotjih življenja*. Slovenski diplomat je knjigo, ki je izšla leta 2002, napisal z dr. Vladimirjem Pahorjem. Knjiga namreč pripoveduje življenjsko zgodbo tega svojevrstnega lika, ki je na svoji razvejeni življenjski poti prešel fašistično nasilje, partizanstvo in udbovski pritisk. Večji del življenja je preživel v Rimu, kjer je z zakonitimi poskusi vitaminiziranja materice zaslovel kot zdravnik: pri nejm so se zdravili slavni predstavniki italijanske politike in "šov biznisa".

IG

Finžgarjev dom

Kako ohraniti zdravje in mladost z uravnoteženo prehrano

Pred nedavnim je dvorana Finžgarjevega doma na Opčinah bila pretesna za številno občinstvo, ki je prisostvovalo predavanju karizmatične, pozitivne in nasmejane univerzitetne diplomirane inženirke živilske tehnologije Marije Merljak. Marsikdo jo pozna, ker je najbolj prisotna strokovnjakinja za prehrano v slovenskih medijih, saj nastopa na Televiziji Slovenija, je sodelavka revije Lepa & zdrava, sodeluje v opoldanski oddaji tržaške radijske postaje, poleg tega pa

predava in svetuje na področju zdrave prehrane po celi Sloveniji. Gospa Merljak je uvodoma povedala, da izhaja iz kmečke družine. Rodila se je na Colu blizu Ajdovščine kot najstarejša od šestih otrok. "Hvala Bogu nismo nič imeli, a so nam dali veliko življenjskih vrednot in voljo do življenja". Sama zelo spoštuje hrano, ker pravi, da te ne samo nasiti, ampak ti tudi veliko da. Hrano pojmuje kot zdravilo za uravnavanje telesa. Tako so ljudje nekoč kuhali vse, kar so imeli doma na razpolago,

in so zato imeli močan imunski sistem, danes pa kuhamo bolj "laboratorijsko", saj pri našem zdravju preveč komplicirajo, ker jemljejo iz prehrane živila, ki naj bi škodila. Tako je strokovnjakinja za zdravo prehrano orisala pot, ki jo opravi hrana v našem telesu. Orisala je vse težave, s katerimi se lahko srečujemo, in kako jih lahko odpravimo: ker jemo prehitro, ne prežvečimo dovolj dobro hrane; če imamo preveč kisline, moramo zaužiti zelje, krompir, bučo in korenje, v obratnem primeru pa moramo

zaužiti solato pred obrokom in si privoščiti kozarec dobrega vina. Poleg tega je treba zaužiti čim več grenke zelenjave, saj "kar je grenko, je zdravo". Za zdravo črevesje velja pravilo sedmih orehov na dan, za ohranitev zdrave sluznice pa poskrbijo zelje, repa in korenje, poleg tega pa še mlečnokislinske bakterije, ki jih najdemo v kislem mleku, jogurtu, zelnici in repnici. Žile podkrepimo z jagodičevjem, če zaužijemo solato zvečer, pa bomo odlično spali. Katera pa je prava formula proti staranju? Kljub

prepričanju, da so gube znak mladosti, moramo naše telo zaščititi z B vitamini, ki so aktivatorji presnove, poleg tega pa tudi z ustreznimi barvami: temno zeleno, rdečo in oranžno dobimo v karotenoidnih snoveh, vijoličasto v flavonoidnih snoveh, svetlo zeleno pa v križnicah. Poleg vseh nasvetov je strokovnjakinja ob koncu večera podčrtala še dve izjemno pomembni sestavini na poti do zdravega telesa: voda in smeh. Komaj zbudeni, moramo popiti pol litra tople vode in obvezno pred spanjem, ker spodbuja obnovo celic. Smeh pa, povezan z druženjem in plesom, porabi nakopičeno energijo na zelo enostaven in hiter način.

Metka Šinigoj

DEVINSKI PEVSKI ZBORI

vabijo na

PRAZNIK SLOVENSKE KULTURE

spored večera: gost pisatelj Dušan Jelinčič

lutkovna predstava Nika Kureta o vitezu Jaromiru

sedež devinskih zborov
sobota, 19. februarja 2011, ob 20.30

Film o Bazoviških junakih Streli v Bazovici

Gre za spomenik štirim Bazoviškim junakom, ovekovceženje tragične zgodbe, ki je prešla v narodni in zgodovinski spomin, poklon iskrenemu domoljubju brez ideoloških predznakov in sporočilo upora diktaturi. Enourni igrano-dokumentarni film *Streli v Bazovici* z zgodovinsko verodostojnostjo, nadgrajeno z viharjem čustev, misli, del in vsakdanjika štirih nastopajočih junakov, trajno priča o prvem antifašizmu v Evropi. Predpremierno so ga predvajali v Trstu v petek, 4. februarja, v prepolni veliki dvorani Narodnega doma. Film *Streli v Bazovici* je režiral Tugo Stiglic, scenarij je podpisal Jadran Sterle, nastal pa je v produkciji novomeškega studia Vrtinac, ki ga vodi Primož Kastelic. Odlika dokumentarca je v tem, da združuje zgodovino z igranim nastopom, obdobje pa osvetljuje tudi preko pripovedovanj zgodovinarjev in prič, ki so posredno ali neposredno doživeli te dogodke. V veliko pomoč pri delu so bili avtorjem na zgodovinskem odseku Narodne in študijske knjižnice v Trstu, kjer hranijo bogat arhiv o Bazoviških junakih. Namen dela je predv-

sem v tem, da se v čim bolj popolni luči ohrani spomin na tragično, a junaško zgodbo Bidovca, Marušiča, Miloša in Valenčiča. Zato so se pobudniki dokumentarca na tržaški predstavitvi zavzeli, da bi le ta postal na slovenskih šolah v matici in zamejstvu ter tudi med Slovenci po svetu učni pripomoček. Dokumentarec bo na ogled na tretji deželni mreži Rai septembra, s slovensko nacionalno pa se o terminu še dogovarjajo. Film bodo objavili tudi na različne festivale doma in po svetu. "Ponosen sem, da smo ga naredili!" je na tržaški predpremiери poudaril scenarist Sterle in podčrtal, da Bazoviški junaki na platnu zaživijo kot veliki domoljubi, iz filma pa veje močno sporočilo miru, sožitja in demokracije. "Njihov boj je postal del nas samih!" je svoj nagovor sklenil ravnatelj NŠK in zgodovinar Milan Pahor. Pozdravili so tudi predsednica NŠK Martina Štrajn in producenta Primož Kastelic ter predstavnik borčevske organizacije iz Sežane. Zakaj so organizatorji povabili na oder tudi to organizacijo (in ne recimo Tigr), ni jasno, domoljubja pa ne gre mešati z ideologijo!

Metka Šinigoj

Projekt Turizem Alpe - Adria

Razpis je objavljen

Te dni je objavljen razpis za sodelovanje pri projektu "Turismo Alpe - Adria - A. A. Tourism", številka 4201 ID, C. U. P. B27J09000120007, ki ga financirajo sredstva programa Interreg IV Italija - Avstrija 2007 - 2013. Projekt je nastal na pobudo Slovenske gospodarske zveze v Celovcu (Avstrija), Slovenskega deželnega gospodarskega združenja (SDGZ-URES) FJK in ASCOM Confcommercio iz Gorice. Namenjen je podjetjem z nastanitvenimi kapacitetami in oznako ATECO 55.10 (55.20), s sedežem in delovanjem v pokrajinah Videm in Gorica. Namen projekta je povečanje števila gostov in turistov iz Slovenije v naših krajih (in seveda na Koroškem), s tem da sodelujoča podjetja povečajo jezikovne osnove z vsaj minimalnim znanjem slovenščine in iz-

boljšajo kakovost sprejemanja slovenskih gostov s posebnimi ponudbami, ki bodo deležne skupne promocije v Sloveniji. Prispevek bo dodeljen v obliki

ures. it, "http://www.ascomgorizia.it/" www.ascomgorizia.it, "http://www.aatourism.sg.at/home_it/C1/" www.aatourism.sg.at/home_it/C1/ in na sedežih SDGZ v Čedadu, ulica Manzoni 31, tel. 0432.730153 ter ASCOM Confcommercio v Gorici, ulica Locchi 14/1, tel. 0481.532499.

pomoči "de minimis" v višini do 100% opravičljivega zneska, v najvišji vrednosti do 6.666,66 evrov za vsako sodelujoče podjetje. Besedilo razpisa in ostalih listin je na spletnih straneh "http://www.sdgz.it/" www.sdgz.it, "http://www.ures.it/" www.

Prošnje na razpis morajo zainteresirani poslati po pošti ali dostaviti na sedeže omenjenih organizacij od prvih dni marca. Zainteresirani hotelsko - sprejemni obrati naj čim prej vložijo prošnjo; če bo namreč veliko povpraševanja, bo upoštevan datum vložitve prošnje.

VIDA VALENČIČ

KO SE DOTAKNEŠ OSEBE

Studenčnica

Obstajajo teme, ki se vedno znova in ciklično vračajo k tebi, kot val, ki pljuske ob obalo. Zame je to občutek nekega nedefiniranega "drugje". Gotovo je to prostor, ki ni geografsko opredeljen, danes dobro vem, da srečo nosiš edinole v sebi. Ne obstajajo kraji, ki bi v večji ali manjši meri pripomogli k njenemu občutju. Sreča je morda občutek harmonije, ki ga začutiš med notranjim svetom, okoljem, ki te obkroža, in morda nečim Višjim. Zagotovo tudi vem, da učinkujejo določene geografske značilnosti še posebej blagodejno na mojo dušo: objem gozda, neutrudna in spreminjajoča se energija morja. In vendar niso prvenstvene v mojem iracionalnem stremljenju po nedefiniranem "drugje". Morda stremimo po prostoru, ki v resnici ne obstaja, ker ga ne definira materija.

Morda si ne upamo priznati, kako resnične so besede, ki nas nagovarjajo, naj nove krajine nosimo in ustvarjamo najprej v sebi. In vendar izusti vsakdo od nas tisoč "če-jev", tisočkrat tisti "vendar"..... Videmsko dekle iz dokumentarca o razizmu: "Zaročena sem s kosovskim Albancom. V šoli sem stalno, dan za dnem prenašala špikanje sošolcev, ki so se besedno znali nad vsemi priseljenci, ne glede na to, kakšne razmere imajo lahko ti v

svojem rodnem kraju. Neutrudno sem dan za dnem branila njega, njegovo družino, dostojanstvo oseb, ki so morda v življenju prestali marsikaj več od nas, ki nam je bilo vse lepo poslano. In vendar jim nisem mogla do živga. Po letu dni sem se odločila, da se izpišem in si izberem drugo šolo".

Dekletu je lastni "drugje" uspelo najti le z radikalnim rezom z okoljem, ki je blatilo njene izbire. Kakšni pa so rezi, ki so nam

namenjeni? S čim moramo pretrgati, da bi v sebi začutili notranji mir, ki nas bogati? Morda se moramo otresti pričakovanj, ki se nam avtomatično porajajo. Vse vzhodne filozofije govorijo o stanju duha, kjer ni pričakovanja niti "potrebe". Četudi daleč od moje emotivne strune, priznam, da so naše frustracije in večkrat boleči

občutki večinoma odvisni od dejstva, da nas pričakovanja pogotujejo in nam dejansko ne dopustijo, da bi doživljali življenje s svobodno dušo, kot jo imajo otroci. Morda živimo od zore do mraka v nenehnem pričakovanju nečesa: odzivov kolegov in nadrejenih, razumevanja prijateljev, empatije partnerja. Stalno si pričakujemo, da bo nekdo polnil tisti kozarec, ki ga praznega v svojem vsakdanu nosimo naokrog. V resnici pa je prvenstveno na nas, da stopimo na plano in ga napolnimo s studenčnico novih misli.

Zahodni in jugozahodni predel mesta (53)
GORICA, NJENE ZANIMIVOSTI IN NJEN ČAS

Mariza Perat

Druga svetovna vojna in povojna leta

Sirotišče je ostalo v tujih rokah do junija 1944. Zavodska kronika poroča, da je vlada v zavodu odprla šolo za gluho-neme. Pozneje je bil tu noviciat Sester božje previdnosti. Te bi bile rade zavod s posestvom kupile, ali tedaj se je oglašil msgr. Pavlica in predstojnici povedal, da vlada zavoda ne more prodati, če na to ne pristanejo njegovi postavni lastniki. Uradno je namreč lastnina zavoda še vedno pripadala družtvu "Sirotišče". Po padcu fašizma septembra 1943 se je msgr. Pavlica takoj začel zanimati, da bi Sirotišče bilo vrnjeno zakonitim lastnikom. Tedanji prefekt, grof Pace, je uvidel, da je slovenski skupnosti bila storjena krivica. Dr. Pavlica je tako dosegel, da je omenjeni prefekt 26. junija 1944 izdal dekret, s katerim je Slovensko Sirotišče bilo končno vrnjeno postavnim lastnikom (*Kronika Zavoda Sv. Družine - Gorica*). Vendar težav še ni bilo konec. Ko so Gorico zased-

ma. Zavod je bil tako v resnici potreben vsem, ki so pri vzgoji in študiju potrebovali pomoč. Bil je to pravi "ljudski zavod", kot piše msgr. Andrej Pavlica v svojem članku, kjer pravi: "Ljudski zato, ker so vsi sloji našega naroda prispevali zanj, je ljudski, ker je razsvetljuje in vzgaja ljudstvo (Sirah, 18,13); je ljudski, ker je dobrodelnost ko luč, ki razsvetljuje in vzgaja ljudstvo" (Sirah, 40,17). (*Goriški Koledar za l. 1947, str. 43*) Resničnost omenjenih besed dokazuje tudi to, da se je za šolsko leto 1947/48 v zavod prijavilo kakih sto gojencev. Tedaj pa so nastopile nove težave, ki so zavodsko delovanje skoro popolnoma ohromile. Septembra 1947 je namreč stopila v veljavo mirovna pogodba, s katero je Gorica pripadla Italiji, okolica pa Jugoslaviji. V kroniki beremo, da so tak-

Prva leta po 2. svetovni vojni: s. Julija Sirk, s. Ahacija Kacin, msgr. dr. A. Pavlica in s. Benedikta Plesničar

li Nemci, se je v zavodu nastanila nemška policija, za njo pa nemški zrakoplovci. Po njihovem odhodu so zavod zasedli kozaki in begunci iz Ukrajine. Bilo je kakih 30 družin s konji in vozovi. V zavodu so ostali malo časa. Po njihovem naglem odhodu je ljudstvo 29. aprila 1945 nasločilo zavod. Razbili so šipe, sneli okenske okvirje, polkna, vrata, odnesli so celo ključne in ključavnice, skratka vse, kar se je dalo odnesti.

Po vojni se je msgr. Pavlica, ki je bil tudi odličen organizator, pri Zvezniški vladi takoj zavzel, da bi Sirotišče obnovili z denarjem vojne odškodnine. Škoda je bila ogromna, saj je znašala nad tri milijone lir (*Goriški Koledar za l. 1947, str. 43; tiskala, založila in izdala tiskarna Lukežič, nov. 1946*). Msgr. Pavlica se je to posrečilo in zavod se je tako znova začel pripravljati na svoje redno delovanje, saj je za vzgojo in izobrazbo otrok, posebno tistih iz manj premožnih družin, bil neobhodno potreben. Služil pa je tudi dijakinjam, ki so v mestu Studirale in zaradi oddaljenosti niso mogle bivati do-

rat begunci kar drli v Gorico. V Sirotišču, ki je bilo komaj za silo popravljeno, je Stanovanjski urad nasilno nastanil enajst begunskih družin, čeprav je v mestu bilo več drugih, lepših in bolj prostornih zavodov. Sestram se je komaj posrečilo rešiti šest sob za 50 otrok, dečkov in deklic. V isti sobi so se otroci učili, igrali, jedli in spali. Lahko si predstavljamo, kako težko je bilo zdržati v takih razmerah. To stanje je trajalo do leta 1953, ko so se begunske družine končno izselile, in sicer preko uradnega postopka odvetnika in dobrotnika zavoda, dr. Avgusta Sfiligoja (*Od Tomaja do Trsta - Šolske sestre sv. Franciška K. K. v službi Cerkve na Primorskem - Goriška Mohorjeva družba, Gorica 1985*).

Zdaj se je zavod lahko v polni meri posvetil svojemu vzgojnemu delu. Številni gojencev je naraščalo in v šolskem letu 1955/56 jih je bilo 75. Gojenci in gojenke so v Gorici obiskovali slovenske šole vseh vrst in stopenj.

/ dalje

Oživitev planin Benečije in Posočja s sodobnimi tržnimi prijemi

Obuditi božje poti od Barbane do Sv. Višarij

Letošnje 41. novoletno srečanje Slovencev iz videmske pokrajine in Posočja je imelo med ljudmi ob meji posebno močan odmev, saj so se prvič sestali obmejni župani in skupno izrekli zgodovinsko zahtevo Ljubljani in Trstu, naj vendar pospešita reševanje pripravljenih obmejnih državnih načrtov, ki so se zataknili v predelih državnih administracij, za črpanje sredstev iz evropskih razvojnih skladov.

Ni čudno, da se je srečanje zgodilo v občini, ki je morda najbolj občutila in končno spoznala posledice stanja desetletij brez lastne občine: z ene strani zaprta z državno in obenem blokovsko mejo, na drugi strani pa prometno odrezana od lastne države in razvojno zatrta znotraj Nature 2000, Triglavskega narodnega parka in njune neposredne bližine, ob zavajajočih in lažnih obljubah posebne pomoči za sonaravni razvoj. Če bi ne bilo potresa... Župani zahtevajo, naj Trst in Ljubljana čim prej začneta izvajati zastale čezmejne projekte iz programa Interreg 2007-2013.

Ob pogledu naprej pa bi bilo zelo pomembno ugotoviti, kateri projekt vsebuje in združuje skupne interese teh občin. Morda tudi, kako pristopiti k skupni pravi razvojnega projekta turizma skozi obujeno živinorejo na planinah. Skozi stoletja so ljudje hribovitega Posočja in Benečije skromno živeli od živinoreje in (le za lastno hrano) tudi poljedelstva, trgovanja ter sezonskega dela v širšem okolju. Kruti posegi mednarodne politike, boljši služek v naglo se razvijajočih industrijskih središčih so mlade ljudi zvalili od doma in tukajšnje klasično domače gospodarstvo ter kultura sta danes marsikje še vedno v procesu spontanega in načrtnega usihanja. Priložnost za

revitalizacijo pa se ponuja v ohranjenem naravnem okolju in obuditvi bogate klasične domače podeželske kulturne, duhovne, kulinarčne in s sodobnimi tržnimi prijemi oblikovanega turizma ter živinorejske tradicije, ki obenem povezuje Benečijo in Posočje v zaokroženo ponudbo za graditev trdnjših temeljev čezmejnega prijateljstva in solidarnosti.

Nova vizija združenega vlaganja v nove priložnosti ljudi iz teh občin bi lahko bila oživitev ovčarskih in kravjih planin po Kolovratu, Matjurju, Stolu..., ki jih deli "prekleti konfin" na ozemlju in v še

ske planine. Te vežejo delno opuščene pastirske in vojaške tovrne poti - mulatjere in gozdarske ceste. Vse te poti je mogoče uporabiti kot pohodniške in gorsko - kolesarske, gorsko - tekaške in gorsko-maratonske, jahalne, učne poti in v zimskem času (od Čezsoče do Drežniških Raven) še kot izjemno dolge smučarsko-tekaške, povezane v center nordijskih disciplin. Lahko so obenem izhodišče za turno smuko... Poleg tega je mogoče na vseh teh razširiti še Pot miru. Ponuja se povsem nova priložnost za organiziranje vrhunskih prireditev na višini, kjer so pozimi snežne razmere take kot v znanih smučarskih alpskih središčih. Svetovno

Športni center na Pokljuki

nekaterih glavah. Poleg teh pa so še druge, ki jih delijo občinski "konfini". Gre za razvoj ponudbe domače hrane, bogate podeželske kulturne tradicije in nekaj prenočišč v turističnih zaselkih, ločenih od hlevov. Mlečne pridelke bi prodajali kar na planinah "na krožniku" po neprimerno ugodnejši ceni in z nižjimi stroški kot v širši regiji, kjer z njimi tekmuje cenena, zdravju neprijazna, industrijsko proizvedena hrana. Tod so potekale tudi znane romarske božje pešpoti in nekatere, kot je npr. tista od Barbane (po Soški dolini) do Sv. Višarij, še čakajo, da jih obudimo. Tudi pod verigo vršacev Krnskega pogorja se ponuja izjemna priložnost obuditi in vsebinsko povežati bovške, kobariške in tolm-

prvenstvo v gorskih tekih v Baški Grapi kaže, da so oni že na tej poti. Tovrstni zgledi povezave planšarstva in turizma "pod eno ponudbo" kažejo drugod na priložnost zelo dobrega zaslužka, kjer sta na svojem mestu znanje in vizija. Čez celo leto bo tak center privabljal več turistov, kot jih vabi sedaj kaninska žičnica, čeprav se lahko oboje neločljivo dopolnjuje in povezuje v še večjo konkurenčnost. Kdor bo v svojem okolju to povezoval urenil, si ob naslednjih volitvah zasluži postati župan ali poslanec. Na Pokljuki je tak center nastal znotraj Triglavskega narodnega parka in Nature 2000. Ali tam lahko? Zato pa je treba v Posočju ljudi ob TNP bolj "prišraufati"?!

Miran Mihelič

Nemirno politično ozračje

Obtožbe med predsednikom države in vodjo opozicije

Praznik pesnika dr. Franceta Prešerna oz. slovenski kulturni praznik je bil edini dan veličastja in narodne sloge v zadnjem času. Sicer pa se nadaljuje polemike in obtožbe med politiki o njihovih ravnanjih v preteklosti in njihovem domnevnem sprenevedanju zdaj, v demokratični državi. V delu občil so pretiravali s poročili o uspehu obiska premierja Boruta Pahorja v ZDA, čeprav je šlo pretežno za rutinske pogovore. Predsednik vlade pa je dosegel svoj cilj: fotografiral se je namreč s predsednikom ZDA Barackom Obamo, kar bo lahko služilo njegovemu samoljubju. Med pogovori v ZDA je premier dejal, da bo lahko zdoma tri dni tudi zato, ker se v Sloveniji kriza zmanjšuje in bodo lažje pogrešali njegovo odsotnost. Njegova trditev pa ni točna, saj se kriza v družbi in državi nadaljuje, v raznih sektorjih se nemara celo pogloblja. V Sloveniji je brezposelnih že več kot 115.000 ljudi. Veliko zaposlenih delavcev in uradnikov pa živi v revščini, ker s svojimi nizkimi plačami ne morejo pokrivati življenjskih stroškov. Notranje ministrstvo je sicer zanikalo trditve italijanskega mafijškega skesanca Maurizia Preisterija, ki jih je objavil časnik La Repubblica, "da je slovenska država mafijški raj in da so ustanove v Sloveniji na

Dr. France Bučar

plačilnih listah različnih mafij". Dejansko gre za pretiravanja, čeprav je res, da je beseda mafija že zdavnaj postala del slovenskega besednjaka.

Misel, ki jo je ob prazniku slovenske kulture izrekel starosta slovenske politike in predsednik prvega parlamenta v samostojni državi, dr. France Bučar, bi moral tako ne more iti več naprej". Slovenska javnost pa zdaj morda najbolj spremlja zgodbo ali spor med predsednikom države dr. Danilom Türkom in Slovensko demokratsko stranko oz. njenim predsednikom Janezom Janšo. Ko so se pojavile novice iz državnega arhiva o teroristični akciji tajne politične policije zoper muzej v Velikovu, v avstrijskem delu Koroške, je dr. Danilo Türk odločno in večkrat zanikal, da bi o tem kaj vedel, čeprav je bil v tistem času vplivni funkcionar režimske organizacije Socialistične zveze. Državnega poglavarja so podprle tudi vse vladne stranke, čeprav z zadevo niso bile seznanjene.

Dr. France Bučar je namreč v svojem značilnem slogu dejal, "da so našo državo okupirali bogataši. Dvajset let po osamosvojitvi v Sloveniji vlada pesimizem, nahajamo se pod nasiljem cele kaste povzpeticov, ki nimajo manjše morale. Naša nova država je podedovala državno zasnovano, katere struktura je bila ustvarjena za diktaturo, za demokracijo pa potrebuje drugače zasnovano družbo". Omenjeni slovenski politik je prepričan, "da je za preživetje v prihodnosti Slovenijo potrebno reševati, saj

tako ne more iti več naprej". Slovenska javnost pa zdaj morda najbolj spremlja zgodbo ali spor med predsednikom države dr. Danilom Türkom in Slovensko demokratsko stranko oz. njenim predsednikom Janezom Janšo. Ko so se pojavile novice iz državnega arhiva o teroristični akciji tajne politične policije zoper muzej v Velikovu, v avstrijskem delu Koroške, je dr. Danilo Türk odločno in večkrat zanikal, da bi o tem kaj vedel, čeprav je bil v tistem času vplivni funkcionar režimske organizacije Socialistične zveze. Državnega poglavarja so podprle tudi vse vladne stranke, čeprav z zadevo niso bile seznanjene.

Dr. France Bučar je namreč v svojem značilnem slogu dejal, "da so našo državo okupirali bogataši. Dvajset let po osamosvojitvi v Sloveniji vlada pesimizem, nahajamo se pod nasiljem cele kaste povzpeticov, ki nimajo manjše morale. Naša nova država je podedovala državno zasnovano, katere struktura je bila ustvarjena za diktaturo, za demokracijo pa potrebuje drugače zasnovano družbo". Omenjeni slovenski politik je prepričan, "da je za preživetje v prihodnosti Slovenijo potrebno reševati, saj

arja, naj bi dokazali, da je sedanji državni poglavar nekdanjega notranjega ministra Tomaža Ertla poznal in z njim sodeloval že v obdobju svojega delovanja pri Socialistični zvezi. Zadeva dr. Danilo Türk - Janez Janša se zapleta in utede imei tudi vpliv na odnose z Avstrijo. Državni poglavar je Janšo primerjal z navlako, ta pa je predsedniku države očital, "da je več kot slovenski Kurt Waldheim".

V novi številki katoliškega tednika Družina je Karlo Smodiš v prispevku z naslovom Z vero in zaupanjem odgovoril na namigovanja, da je bil nekdanji mariborski nadškof metropolit dr. Franc Kramberger zamenjan predvsem zaradi razsula cerkvenega premoženja. Odstop je bil sicer zasenčen s hudimi gospodarskimi razmerami v nadškofiji, vendar je dr. Kramberger povezan "z dogodki in odločitvami, ki bodo v zgodovino ne le škofije in mesta Maribor, ampak celotne Cerkve na Slovenskem, zapisane kot zelo smeile in s pastoralnega vidika zelo pomembne". Novi nadškof Marjan Turnšek pa je glede rešitve gospodarskih težav zapisal: "Cerkev je božja in človeška, in to je edina ustanova na tem svetu, ki ima, tako verujem, zagotovilo, da ne bo propadla". Misel je podkrepil z ugotovitvijo, "da so toliko ekonomski in socialni sistemi v dva tisoč letih propadli, Cerkev pa ni". In še naslednja aktualna novica: Pri založbi Modrijan v Ljubljani je izšla velika monografija o Edvardu Kocbeku, pesniku, pisatelju in politiku. Njen avtor je Andrej Inkret, svojemu delu pa je dal naslov *In stoletje bo zardelo, Kocbek, življenje in delo*. Njen zadnji stavek govori o tem, "da se Kocbekovo življenje z njegovo smrtjo že zdaleč ni dokončalo".

Marijan Drobež

Kratke

Dva zaporedna koncerta skupine Elvis Jackson na Mostovni

V novogoriškem kulturnem centru Mostovna bo v petek, 18. februarja, nastopila goriška skupina Elvis Jackson. Gre za prvo glasbeno zasedbo, ki je v času delovanja Mostovne več kot 14 dni pred dogodkom razprodala koncert. Vstopnice za petkov koncert so že zdavnaj pošle, zato so se organizatorji odločili, da priredijo koncert tudi dan kasneje, v soboto, 19. februarja. Vstopnice za drugi dan koncerta so še v prodaji, na voljo pa jih ni več veliko. Dobiti jih je mogoče v novogoriških glasbenih trgovinah Zoso Music Shop, Rock'n'Roll in Avdio Video Center, na Mostovni in v glasbeni hiši v Ajdovščini. V predprodaji jih je mogoče dobiti za osem evrov, na dan koncerta pa bo cena 12 evrov. Uspeh skupine ni slučajen, saj je bil single "What took you So Long" več tednov zapored na prvem mestu tujega dela lestvice Stop Pops 20. Pesem pa je še vedno na visokih mestih lestvic. Skupino Elvis Jackson čaka po obeh koncertih v Novi Gorici klubska koncertna turneja po Avstriji, Švici in na Češkem. / N. N.

benih trgovinah Zoso Music Shop, Rock'n'Roll in Avdio Video Center, na Mostovni in v glasbeni hiši v Ajdovščini. V predprodaji jih je mogoče dobiti za osem evrov, na dan koncerta pa bo cena 12 evrov. Uspeh skupine ni slučajen, saj je bil single "What took you So Long" več tednov zapored na prvem mestu tujega dela lestvice Stop Pops 20. Pesem pa je še vedno na visokih mestih lestvic. Skupino Elvis Jackson čaka po obeh koncertih v Novi Gorici klubska koncertna turneja po Avstriji, Švici in na Češkem. / N. N.

Slovenija in FJK sta krepili medsosedsko sodelovanje

Na Brdu pri Kranju je v sredo, 9. februarja, potekalo osmo zasedanje Mešane komisije za obravnavo skupnih razvojnih vprašanj med Slovenijo in deželo Furlanijo Julijsko krajino. Srečanje pomeni konkreten korak v krepitvi medsosedskega sodelovanja na vseh področjih. Zasedanje sta vodila soproedsedujoča komisiji, državna sekretarka na MZZ Dragoljuba Benčina in odbornik v deželni odboru Furlanije Julijske krajine Elio De Anna. Zasedalo je osem delovnih omizij, in sicer za manjšinska vprašanja, kmetijstvo, energetiko, znanost in tehnologijo, zdravstveno varstvo, promet, gospodarske dejavnosti in teritorialno sodelovanje. Kot so zapisali na zunanem ministrstvu, srečanje pomeni konkreten korak v krepitvi medsosedskega sodelovanja na vseh področjih, kjer je izražen konkreten obojestranski interes, zlasti na področju skupnih čezmejnih projektov. Pomeni pa tudi pot za učinkovito iskanje številnih drugih rešitev, ki se nanašajo na vsakodnevno življenje obmejne prebivalstva.

Gledališka predstava v Bovcu

V soboto, 19. februarja 2011, ob 20. uri bo v Kulturnem domu v Bovcu gledališka skupina KD Brce iz Gabrovice pri Komnu uprizorila komedijo v treh dejanjih Georgesa Feydeaua Krojač za dame. Prevod Tone Smolej, jezikovna obdelava Minu Kjuder. Režiser Sergej Verč, pomočnica režiserja Minu Kjuder.

Spomini na Filipa Terčelja v sliki in besedi

Ob zbiranju gradiva, ob pogovorih z ljudmi, ki karkoli še vedo, tudi po pripovedovanju drugih, o tistih mračnih dneh naše zgodovine, je človek vesel, ko najde posameznike, ki ponudijo svojo pripravljenost spregovoriti o dogodkih, povezanih z življenjem in smrtjo Filipa Terčelja.

Po dogodkih, o katerih sem že pisal v 4. št. Novega glasa in v tedniku Družina, sta me pred dnevi obiskala zakonca Frelih Stanka in Peter iz Škofje Loke. Prinesla sta mi dve dragoceni fotografiji o Filipu Terčelju, posneti v decembru 1945 v Davči na domačiji pri Kovaču, kjer je bil doma tudi Peter Frelih. Povedala sta mi, kako je Terčelj obiskoval in tolažil njihovo mamo Katarino Frelih, ko so jim 9. aprila 1945 ubili očeta Franca Freliha. Petrov starejši brat Mirko je bil v tistem času ministrant župnika Franca Krašne. Obe fotografiji imata posebno zgodovinsko vrednost, saj sta to "zadnji fotografiji" iz življenja Filipa Terčelja, ki sta bili posneti en mesec pred njegovo kruto smrtjo 7. januarja 1946 v Štuličevi grapi v Davči. Fotografiji je posnel znani davški fotograf Jože Peternej, ki je bogato zaznamoval s svojim fotografskim arhivom zgodovinski utrip Davče vse od leta 1920 do l. 1950.

To naj bo še en dokaz, ki je pomemben v mozaiku prepoznavnosti po dobrosrčnosti mučenca Filipa Terčelja. / Anton Sedej, Železniki Pojasnilo k fotografijama: slika zgoraj - zadnja fotografija pred smrtjo Filipa Terčelja - portret Filipa Terčelja v Davči decembra 1945 (foto: Jože Peternej, arhiv: Peter Frelih); slika spodaj - zadnja fotografija pred smrtjo Filipa Terčelja - V Davči na vrtu domačije pri Kovaču (družina Frelih). Na fotografiji od leve: Peter Frelih, njegov brat Mirko p. d. Kovačeva, Filip Terčelj z žago v roki, Marjan Jemec p. d. Jemčev in Jožica Frelih p. d. Kovačeva (foto: Jože Peternej, arhiv: Peter Frelih)

Galerija Banke Koper v Kopru

Grafiti na platnu slikarja Vojka Tominca

V Galeriji Banke Koper v Kopru je bilo v sredo, 16. februarja, odprtje slikarske razstave Vojka Tominca, ki bo na ogled do junija 2011. Vojko Tominc sodi med vodilne primorske grafične oblikovalce, ki se občasno izraža tudi s slikarstvom. V Galeriji Banke Koper so v sodelovanju z Obalnimi galerijami Piran letošnje

sezono začeli s predstavitvijo Tomincovih najnovejših podob. Prvič je predstavljen ciklus Bang, Bang, Bang..., slike v tehniki grafiti na platnu. V vsebinskem pogledu odsevajo subjektivno razmišljanje oblikovalca in njegovo videnje trenutne situacije prevladujoče družbene klime. Njegove interpretacije so enostavne in učinkovite, s ponavlja-

jočimi se figurami in s premišljeno izbranimi predmeti tudi diskretno provokativne. Močna izrazna simbolika upodobljenega je jasno sporočilna in gledal-

ca ne pušča ravnodušnega. Razstavljena platna preveva hudomušna, zajedljivo jedka iskristov, podkrepjena s samokritiko v lastnih upodobitvah. Intenzivnost tako neposredne in preproste kom-

pozicije dopušča široke vsebinske, kulturološke interpretacije in hkrati soočanje z aktualnimi globalnimi sociološkimi procesi.

Zastrašujoči podatki

Januarja več kot 115.000 registriranih brezposelnih

Na zavodu za zaposlovanje je bilo januarja prijavljenih 115.132 brezposelnih oseb, kar je 4,6% več kot decembra in 15,6% več kot januarja lani. Največ novoprijavljenih je zaradi izteka zaposlitve za določen čas in odpuščenj iz poslovnih razlogov.

Januarja se je v evidenco brezposelnih na novo prijavilo 13.200 oseb, kar je 11,1 manj kot decembra in 23,9% več kot januarja lani. Med novo prijavljenimi je bil 1301 iskalec prve zaposlitve, 2625 trajno presežnih delavcev in stečajnikov ter 7635 brezposelnih zaradi izteka zaposlitve za določen čas.

Zavod je januarja iz evidence odjavil 8089 brezposelnih oseb, od katerih se jih je zaposlilo oziroma samozaposlilo 5797, kar je 22,8% več kot decembra in 15,2% več kot januarja lani. "Hitro naraščanje brezposelnosti v zadnjih mesecih ponovno izraza spremembo strukturo brez-

poselnosti. V decembru in januarju se je delež dolgotrajno brezposelnih znižal, kar je posledica obsežnega prijavljanja brezposelnih oseb, precej je porasel delež starih 50 let in več, v zadnjem mesecu pa se je povečal tudi delež brezposelnih v starosti od 25 do 39 let", so zapisali na zavodu.

Še naprej se povečuje delež brezposelnih moških, delež trajno presežnih delavcev in brezposelnih zaradi stečajev pa se je januarja zmanjšal, tako da je bil že nižji kot pred letom dni. Delodajalci so januarja prijavili 15.187 prostih delovnih mest, kar je 6% več kot decembra in 20% več kot januarja lani.

Povpraševanje po delavcih se je glede na januar lani najbolj povečalo v predelovalnih dejavnostih (+32,2%), gradbeništvu (+26,9%) in trgovini (+26,3%), najbolj pa se je v dejavnosti poslovanja z nepremičninami (-24,2%).

Po podatkih Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije se je na predhodno prijavljenih prostih delovnih mestih januarja zaposlilo 10.038 oseb, 28,2% več kot decembra in 12,6% več kot januarja lani.

Januarja se je v primerjavi z decembrom lani brezposelnost povečala v vseh območnih službah zavoda, in sicer najbolj na območju Kopra (+7,4%), Trbovelj (+6,6%), Murske Sobote (+6,0%), Maribora (+5,2%) in Ptuj (+4,9%).

V primerjavi z januarjem lani je bilo brezposelnih manj samo na območju Murske Sobote (-3,6%) in Ptuj (-0,3%), medtem ko se je brezposelnost v letu dni najbolj povečala na območju Kopra (+27,8%), Ljubljane (+27,3%), Kranja (+20,7%) in Nove Gorice (+20,0%).

Škandalov ni konca....

Italija: velika razprodaja, ki se ne konča

Sprašujem se, kaj je boljše: ignorirati ne-politične vsebine italijanske politike zadnjih mesecev, ki jih poenostavljeno obnavlja pojem Rubygate, ali izražati vse začudenje, jezo, razočaranje, ki me glede teh tematik povsem preplavljajo. Dolgo sem se obotavljal pisati misli glede aktualnega propada politike in Človeka kot človeka v Italiji, saj je bilo vsega in že preveč povedanega, zaigranega, zlaganega. Bolj kot same zgodbe o (mladoletni) prostituciji, nočnih klicih na milansko kvesturo in Berlusconijevih perverzijah kot velikemu idolu mediteranskega seksapila me žalosti poplava sprevačanja resnice, ki jo je razkritje premierjevih "grehov" povzročilo. Val ekstremnega koristoljubja, radikalnega hlapčevstva, poniževalnega laganja, ki resnico, tako surovo in enostavno, sprevača v veliko teorijo zarote, veliki napad rdečih marsovcev na mirno, samozavestno, pravično, "dobrodelno" Italijo. Koliko ljudi, posameznikov iz mesa in duše, je pristalo v tej sramotni igri. Koliko ljudi s svojo življenjsko zgodbo, z družinami, otroki se že leta, tokrat pa ultimativno, prostituira za Berlusconi-

vo dobro, ki naj bi bilo tudi njihovo dobro. In kako o tem molčati, kako ne poizvedovati, kako se ne zgražati?

Veliko se v Italiji govori, kako bi ob takih dogodkih ravnali v "normalni" državi. Italijani si seveda odgovarjajo sami, vsak po svoje, medtem ko se je "normalni" svet že odzval in pokazal, kaj je "normalno". Svetovni tisk in javno mnenje imajo Italijo za nekakšen cirkus, kjer so možne nepojmljive stvari. Pred kratkim je na primer britanski športni komentator moral zapustiti svojo zaposlitev zato, ker je med komentarjem nogometne tekme kritiziral nepodpornost v statiki pri ženskih kolegicah. Nepojmljivo - domov! Pri nas pa je mogoče, tako rekoč, vse, celo mladoletna prostitucija, kršenje zakonov, laganje pred celotno državo. Dovolj da si na strani vladajočega, po možnosti s širokim nasmeškom, zagorelim obrazom in gelom na laseh. Italija je razvrednotila pomen dokaza. Dokazi, naj bodo še kako jasni, nedvoumni, pri nas nimajo nikakršnega pomena več, resnica je podrejena mehanizmom darovanja-protidarovanja in pozicijam oblasti. Berlusconi ni svet človek,

greši kot vsi navadni smrtniki, a kaj, ko je tako simpatičen. Je dobra duša, ki rad pomaga ljudem. Je vedno nasmejan, priazen in tako lepo poje. In kaj potem? Berlusconi je predvsem predsednik vlade pomembne države. Pika. Tu bi se mogla stvar začeti in končati, že zdavnaj. Brez nadaljnjih preizkusov, zasliševanj, telefonskih prestrežanj, v "normalni" državi vse to ni potrebno. Napaka - javno opravičilo - domov! Berlusconi je pajača, za to so se namreč izkazali, pa se sklicujejo na zakon. Seveda, kako drugače, ko pa jim je storjena taka krivica. Sklicujejo se na zakoniti potek pravnega postopka, saj naj bi "rdeča"

javnost izkoriščala resnico in prehitela. "Nazaj", pravijo oni, "pravni postopek je šele za načetku, vi pa Berlusconi že obtožujete, kot da bi bil česa kriv". Oprosti, bralec, a se zavedamo,

lijanske vlade in prav tako vsaka napaka. Ni potrebno čakati na razsodbo sodišča: afera Rubygate ni le pravna zadeva, temveč predvsem socialna, družbena. Berlusconi je Italijo pahnul na rob družbene razpada, nezaupanja v institucije, odpora do (ne) politične kaste, ki demokracijo spreminja v blodnjo relativnosti, kjer je "vse mogoče in nič več resnično". Socialni razkol med gospodarjem in hlapcem je, ubogi Marx, vedno bolj markanten. Italijanska politika se ukvarja z zagovarjanjem oz. kritiziranjem ene same politične figure, kar spretno izkoriščajo proberlusconijski.

Poglejte: v tem zapisu, kakor v zadnjih mesecih medijske gonje, je govor izključno o enem posamezniku, politični figuri, velikem uspešnežu. Vem, prevečkrat sem zapisal njegovo ime, kot če bi beseda Berlusconi posedovala magične sposobnosti. Gre za to, da o njem najraje ne bi govoril, najraje ne bi niti mislil nanj, toda ali ne bi bilo zanikanje in sprenevedanje evidence še huje kot vztrajanje pri iskanju resnice? Saj je vendar Berlusconi tisti, ki skoro vsakodnevno ponuja material za zgražanje, od vsega začetka. V politiko vstopi zaradi svojih ekonomskih koristi, medtem natrosi nekaj seksističnih, homofobnih vicev, zatem skrivalnica z Merklovo, šala o zagorelosti Obame, ob trdem delu pa si ne sme privoščiti nekaj seksističnih počitka v družbi mladih prijateljev in prijateljic, ob hrani, veselju in zabavi? Ne, predsednik, ne smete! A vam tega še nihče ni povedal?

Vsako Vaše dejanje je tudi moje dejanje kot italijanskega državljan. Vsak Vaš vic moja osramotitev, vsaka skrivalnica poniževanje sebe kot državljan. Domov! Zdi se mi, da smo po tolikem času že na točki, ko pozabljam, kje je izvor vse zgodbe, kaj je njeno ogrožje, stene in, predvsem, tla. Pod pritiskom sramotnega propagandnega aparata, ki obrača resnico na glavo, izgubljam tla pod nogami. Kaj naj si mislim, kako naj bom tiho? Vsi bi se radi končno rešili tega, posebno mladi, ker nas to regresivno vzdruže v najbolj produktivnih letih duši, mori, ubija. Italija se zaradi enega mogočnega odreda sebi in svoji prihodnosti. Posledice so, malodane, neopopravljive! Ljudje mečejo puško v koruzo in tudi sam se pripravljam k temu! Kako naj jim verjamem, ko pa dokazano ne delajo v naše dobro?

Italija, ta naravni in kulturni biser, razpada v socialnem, političnem in dobesednem smislu. A minister Bondi pokončno stoji, njegov vodja pa se vedno bolj smeji. Vse skupaj me bizarno spominja na velike razprodaje, ki jih Italijani tako obožujejo, samo da so tokrat na policah človekovo dostojanstvo, resnica, pravica, razsvetljenjski dosežek Človeka kot človeka, ki ne potrebuje Berlusconi za to, da lahko pokončno stoji, Italija nasploh. A vse to so preohlapni pojmi, premalo konkretni, ne dovolj jasni. Italija pa potrebuje jasne odgovore, kajne? Naj se razprodaja torej... nadaljuje!

Jernej Šček

KCLB ZSKP Iskrivi smeh na ustih vseh v Gorici

Bleščeč nastop štandreških komedijantov

Trinajsta izvedba niza veseleiger ljubiteljskih odrov Iskrivi smeh na ustih vseh, v organizaciji Kulturnega centra Lojze Bratuž in Zveze slovenske katoliške prosvete, se je končala v

sedila upoštevaajoč režiji Jožeta Hrovata premierno predstavil v domači dvorani Anton Gregorčič konec januarja in z njo že žanje zavidljive uspehe. Plaz aplavzov se je ob koncu imenitno razpre-

Daniela Puja in Vanja Bastiani (foto DP)

kar najbolj iskrečem se tonu. Dramski odsek Prosvetnega društva Štandrež je v nedeljo, 13. februarja, prikazal svojo zadnjo uprizoritev, komedijo Rayja Cooneyja Zbeži od žene, ki jo je v natančni, vse humorne odtenke be-

dene komedije zmešnjav usul s prepolne dvorane, tako polne, da nekateri gledalci niso mogli vanjo, ker ni bilo več sedežev na razpolago (ob tem podatku bi se moralo krepko zamisliti naše poklicno gledališče!). Priljubljene

nost štandreških igralcev res nima meja tudi zaradi njihove posrečene izbire dramskih del, ki vselej nletijo na veliko odobravanje gledalcev. Tudi tokrat so pri tem imeli srečno roko, saj so jih gledalci,

med katerimi je bilo veliko mladih, z burnim ploskanjem večkrat priklicali na poklon, da bi se jim iz srca zahvalili za poldrugo uro lepega, sproščujočega gledališkega doživljanja ob smehu, ki se je večkrat prešerno razlil po zadovoljnih, navdušenih obrazih in mu je kar sredi replik sledilo toplo ploskanje, s katerim so gledalci hoteli izkazati vso hvaležnost nastopajočim za izrazito, domiselno izpeljano igro. V njej so pod Hrovatovo pozornost, preudarno režijsko taktiko vsi zelo prepričljivo in natančno izrisali dramske like in duhovito prehajali iz ene situacije v drugo, da se je komedijska štrna učinkovito zamotavala. Dramski odsek PD Štandrež - z zaodrskimi delavci vred - je spet dokazal, da je utečena, homogena igralska skupina, ki zna dobro izkoristiti dolgoletno odrsko izkušnjo in tudi disciplinirano udeležiti režijske napotke in jih ob ponovitvah predstav še nadgraditi in seveda tudi tako nenehno zoreti in zmeraj bolj širiti krog gledalcev.

IK

Psihologija ekstremnih športov

Osebnostne značilnosti adrenalinskega športnika

V današnji družbi se vedno več ljudi aktivno ukvarja s športom, skrbi za zdravje, dobro počutje in lep telesni videz. Povečalo se je tudi ukvarjanje s t. i. ekstremnimi, adrenalinskimi športi (plezanje, rafting, bungee jumping, skydiving...) tako na profesionalni kot na amaterski ravni. Veliko televizijskih mrež predstavlja programe, ki so medijsko odmevni, imajo veliko gledalcev in v katerih se športniki soočajo z vedno novimi reiziškusnjami. Zaradi tega se je povečalo tudi zanimanje za preučevanje teh športnih panog s kulturnega, ekonomskega in še posebno psihološkega vidika.

Znanstveniki preučujejo psihofiziološke procese, ki privedejo človeka do izbire nevarnih športnih panog, psihološke mehanizme za ocenjevanje tveganj in potrebne tehnike za najboljšo duševno pripravo. S temi študijami skušajo ugotoviti razlike v osebnostnih značilnostih športnikov, analizirati tveganja, s tem izboljšati varnost in preprečiti hude posledice v teh športnih panogah. Motivacije, ki privedejo ljudi, da vzljubijo preizkušnje v nevarnih okoliščinah, se soočajo z nepredvidljivostjo naravnih elementov in iščejo nenavadne telesne občutke, so nedvomno povezane z njihovimi življenjskimi razmerami, s potrebo po novih izzivih in nadzoru nad dogajanjem.

S temi aktivnostmi se posamezniki izpostavljajo tveganju za svoje zdravje in celo za življenje. Čeprav bi morala biti potreba po varnosti ena osnovnih skrbi človeka, se nekateri radi spravljajo v nevarne situacije. Evolucijske teorije preučujejo razvoj človeka in poudarjajo, kako se je človek razvil v okoliščinah, ki so zahtevale tvegano delovanje. Današnje teorije opredeljujejo ekstremne športnike kot "sensation seekers", osredotočajo se na osebne lastnosti, ki vplivajo na človekovo na-

gnjenje k iskanju močnih občutkov v nevarnih situacijah. Nevarnost povzroča v telesu določene reakcije, hitrejša bitje srca, sprostitve adrenalina in drugih kemičnih sestavin in prinese s seboj občutke, ki jih določene osebnosti zaznajo kot izjemno prijetne in neobičajne v vsakdanjem življenju. V psiholoških razlagah za take aktivnosti ima pomembno vlogo delo Marvina Zuckermana, ki je razvil teorijo iskanja novih dražljajev (sensation seeking) in opredelil štiri podskupine lastnosti, ki so značilne za ekstremnega športnika: težnja po iskanju pustolovščin in tveganja, iskanje doživetij (potreba po neobičajnih izkušnjah), dezinhibicija (ravanje brez družbenih zavor) in

športi, čustveno bolj stabilni, ekstravertni in vestni kot nerizični športniki in nešportniki. Po navadi so manj stresirani in nevrotični, prepričani so, da lahko vsako tveganje nadzorujejo. Želja, da postanejo večji v določeni aktivnosti, da napredujejo, se izpolnijo in dosežejo zastavljene cilje, je močnejša od strahu. Seveda jim prepričanje, da imajo vse pod kontrolo in obvladujejo nevarnost, daje določeno zadovoljstvo. Ključni element, ki pojašnjuje razloge podajanja v nevarnosti na določenih področjih, je zaupanje v lastne sposobnosti. Med osebami, ki iščejo tveganje za vsako silo, najdemo tudi "negativne" osebnosti, ki zapolnjujejo svoje potrebe po dogodivščinah preko samouničevalnih dejavnosti, kot so prekomerno pitje alkoholnih pijač, dirjanje z avtomobilom, uživanje mamil, protidružbene in nezakonite dejavnosti. Nimajo pozitivnih vrednot, sledijo svojim strastem,

nagnjenost k dolgočasenju. Vsekakor so nove študije dokazale, da obstajajo tudi druge značilnosti, ki niso skupne vsem ekstremnim športnikom - nekateri v svojih športnih aktivnostih sploh ne zaznajo nevarnosti, drugi iščejo izzive na vseh področjih svojega življenja, obstajajo pa tudi adrenalinski športniki, ki se v vsakdanjem življenju, na delovnem mestu, v družbi nikoli ne izpostavljajo tveganim situacijam. Raziskave kažejo, da so ljudje, ki se ukvarjajo z adrenalinskimi

ne glede, ali spravljajo v nevarnost sebe in druge. Ekstremni šport lahko postane zelo nevarna dejavnost tudi, ko ima športnik preveliko zaupanje v lastne sposobnosti, v varnostne ukrepe in napredke na področju tehničnih pripomočkov. Športnik, tako amater kot profesionalist, se mora zavedati, da sta v teh športnih panogah vedno prisotna nepredvidljivost narave in človeški element, ki je kljub fizični in duševni pripravi nepopoln.

Katja Ferletič

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Palik
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.it
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.it
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.it
www.noviglas.it

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD,
tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 85 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Tmedia, ul. Malta 6 - Gorica, ul. Montecchi 6 - Trst.
Brezplačna tel. št. 800 129452, iz Slovenije in tujine 0039 0481 32879. E-mail advertising@tmedia.it

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 15. februarja, ob 14. uri.

Vsiljivo hlastanje potrošništva...

Vsaj moj dom pustite v miru!

Bilo je pred dnevi, ni še odšlo devet, morda je bilo nekaj čez pol osmih, ko je v megleno, še vedno zimsko jutro, zavonil telefon. Zmotil me je v jutranjem miru, v tistem času, ko urejam misli o dnevu, ki je pred mano, o vseh opravilih, ki me čakajo, obenem pa nekoliko počistim in pospravim po hiši ter seveda vse skupaj prezračim, kajti zaradi lončene peči, ki nas ponoči greje, je v sobah kar zatohlo. Pa kdo naj bi bil? V prvem trenutku me je strah, da se ni možu, ki se je pred dobro uro odpeljal v službo, kaj hudega pripetilo na cesti. Pa saj ni mogoče, preženem zle misli in ne vem, kdo kliče, kajti večina prijateljev je v službi, za dve vem, da ob tej uri še spita, mammo pa navadno pokličem jaz, ker je to ceneje.

Dvignem slušalko in že me preseneti umetelno prijazen glas, ki mi v najlepši slovenščini z ljubljanskim naglasom začne razlagati, da imajo pri njihovi zava-

rovalnici nove "prodatke" in da bo naslednjega dne prišel k meni domov gospod Sebastjan (njihove zavarovalnice in gospoda Sebastjana seveda sploh ne poznam in nikoli nisem vzpostavljala stikov z njimi), da mi natančneje spregovori o novostih, seveda v moje dobro in za srečno starost. Ne hvala, sploh me ne zanima, odgovorim rezko in odločno in že odložim slušalko, ker se bojim nadaljnega izsiljevanja.

Domov pa res ne, tu, v svojem malem kraškem zavetju, jih nočem. Nočem te naglice in hlepenja po dobičku, nočem pehanja za denarjem, nočem te sle po bogastvu in teh laži in zavajajočih obljub, ki nas pogubljajo in so nas že pogubile, saj je ravno zaradi vsega tega hlastanja po denarju mož ostal brez službe, saj smo ravno zara-

di vsega tega mi mali ljudje vsak dan bolj ubogi in v večji stiski. Ne razumem, kako je mogoče, da te za kaj takega ob osmih zjutraj kličejo domov. To je nasilno odpiranje zaklenjenih vrat v tvojo intimo, zavajajoče vdiranje v to, kar je za vsakega izmed nas najbolj svetega, v tihi

dotakljivega, je zavetje in zatončišče, v katerem se človek še v najtežjih trenutkih počuti varnega, kjer tudi odrasli postanejo otroci, med skritimi spomini in nedorečenimi sanjami. Dom je navadno edini kotiček sveta tak, kot smo si ga zamislili in kot si sami želimo, da je. Do-

meni zlezla še kaka topla, kosmata kepica in bom ob tikanju ure in tihem praske-tanju ognja pozabila, kako težko se je včasih prebijati skozi vsakdanjik.

Dom je tudi svetišče, ki ga hranimo zase in za prijatelje. Zase hranimo najbolj skrite kotičke na kašči in zaklenjene predale, kjer imamo frnikule iz otroštva, zadnje pismo tete iz Argentine, ki morda ne bo več pisala, pa slike s potovanj, pisma prijateljev in dnevnik iz tistih časov, ko smo se prebijali skozi labirint prve ljubezni. Za prijatelje so miza in štedilnik, v katerem se pečeta kruh in pizza, žar na vrtu, pa lončena peč, ki ogreje kosti, dušo in telo. Nekje na policah so steklenice z likerjem iz žajblja, ki smo ga poleti nabrali na Krku in so v njem še sonce in ne-

in varni objem doma.

Sicer te besede iz mojih ust zvenijo precej čudno, saj me vsi poznajo za vnetega popotnika in ljubitelja sonca in prostosti, a dom je zame nekaj svetega, ne-

ma diši po kruhu in po rezanem cvetju, doma je vedno prižgana peč, doma je toplo in varno in nekje v kotu je kavč s staro odejo, kamor se zatečemo, ko je najhuje. Jaz tedaj vem, da bo k

bo in morje in vsa toplina in radost poletja. Pa četudi je zunaj vlažno in mrzlo. Na policah, prepornih, kar je značilno za moj značaj in za moj dom, so darila, ki so jih v dolgih letih prine-

sli prijatelji in sorodniki; marsikdo mi pravi, zakaj polnim hišo s tem kičem, a jaz vem, da je v vsakem predmetu veliko neizrečenih besed, spominov, dotikov in ljubezni. Zato ostajajo z mano, v zavetju doma. Medtem ko tipkam, me terierka Lučka pozorno opazuje in bedi nad mano in našim domom. Vem, to je značilno za pse, da dojemajo in nekako razumejo, kako pomemben je zame objem te stare kmečke hiše. Ravno zato ne bo dovolil, da bi vanjo vstopali tisti, ki jih ne maram. V mojih mislih bere nejevoljo in zato čaka pri vratih in poslušaj ter se postavi mojemu svetišču v bran. Zaprem vrata in vklopim računalnik, da bom pisala. Vem, da na srečo ne bo nikogar, domov jih ne bo, ker jim ne bom dovolila. Ker je nedojemljivo, da te niti domače stene ne morejo obvarovati pred potrošniško mrzlico, pred tem neznanim, ki golota in požira in jemlje vsepovsod, da je svet vse bolj ubog in oropan. Saj mi je sicer žal zaradi tistih, ki so prisiljeni jemati v roke slušalko in vrtni neznane telefonske številke, da preživijo sebe in svojo družino. Saj vem, da niso sami krivi, da je bila to edina zaposlitev, ki so jo našli. A vseeno, vsaj doma me, prosim, pustite pri miru...

Suzi Pertot

Iz domačega športnega sveta

Poletovi hokejisti na robu nazadovanja iz najvišje lige

Prva končna odločitev v sezoni moštvenih panog bo za naše gibanje menda dokaj grenka. Četudi manjka do konca prvenstva še kar nekaj krogov, je že bolj ali manj jasno, da se hokejisti Poleta Kwns Zadruga na kraška banka po poldrugem desetletju poslavljajo od najvišje italijanske lige v in line inachi. Prav v soboto so sicer doma proti državnemu prvaku Asiagu, ki je pa je letos padel v nemilost zaradi finančnih težav, osvojili na domačem Pikelcu prvo zmago in prve tri prvenstvene točke, predzadnji na lestvici pa jih ima že deset. Do konca rednega dela

zlato generacijo družine Kokorovec osvojili tudi dva pokalna naslova – openski konji le položili orožje in nazadovali v A2 ligo. Že od vsega začetka sezone je bilo jasno – preko teh stolpcev smo veliko tvegali že jasno napovedali –, da bo naloga z najmlajšo postavo v ligi izjemno zahtevna. Uprava je vztrajala pri filozofiji zadnjih let in v celoti zaupala doma vzgojenim mladcem, ki pa so bili proti kakovostnim in zlasti bolj izkušenim nasprotnikom objektivno v težavah. Po poti sta se spet pridružila dolgoletna stebra iz osrednje Slovenije Aleš Fajdiga in Jure Ferjanič in s povrat-

mer v tržaškem derbiju proti vodilni Ederi neodločeno 5:5), vendar manjkal je tisti podvig, tista zmaga, ki bi lahko pomenila zasuk v nesrečni sezoni. Kakorkoli že, tudi nazadovanje bi ne pomenilo nobene tragedije. Poletovci gredo menda v vsakem primeru naprej po svoji poti, pa čeprav bi ne tekmovali več med najboljšo dvanajestico (letos najsterico) v Italiji. Čisto možno je, da bi lahko zveza tako zdravo in ugledno sredino, kot je Športno društvo Polet, kljub neuspehu poleti naknadno spet povabilo med smetano državnega hokeja na rollerjih. Zaradi vzorne organiziranosti, načrtnega dela na mladinskem področju in daljnovidnega vztrajanja pri domačem kadru (ki pomeni tudi izdaten prihranek v tej vseplošni finančni krizi) sodi opensko društvo nedvomno še naprej med vodilne klube v Italiji. In ko bi tudi prihodnje leto črno-oranžni kwnsi naposled igrali v drugi državni ligi, bi verjetno s svojimi mladimi – ki so v najvišjem tekmovalstvu že nabrali obilo izkušenj – igrali vidno vlogo ter bržkone konkurirali za takojšnjo vrnitev med hokejsko elito.

HC

ločijo poletovce le še štirje nastopi. Da ne bi izpadli kot skrajni pesimisti ali celo šakali, naj pristavimo, da seveda vsi želimo, da bi Ferjaničevi fantje do aprila zmagali vse preostale tekme in se tako rešili pred izpadom oziroma vsaj ulovili dodatna srečanja play-outa. Vendar glede na dosedanje potek je položaj dejansko brezupen, tudi ker so proti glavnemu konkurentoma za obstanek Monlealeju in Cittadelli že obakrat tesno izgubili. Ko bi do tega trenutka izbrili vsaj kako točko več, bi bila zgodba še odprta in bi se lahko krčevito držali bilke upanja. Tako pa res kaže, da bodo – potem ko so kot Inter v nogometu vztrajali v A1 ligi vse od ustanovitve prvenstva sredi devetdesetih let in v tem obdobju z

nim delom je ponovno stopil na igrišče tudi kapetan in duša moštva Samo Kokorovec. Glavni- no tekem so odtlej varovanci trenerja Acija Ferjaniča sicer igrali povsem enakovredno s tekme- ci (po prvem polčasu je bilo na pri-

HOKEJ IN LINE

A1 liga: Polet Kwns – Asiago Vipers 8:4

NOGOMET

D liga: Padova – Kras 3:1

Promocijska liga: Pro Romans – Juventina 0:1, Ponziana – Vesna 0:1

1. amaterska liga: Muglia – Primorec 0:1, Savodnje – Esperia 1:0

2. amaterska liga: San Canzian – Breg 0:3, Roianese – Zaria/Gaja 2:0, Sistiana – Primorje 5:1

3. amaterska liga: Aurisina – Mladost 4:2

KOŠARKA

C1 liga: Cadroipo – Jadran 71:64

C2 liga: Cbu – Breg 76:73, Servolana – Bor 85:71

D liga: Villesse – Kontovel 90:94

ODBOJKA

Moška C liga – play-off: Sloga Tabor – Soča 3:0

Moška C liga – play-out: Val – Buia 3:1, Sloga – Volley Club 1:3

Ženska C liga – play-out: Pordenone – Sloga 3:1

Moška D liga – play-off: Olympia – CUS 3:1

Moška D liga – play-out: Naš Prapor – Club Regione 3:0

Ženska D liga – play-out: Kontovel – Grado 1:3, Bor – Virtus 0:3

Smrtna kosa v Laškem

Umrli je zadnji pastir na Goriškem

V Romjanu je umrl zadnji pastir. Viktor Zele je zatislil oči v petek, 4. februarja. Njegovo življenje obuja spomin na čase, ko je bilo v Laškem razširjeno pastirstvo. Podatki o pastirskih rodbinah s pivškega območja, iz Brkinov in celo iz Čičarije segajo v obdobje pred 500 leti. V vseh kronikah vasi pod Krasom, od Zagraja do Tržiča, so vesti o teh ovčjih pastirjih. V tržaškem in ronškem občinskem arhivu je veliko podatkov o njih, ki so – predvsem v 19. in 20. stoletju – prihajali na goriški Kras in se udeleževali vsakoletnih dražb za uporabo območja, ki mu domačini pravijo v glavnem 'preterije' ali gmajne. V tistem času je bilo mogoče naštetih tudi do 4.500 ovac na področju med Zagrajem in Tržičem. Prihajali so na zimsko selitveno pašo v času med sv. Mihaelom (29. septembra) in Božičem. Tu so z ovcami prezimili pri kmetih, ki so jim nudili zatočišče. V februarju so ovce jagnjile. Jagnjeta so v glavnem prodali ob Veliki noči, volno pa so kupovali zlasti domačini, ki so jo uporabljali tudi za posteljnino. Posestnikom zemljišč so pastirji pustili gnoj, sir in skuto. Po sv. Juriju (24. aprila) so se vračali v domače kraje, pasli po nanoških in snežniških pašnikih ter na Vremščici in Slavniku. Na doberdobski gmajni so prispevali k upočasnitvi zaraščanja Krasa in prodiranja gozda ter na ta način vzdrževali območje in preprečevali požare; pripomogli so tudi k ohranjanju raznolikosti kraškega rastlinstva. Viktor Zele, rojen v Bači, zaselku v bližini izvira reke Pivke, je med zadnjimi prišel v Ronke leta 1944. Sledil je bratu Rudiju, ki je že prej redno

prihajal v Laško za pašo ovac. Z letom 1948 se je družbena podoba spremenila, zato so nekateri pastirji ostali v Bezjakariji, večinoma v Ronkah, drugi pa so odšli v notranjost Jugoslavije. "Železna zavesa" je spremenila tudi

stare, verjetno tisočletne migracijske tokove. Med tistimi, ki so ostali v Laškem in si tu ustvarili družino, sta bila tudi brata Zele. Rudi se je začel ukvarjati s prašičerejo, Viktor z ovčerejo. S pomočjo staršev si je kupil hišo, ob kateri so hlevi bili v nekdanjih avstrijskih bunkerjih pod kasnejšo avtocesto. Od tod je bilo enostavno povzpeti se s čredo na kraško gmajno, ki se širi na območju Doberdoba, Selc in Zdravščin. Če je bila zima ostra, se je odpravil v spodnjo Furlanijo, v okolico Ogleja, poleti pa je pospremljal svojo čredo na pašo v Karnijo, v okolico Verzegnis in Paulara ter na območje Na Žlebeh (Sella Nevea). Njegova največja zasluga je, da je dobil ronški sir teh pastirjev italijansko zaščiteno označbo, to je poreklo z imenom "pecorino Monte Re" (ime je povezano z Nanosom),

polet tega pa je bil edini v deželi FJK oziroma v Evropski uniji, ki je veliko let ohranil istrsko pramenko ali primorsko ovco, to je kraško pasmo ovac; praktično je bil edini, ki jo je še pasel v osemdesetih in devetdesetih letih minulega stoletja, saj so vsi ostali slovenski ovčarji iz okolice pomrli. Ta pasma je med drugim najbolj primerna za kraško podnebje, poleg tega odganja klope. Za Viktorja Zeleja je reja drobnice do zadnjega pomenila poglaviti vir zasluzka. Vsakodnevno delo zanj ni bilo naporeno. Siril je takoj po jutranji oziroma večerni molži. Imel je tudi po nekaj koz, ki so dajale odlično mleko, enega osla in dva psa. Imel je največ 300 ovac, vedel je za vsako posebej, poznal je tudi njihov značaj. Da bi si pomagal, je vsaki dajal ime. Pri striženju, ki je potekalo dvakrat letno, so mu pomagali vsi družinski člani; pri njem doma so se pogosto hranili z ovčetino, skuto in seveda s sirom. Sir je v glavnem prodajal slovenskemu prijatelju z Opčin, ki ima znano

trgovino jestvin "Gigi" na Opčinah. Ko se je bližal osemdeset letom starosti, je začel prodajati ovce drugim ovčarjem na Tržaškem, tako na primer Antoniču iz Cerovalj in Maruccelliju iz Repna. Še veliko prej pa je del ovac prodal slovenskemu agriturizmu Samsa nad Sredipoljem. Umrli je v Romjanu star 89 let. Molzišče in prostor s kotlom za predelavo mleka v sir ter naprave za zorenje sira bodo odlej razpadale. Pri Požarjevih se je tako končala prastara dejavnost, ker je sin Aleksander izbral drugo poklicno pot. Da je bil Viktor Zele v Romjanu priljubljen, je dokazala množica ljudi, ki se je zbrala na njegovem pogrebu. Z vdomo Terezo Česnik, ki se je rodila v bližnji vasi Zagorje, ter s sinom in družino sočustvujejo tudi Slovenci in verska skupnost iz Laškega.

KM

Ob stoletnici smrti Edvarda Rusjana, pionirja slovenskega letalstva

Spominske slovesnosti za iznajdljiva brata pri nas in v Beogradu

V nedeljo, 9. januarja, je poteklo sto let od tragične smrti Edvarda Rusjana, pionirja slovenskega in tudi evropskega letalstva. Edvard Rusjan je z bratom Jožetom snoval in gradil "letalne stroje", ki so se v letih pred prvo svetovno vojno začeli uveljavljati in postajati pomemben člen v tehnologiji in napredku. V ta napredek sta verjela tudi

1909 prvič dvignil s tal na travniških goriških Malih Rojci. V dobrem letu dni sta iznajdljiva in prizadevna brata zasnovala in izdelala kar sedem različnih letal, ki so boljše ali slabše prestala preizkuse letenja. Sledila je njuna preselitev v Zagreb, kjer sta s pomočjo trgovca Mercépa zgradila letalo Mercép-Rusjan, ki se je odlično izkazalo in je bilo pripravljeno

rečil in pilot Edvard Rusjan je izgubil življenje med preizkusov v Beogradu 9. januarja 1911. Tam so Edvarda tudi pokopali z vsemi častmi. Zadnji dom je 24-letni Gorican našel na osrednjem beograjskem pokopališču na predelu, na katerem so pokopani velikani iz srbskih umetniških, znanstvenih in političnih krogov. Grob so srbski prijatelji letenja negovali do današnjih dni, ko je skrb za vzdrževanje prevzelo slovensko veleposlaništvo v Beogradu. Omeniti velja tudi, da so poleti 2007 člani Združenja ljubiteljev letalstva Edvard Rusjan iz Brežic obnovili in postavili nagrobni kamen z doprsnim kipom mladega pilota. Kip je delo sedaj že pokojnega kiparja Zmaga Posege iz Bilji.

V počastitev spomina na pionirja slovenskega letalstva sta na obletnico smrti potekali dve žalni slovesnosti. Glavna je bila na pokopališču v Beogradu ob prisotnosti slovenskega veleposlanika Francija Buta ter pred-

stavnikov številnih slovenskih in srbskih letalskih zvez in društev. Z vencem je bila prisotna tudi delegacija goriških Slovencev, ki je predstavljala tudi Združenje slovenskih športnih društev v Italiji, to se pravi zamejske organizacije, ki si je v zadnjih desetletjih veliko prizadevala, da bi brata Rusjan v lastnem mestu dobila ustrezno priznanje. Poleg tega ZSSDI v Gorici hrani zelo obsežen arhiv o bratih Rusjan. V Beogradu sta bili pravzaprav dve slovesnosti. V soboto, 8. januarja, so delegacije položile vence na kraju nesreče pod obzidjem trdnjave Kalemegdan prav na bregu Save, naslednjega dne pa na pokopališču. Sočasno je potekala tudi spominska slovesnost na letališču na Rujah v Gorici. Pobudo za svečano sta dala ZSSDI in Krajevna skupnost iz Štandreža. Po položitvi cvetja k obeležju bratoma Rusjan (zamisel za njegovo

postavitev je izšla prav iz štandreskih kulturno-političnih krogov septembra 2009), je o liku bratov Rusjan spregovoril prof. Aldo Rupel, tudi sam poznavalec in raziskovalec vloge, ki sta jo goriška pionirja odigrala pri širjenju tehnologije in znanosti med Slovenci. Govornik je omenil tu-

prof. Rupel. V imenu štandreskega rajonskega sveta je prisotne pozdravil predsednik Marjan Breščak. Mlade je spodbudil, naj posnemajo podjetnost in samoiniciativnost bratov Rusjan. Če bi se to dogajalo, bi generacije njihovih očetov z zadovoljstvom prepustile

Z goriškega letališča

goriška brata Rusjan, ki jima je kot prvima v tem delu Evrope uspelo po lastnih zamislih izdelati zrakov EDA 1, ki se je 25. novembra

na prikaze v nekaterih balkanskih državah. Zaradi slabih vremenskih razmer in močnega vetra se je žal že prvi polet pones-

Slovenski veleposlanik Franci But polaga venec na Rusjanov grob

di nelahko delo, ki smo ga goriški Slovenci opravili v zadnjih desetletjih, da nam je uspelo širši mestni javnosti dopovedati, da sta tudi slovenska brata Rusjan bila zelo zaslužna za rast in prepoznavnost posoškega mesta. V kratkem naj bi se na goriškem letališču, na katerem sedaj prevladuje mrtvilo, začela tudi gradnja hal za izgradnjo sodobnih visoko tehničnih ultralahkih letal po zasnovi in načrtih ajdovskega podjetja Pipistrel, je še povedal

mladim, da bi si zamislili in marsikaj uresničili na najrazličnejših področjih našega delovanja. Ob koncu proslavljanja pomembnih datumov iz življenja in dela bratov Rusjan bo letos izšla knjiga, ki bo v sliki in besedi opisala njune sanje in stremeljenja po letenju. Opisala pa bo tudi napore in prizadevanja goriških Slovencev, da bi njuno dragoceno delo spoznala tudi širša javnost, zlasti neslovenska.

Vili Prinčič

"Kjer so farji, tam so dnarci" Cerkev in denar

Naša prominentna kraška literarna kuharica je praznovala častiti jubilej. Po časopisih je že naprej zaukazala, tako kot zna samo ona, da naj se ji ne čestita, ampak izraža sožalje. Pohitel sem na pošto in naročil darilni telegram, in sicer tri nagrobne sveče z veliko črno pentljo. Čez par ur se mi zahvali: "Darila sem zelo vesela, takoj bom šla obiskat mamo in svoje na pokopališče, hvala, ko ste bili tako praktični"! Kmalu za tem pride ugledna gospa in zaukaže: "Grega takoj čestitaj naši Kraševki! Kupila sem veliko rožo, za vas pa tri buteljke vina, da bomo skupaj nazdravili"! "Oprostite, ampak sem ji že čestital in poslal darilo"! "Kaj ste poslali"? "Tri nagrobne sveče z veliko črno 'štelo'"! Ona pa: "Vas ni sram?! Kjer so farji, tam so dnarci"! In jo odkuri iz hiše. V sosednji škofiji je Sv. Duh šel za nekaj dni na dopust. V tem času se je dogodilo tole: v ravninski župniji, kjer pastiruje eleganten gospod, je nekemu možu padlo na misel, da mu ta gospod zapeljuje ženo. Počakal ga je in premikastil, tako da ima še sedaj modrice po obrazu. V hribovski župniji pa so možje po maši pred cerkvijo pričakali župnika in zahtevali, da jim izroči nedeljsko nabirko. On pa jim je lepo povedal, da vodi knjigovodstvo in da je za to odgovoren. Možje se niso dali, iztrgali so mu torbo, pobrali denar, vnel se je pretep in župnik jo je odnesel s tremi polomljenimi rebri. Na škofijo se je vrnil Sv. Duh in so oba duhovnika prestavili, in sicer tako: onega s hribov in ravninski v ravninskega v hribe. Ravninski je na nedeljo prišepal k oltarju ves sključen, z berglo, saj ga je vse bolelo. Po maši so ga farani počakali pred cerkvijo, se z njim rokovali in mu povedali, da premorejo kar tri odlične zdravnice, ki ga bodo "počajtale". Gorski pa je mašo končal malo drugače. Po oznani-

lih je po cerkvi zabrusil ključ od cerkve in rekel: "Tu imate ključ, če bo odklenjeno, bo maša, če ne bo, bom pa šel"! In končal mašo. Tudi tega so po maši pred cerkvijo pričakali verniki. Nekatere je zanimalo, da bi od blizu videli, kolikšne so buške, ki jih je imel po obrazu, druge pa je martral "firbec", da se od blizu prepričajo, kakšen je ta petelin ... Ko stopi iz cerkve, ga po naročilu faranov spoštljivo pozdravi Jerca. Njeno mesto v cerkvi je od nekdaj v prvi klopi. V vasi je najbolj spoštovana, saj je po mami prevzela dolžnost, da mrtve umije in jih pripravi za pogreb. "Gospod, kam pa boste šli? Tu je ključ od cerkve, morate ga imeti, kako pa nas boste gor v nebesa 'fural'!? Župnik se ni takoj znašel, ljudje so začeli ploskati, on pa kratko: "Gremo skupaj v gostilno, da zalijemo, saj veste: Kjer so farji, tam so dnarci"! In župnijski ringaraja se je nadaljeval do večera...

Voditelj na duhovnih vajah me je ošvrknil, da bi moral biti malo bolj skromen. Sklenil sem prodati avto in kupiti osla. Ko sem se v Istri pogajal za 'muša', sem uvidel, da bi ne prihranil nič. Čeprav sem sanjal, kakšen vzor bi bila za moje vernike ta moja skromnost z oslom ... Skušnjava me je rešil moj šef. Kratak telefonski klic: "Na nedeljo imaš še eno mašo". Ponižno sem ubogal in ugotovil, da imam v štirih urah tri maše in prevozim nekaj nad 60 km. Moj muš bi tega ne zmožal. Tako me je Bog rešil te skušnjave, ostala pa je tudi zame parola, ker imam avto: "Kjer je far, tam je dnar"! Naš 'šfor' Jožko, ki dnevno prebere ducat časopisov, me takoj ogovori: "Veste, oni, ki piše, da v bistvu ne verjamemo v resničnost evangelija, ko omenja finančno krizo v mariborski nadškofiji,

razmišlja malo čudno. On lepo zjutraj vstane, ga čaka zajtrk, opoldan pozvonijo, sede k mizi, enako za večerjo. Če se mu 'znuca' podplat pri 'šolnu', dobi denar in kupi druge čevlje. Nima avta, pa ga vozi; ne plača bencina iz svojega, ga pa lahko natoči; ne skrbi ga ogrevanje, je pa na toplem; ga ne briga, če streha pušča... Popolnoma normalno je, da tako razmišlja redovnik. Tisti pa, ki mora skrbeti za vse to

sam, razmišlja kar precej drugače! Tudi mene vedno pograbi jeza, ko tovariš Jež trga citate iz Svetega pisma in jih objavlja v Primorskih novicah, češ kakšna grozodejstva so tu napisana. Nekaj podobnega sem te dni prebral na nekem blogu, ko je avtor, ki je v članku omenjal mariborsko nadškofijsko denarno krizo, še natrosil vse polno citatov o denarju iz Svetega pisma, pozabil pa je, da tudi zanj velja: "Za družino morava skrbeti skupaj z ženo. Moja otroka ne bo oblekel Sv. Duh, ampak moja in ženina plača"! Kako smo pri takšnem pisanju v krepkem precepu! Ob cesti je velika, lepo obnovljena cerkev. Malokdo pa ve, da bi dela ne bila končana nikoli, če ne bi duhovnik postrgal vseh svojih prihrankov in tako delo dokončal. Ko je bilo najavljeno, da bodo blagoslovili zaključna

dela, tistega, ki bi jih moral opraviti, ni bilo... Kakšna zahvala duhovnikovim skrbem! Kaj si ob vsem tem mislijo verniki, ne vem. Mogoče tudi tu razmišljajo: "Kjer so farji, tam so dnarci"! Prav zboldo me je, ko mi je so-brat potožil: "Rad bi prebelil cerkev. Delo bi stalo 7.000 evrov. Oznani sem, če bi se dobilo 100 darovalcev, od 400 prebivalcev, ki bi bili v dveh letih pripravljeno darovati po 70 evrov - lahko enkrat, lahko po obrokih. Po nekajkratnih oznanilih in velikih prošnjah se v šestih mesecih ni javil nihče, čeprav moji verniki le ne živijo v takšni revščini...". To, kar se je zgodilo v "to-tem becirku", je res grozno, vendar pozabljamo, da je vse to zagrešila človekova nerodnost, lahko tudi napuh in omejenost z nepoznavanjem posla, v katerega so se odgovorni podali. V Cerkvi so bili in bodo denarni problemi, ne glede na kateri ravni. To pa zato, ker Cerkev vodi ljudje z vsemi svojimi pomanjkljivostmi. Vere pri resničnem kristjanu pa to ne sme omajati. Če je Bog to dopustil, je dopustil zato, da se naša vera ob tem poglubi. Mimogrede pa bi le pripomnil: Ko kdo reče: Kjer so farji, tam so dnarci! - ali se tisti, ki to govori, vpraša, koliko je sam prispeval ali za cerkev ali za "farja"? Najbrž bi velika večina - če že ne kar vsi - lahko takoj utihnila, saj tisti, ki prispevajo svoj dar cerkvi ali duhovniku iz srca, se zavestno dajejo, da je stroške treba plačevati in živeti tudi. Cerkevne stavbe in župnišča je tudi treba vzdrževati. Iz česa? Malokdo ve, koliko svojega denarja duhovniki žrtvujejo za župnijo. Mislite, da se vse, kar se naredi, res krije iz darov vernikov ali pa angelčki dol od nebeskega Očeta prinesejo božji mošnjček? To velja tudi za naše ljubo zamejstvo. Kako bi bilo pravo, če bi se tudi o tem med seboj pogovarjali, ne pa samo mleli: "Kjer so farji, tam so dnarci"! Ambrož Kodolja

Gledališče Verdi v Gorici

Čutnosti poln večer z očarljivo Ute Lemper

Letošnja sezona gledališča Verdi v Gorici je gledalcem v torek, 8. februarja, podarila nepozaben večer s svetovno znano zvezdo, pevko, igralko in plesalko Ute Lemper, ki je s skoraj dveurnim nastopom, prepojenim z zlahtnostjo in temperamentno uglajenostjo pod naslovom Last Tango in Berlin povsem očarala poslušalce. Publika se s toplim, dolgotrajnim ploskanjem kar ni mogla ločiti od te čudovite izvajalke, ki zna na praznem odru s svojo očarljivo prisotnostjo in igralsko veščino napolniti prizorišče in vlti v pesmi in sploh v ves nastop strast in dušo z izredno eleganco. Njen topli, polni, kultivirani glas se oglašuje temneje ali svetleje, kakor pač zahtevajo vsebine pesmi, s katerimi je publiko povsem začarala. Poslušalci so jo voljno spremljali od berlinskih ulic in njihovega kabaretnega vzdušja, že prežetega z dekadentnim ozračjem, preko strastnega pariškega nočnega življenja pa vse do ognjevitiga argentinskega sveta, v katerem vlada tango, ki strastno vzburja čute. V tem loku je interpretirala pesmi in šansone Kurta Weilla in Bertolta Brechta, Jacquesa Brela in Astorja Piazzolle ter se vmes zaustavila, morda manj učinkovito, pri Ninu Roti s pesmijo Amarcord. Čeprav sta se v interpretacijah zrcalili njeni vzornici, krasni, neprekosljivi Marlene Dietrich in Edith Piaf, je Ute Lemper v vsako skladbo prillila nekaj čisto svojega in pri tem učinkovito ustvarila duha časa in različna razpoloženja, obenem pa tudi dahnila vanje sedanjí trenutek. S temperamentnostjo, elegantnimi gibi in premišljenimi plesnimi koraki je z izredno suverenostjo obvladala prizorišče in s svojim slokim telesom in lepoto obraza ter 'lapidarno' mimiko, z velikim šarmom in lahkotnostjo poustvarila kabaretno, šansonsko pa tudi burleskno

ozračje in z ironičnim nadihom v angleščini, nemščini in francoščini povedala tudi kako pikro na račun današnjih spletkarjenj v političnem svetu. Kaj vsega zmora s svojim prodornim, žametnim glasom, so poslušalci spoznali, ko ga je prepričljivo preoblikovala v zvok trobente. Na tem glasbenem popotovanju po raznih zgodovinskih obdobjih sta jo spremljala odlična glasbenika Vana Gierig pri klavirju, na katerega se je kot 'božanske' dive iz kina tudi ulegla, da bi zapela nekaj taktov pesmi, in Tito Castro, ki je iz bandoniona, neke vrste harmonike brez gumbov, izvajal zvok vročerknega ritma tanga.

Takega glasbeno gledališkega doživljanja gotovo že dolgo ni bilo v Gorici in morda ga tudi dolgo ne bo. To so zaslužili vsi poslušalci, ki so z vztrajnim ploskanjem dosegli, da jih je Ute Lemper vzradostila še z dvema dodatkom, izmed katerih je zadnji bil Ne me quitte pas Jacquesa Brela v sijajni interpretaciji pevke, ki se je rodila v nemškem mestu Münster 4. julija 1. 1963 in že od '80. let kraljuje na odrih "kot nesporna vestalka" Bertolta Brechta in Kurta Weilla", kot je zelo povedno napisal Giuliano Almerigogna v zgibanki goriškega koncerta. IK